

Postoje mužů a žen ke konfliktům v partnerství a manželství

Bc. Jana Hořáková

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana HOŘÁKOVÁ**

Osobní číslo: **H09374**

Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Postoje mužů a žen k partnerství a manželství**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti partnerství a manželství.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace smíšeného výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLECHOVÁ, Z. Partnerské vztahy. 1. vyd., Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-664-0. 180 s.

HAUCK, P. Manželské mýty. 1. vyd., Bratislava: Slovart, 1998. ISBN 80-7209-063-1. 94 s.

HOLOUBKOVÁ, M. Kvalitní partnerské vztahy. 1. vyd., Praha: M. Holoubková, 2010. ISBN 978-80-904026-1-4.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4. 272 s.

MATĚJKOVÁ, E. Řešíme partnerské problémy. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2338-9. 144 s.

MOŽNÝ, I. Moderní rodina (mýty a skutečnost). 1. Vyd., Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8. 184 s.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Eva Machů, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

20. ledna 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

29. dubna 2011

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSoc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 9. 4. 2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se věnuje postojům mužů a žen k partnerství a manželství. Rozmach nesezdaných soužití je úzce spojen na jedné straně s poklesem sňatečnosti a zvyšováním věku při vstupu do manželství a založením rodiny, a na druhé straně souvisí s vysokou rozvodovostí v současných společnostech. Ve své práci se zabývám především otázkou konfliktů mezi partnery, proč k nim dochází a jak tyto situace partneři řeší. V teoretické části jsou objasněny základní pojmy tohoto tématu, popsány fáze partnerského vztahu, manželství jako nejvyšší forma stvrzení partnerského vztahu, konflikty ve vztahu, následná krize, příčiny a důsledky vzniklých sporů. V praktické části zjišťuji tvrzení, mnohdy mýty, týkající se partnerského vztahu a manželství a snažím se zjistit, zda-li jsou jimi ovlivněni dotazovaní a jaké názory na ně mají. Využívám dvou technik – Q-metodologie a rozhovorů.

Klíčová slova: partnerský vztah, manželství, postoj, konflikt, krize, rozchod, rozvod.

ABSTRACT

The thesis deals with men's and women's attitudes to partnership and marriage. On the one hand, the boom of unmarried cohabitations is closely connected with fewer marriages and higher age at marriage entrance and family establishment. On the other hand, it is also related to high divorce rate in recent societies. Above all, the issues of conflicts between partners are discussed in my work. I study origins and ways of solving such situations by the partners. In the theoretical part the basic concepts are discussed and the stages of relationship where marriage as the highest form of its affirmation are described. Following conflicts in the relationship, crises, causes and consequences of disputes are depicted consequently. In the practical part I come with allegation of facts, often myths, in respect of partnership and marriage and I try to determine whether respondents are affected by them and what are their opinions. Two techniques are used here: Q-methodology and interviews.

Keywords: partnership, marriage, attitude, conflict, crisis, farewell, divorce.

Děkuji Mgr. Evě Machů PhD. za možnost pracovat pod jejím odborným dohledem, za čas, který mi věnovala a za poskytnutí neocenitelných rad a připomínek při psaní mé práce.

Dále bych ráda poděkovala celé mé rodině a přátelům, kteří měli se mnou trpělivost po celou dobu mého studia. A v neposlední řadě děkuji všem respondentům, kteří se podíleli na mém výzkumu.

Motto:

„Partnerské vztahy se dají přirovnat ke kolům od vozu. V minulosti, když kolo začalo vrzat, namazalo se. Dnes, když kolo začne vrzat, vymění se!!!“

John Gray

„Muž a žena, jak by si mohli rozumět, když každý chce něco jiného. Muž ženu a žena muže!“

Benjamin Franklin

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	14
1.1 VÝCHOZÍ POJMY K TÉMATU	14
1.1.1 Partnerský vztah	14
1.1.2 Manželství	14
1.1.3 Konflikt	16
1.1.4 Rozchod.....	16
1.1.5 Rozvod	17
1.1.6 Postoje	17
2 PROMĚNY V PARTNERSKÉM CHOVÁNÍ	19
2.1 VOLBA PARTNERA	19
2.2 ČTYŘI FÁZE VZTAHU.....	21
2.3 OČEKÁVÁNÍ MUŽŮ A ŽEN OD PARTNERSKÉHO VZTAHU.....	23
2.4 PILÍŘE DLOUHODOBÉHO VZTAHU.....	28
2.5 ODLIŠNOST MUŽE OD ŽENY.....	29
2.6 CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY SOUČASNÉ RODINY	31
2.6.1 Trendy ve vývoji současné rodiny.....	32
2.7 DÍLČÍ ZÁVĚR KAPITOLY	33
3 MANŽELSTVÍ.....	35
3.1 HISTORIE MANŽELSTVÍ	36
3.2 POSLÁNÍ MANŽELSTVÍ A FAKTA O MANŽELSTVÍ.....	39
3.3 DÍLČÍ ZÁVĚR KAPITOLY	43
4 KONFLIKTY V PARTNERSKÉM SOUŽITÍ/MANŽELSTVÍ.....	45
4.1 NEJČASTĚJŠÍ PŘÍČINY VZNIKU KONFLIKTU VE VZTAHU	45
4.1.1 Rizika soužití i adaptační potíže v manželství	46
4.2 RIZIKOVÉ PARTNERSKÉ SKUPINY	47
4.3 DÍLČÍ ZÁVĚR KAPITOLY	48
5 KRIZE V PARTNERSKÉM VZTAHU/MANŽELSTVÍ.....	49

5.1	VÝVOJOVÉ KRIZE VZTAHU.....	49
5.2	FAKTORY VEDOUcí K ROZPADU VZTAHU	51
5.3	MÝTY O PARTNERSKÉM VZTAHU/MANŽELSTVÍ.....	54
5.4	MÝTY SOUVISEJící S KRIZí V PARTNERSTVÍ.....	55
5.5	KRIZE MANŽELSTVÍ PODLE STUPNĚ ZÁVAŽNOSTI.....	57
5.6	DŮSLEDKY KRIZE V PARTNERSKÉM VZTAHU/MANŽELSTVÍ	58
5.6.1	Rozchody.....	58
5.6.1.1	Fáze rozchodu	59
5.6.2	Rozvody	61
5.7	DÍLČÍ ZÁVĚR KAPITOLY	63
6	POSTOJE K PARTNERSKÉMU VZTAHU A MANŽELSTVÍ.....	65
6.1	POSTOJE K PROBLÉMŮM VE VZTAHU A K ROZPADU VZTAHU	67
6.2	DÍLČÍ ZÁVĚR KAPITOLY	69
II	PRAKTICKÁ ČÁST	70
7	POPIS VÝZKUMNÉHO PROJEKTU.....	71
7.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	71
7.2	CÍLE VÝZKUMU	72
7.3	METODOLOGIE VÝZKUMU	72
7.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	72
7.5	ČASOVÝ PLÁN VÝZKUMU	73
7.6	ETICKÉ ŘEŠENÍ VÝZKUMU.....	73
7.7	DESIGN VÝZKUMU	74
8	PŘEDVÝZKUM.....	75
9	KVANTITATIVNÍ ČÁST VÝZKUMU	79
9.1	APLIKACE Q-METODOLOGIE.....	79
9.1.1	Popis.....	79
9.2	VÝZKUMNÝ VZOREK	81
9.2.1	Skladba výzkumného vzorku	82
9.3	ANALÝZA	84
9.4	VYHODNOCENÍ.....	87
9.4.1	Ženy - výsledky:	87
9.4.1.1	Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením	87
9.4.1.2	Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením.....	88
9.4.1.3	Rozdíly v hodnocení Q-typů u věkových kategorií žen.....	89
9.4.2	Muži – výsledky:	91
9.4.2.1	Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením	91
9.4.2.2	Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením.....	92

9.4.2.3	Rozdíly v průměrech hodnocení u věkových kategorií mužů.....	93
9.4.3	Podobnosti v Q-třídění u jednotlivých osob.....	95
9.4.4	Graf č. 8 - Porovnání výsledků hodnocení Q-typů mezi muži a ženami.....	96
9.5	DÍLČÍ ZÁVĚR KVANTITATIVNÍ ČÁSTI VÝZKUMU	97
10	KVALITATIVNÍ ČÁST VÝZKUMU	99
10.1	APLIKACE METODOLOGIE	99
10.1.1	Popis.....	99
10.2	VÝZKUMNÝ VZOREK	100
10.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	100
10.4	ANALÝZA A VYHODNOCENÍ ROZHOVORŮ	102
10.5	DÍLČÍ ZÁVĚR KVALITATIVNÍ ČÁSTI VÝZKUMU	119
	ZÁVĚR	122
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ.....	126
	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	131
	SEZNAM TABULEK.....	132
	SEZNAM PŘÍLOH.....	133

ÚVOD

Každý lidský život a žití vůbec úzce souvisejí s mezilidskými vztahy. Vztahy mezi členy rodiny, vztahy na pracovišti, vztahy mezi známými, partnerské vztahy. Každý člověk je vázán s druhými četnými vztahy. A právě partnerské či manželské vztahy zaujímají dle mého názoru u většiny lidí přední pozice mezi všemi vztahy. Proč tomu tak je? Je to odvěká touha člověka nebýt sám? Je to touha sdílet s někým své starosti i radosti, zažívat s někým důvěrný a blízký vztah?

Některé vztahy vydrží dlouhá léta a lidé jsou v nich více či méně spokojeni. Ale nic nebývá zadarmo - ani partnerský vztah nelze brát jako samozřejmost, čekat, že by všechno mělo jít samo - do vztahů je třeba vkládat energii, starat se o ně, „vyživovat“ je, aby nám fungovaly a nesly ovoce. V jiných párech se naopak soužití nedaří a rozpadnou se během pár let. Některé páry se rozcházejí, protože jejich vztah byl omyl a některé se rozcházejí spíše omylem. V dnešní době, kdy jsme si zvykli předměty místo opravování vyhazovat a kupovat nové, máme asi tendenci se podobně chovat i ke vztahům. Těch „vyhozených“ manželství, co už lidem nestála za opravu, je dnes už téměř polovina, druhá polovina zřejmě s většími či menšími opravami funguje (Šmolka, 2007). Partnerskými vztahy se zabývá mnoho autorů. Jde velmi často o psychology, kteří zkoumají lidskou duši. Své knihy mají postavené ve formě manželské poradny, kde odpovídají na otázky týkající se partnerských vztahů. Mezi naše nejznámější psychology zabývajícími se partnerskými vztahy patří P. Šmolka. K dalším známým autorům patří M. Plzák, J. Kirschner, J. Klimeš, E. Matějková, T. Novák, ze zahraničních například B. De Angelis a mnoho dalších, jejichž knihy jsem využila ve své práci.

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma partnerských vztahů, protože se domnívám, že partnerství a manželství jsou témata stále živá a blízká pro každou věkovou skupinu, která řeší v této oblasti své aktuální problémy, utváří si názory a postoje, bilancuje.

Protože čím dále častěji slyšíme o počtech rozvodů v ČR, s tím, že se každé druhé manželství rozvádí, zabývám se především otázkou konfliktů mezi partnery, proč k nim dochází a jak tyto situace partneři řeší. Často se během svého života setkáváme s tvrzeními, mýty, které přijímáme z různých zdrojů, a které mohou mít významný vliv na naše vztahy. Nepochopení skutečnosti může mít vliv na naše jednání a řešení různých konfliktů. **Cílem mé práce** je tedy zjistit, jaké postoje zaujímají muži a ženy k tvrzením týkajících se partnerského vztahu a manželství a také ke konfliktům v jejich vztahu.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část má šest kapitol. V první jsou objasněny základní pojmy k tématu. Druhá kapitola se věnuje proměnám v partnerském chování. Začíná volbou partnera, jsou popsány fáze partnerského vztahu a také jaká očekávání mají jedinci od partnerského vztahu. Třetí kapitola je věnována manželství. Obsahuje něco málo o historii a faktech o manželství. Čtvrtá kapitola je už věnována konfliktům, jaké jsou příčiny jeho vzniku. Pátá kapitola se zabývá následnou krizí ve vztahu a manželství, jaké jsou faktory vzniku krize a její vývojové fáze. Také je zde napsáno o mýtech týkajících se partnerství a manželství. A poslední kapitola teoretické části je věnována postojům k partnerství a manželství. V praktické části zjišťuji tvrzení, mnohdy mýty, týkající se partnerského vztahu a manželství a snažím se zjistit, do jaké míry jsou jimi dotazovaní ovlivněni a jaké názory a postoje k nim zaujímají. Využiji zde dvou technik – Q-metodologie a rozhovorů. Skládá se tedy ze dvou kapitol, a to z kvantitativní a kvalitativní části výzkumu.

Podle mého názoru je nedostatek času a rychlost životního stylu příčinou toho, že ze strany společnosti není problematice vztahů mezi partnery, zejména pečlivost při výběru a řešení vzniklých problémů ve vztazích, věnována dostatečná pozornost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Mezilidské vztahy jsou téměř vždy komplikované, ale daleko složitější jsou partnerské vztahy. Partnerské vztahy jsou komplikovanější zejména díky základním rozdílům mezi muži a ženami. Díky těmto rozdílům dochází k magické přitažlivosti - chemickým procesům nazývaným láska. Láska je intenzivní pocit náklonnosti či emocionální stav a zároveň odpovídající postoje a jednání.

1.1 Výchozí pojmy k tématu

1.1.1 Partnerský vztah

Vymezení samotného pojmu partnerství v sociálním prostředí je velice komplikované, a to vzhledem k různým výkladům vycházejících z rozličných úhlů pohledu. Všeobecně můžeme partnerství vnímat jako duální vztah dvou jedinců, zpravidla rozdílného (heterosexuálního) pohlaví. Partnerským vztahem povětšinou mladí lidé vnímají takový vztah, do něhož je zakomponován jistý druh sexuální komunikace (Janiš, 2008). Jde tedy o vztah mezi mužem a ženou, mezi kterými je emocionální vazba. Vztahy se vyvíjí a prochází obdobími, kdy mezi partnery působí přitažlivé či naopak odpudivé síly různé intenzity. **Kohabitací** je nazýván „stav, kdy spolu dvojice partnerů žije v sexuálním vztahu, aniž jsou manželi“ a zároveň spolu sdílí jednu domácnost (Giddens, 1999, s. 179). Mladí lidé jakoby experimentují se svým vztahem. Partneři chtějí vyzkoušet, zda je jejich vztah odolný natolik, aby mohli spolu vstoupit do manželství. Ze začátku to může být i vztah na dálku, kdy se mohou střídat a určovat si, u koho budou trávit společně jejich volný čas. Mnohdy pak dojde nakonec k tomu, že si založí společnou domácnost.

1.1.2 Manželství

Je právní a společenská instituce, která tvoří legislativní základ pro rodiny. V České republice je manželství dobrovolným, v zásadě trvalým soužitím dvou osob různého pohlaví, které je založeno zákonem stanoveným způsobem – sňatkem. Jeho hlavním účelem je dle zákona založení rodiny a řádná výchova dětí, tedy biologická a výchovná funkce. Jde o institut veřejného práva.

Psychologické manželství

Existuje mnoho definic manželství, a to z různých úhlů pohledu. Z pohledu antropologie je manželství nepokrevní příbuzenství – tzv. aliance. „*Jedná se o společensky uznaný, legalizovaný sexuální vztah mezi partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládá, že se dříve nebo později stane základem rodiny*“ (Skarupská, 2006, s. 40). Klabouch (1962, s. 5) uvádí, že „*manželství a rodina plní v životě dnešní společnosti stále tak důležité funkce, že se problematika jejich uspořádání dotýká přímo nebo nepřímo každého z nás. Přizpůsobování manželských a rodinných vztahů měnícím se společenským podmínkám ... jsou podmínkou zdárného vývoje společnosti, zejména mladších generací, v budoucnu*“.

Ponešický (2004, s. 107) uvádí, že „*manželství je prubířským kamenem osobnostních kvalit, nejenom co se týče spravedlnosti a rovnoprávnosti ve vztahu, nýbrž i schopnosti řešit společné konflikty, je to zkouška odpovědnosti a morálních kvalit, věrnosti a odříkání, zdravého úsudku a férovosti, dokonce i při úvahách, zdali je rozvod lepší nežli vzájemná destrukce*.“

Právní manželství

V České republice je v zákoně o rodině (2008) definováno manželství jako „*trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství, mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel. Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství...*“

Podle zákona o rodině není možné, aby manželství uzavřel nezletilý, tedy mladší osmnácti let. Výjimkou jsou nezletilí starší šestnácti let, kdy uzavření manželství může povolit soud, ovšem jen na základě důležitých skutečností. Ten, kdo by chtěl uzavřít manželství, musí ale kromě fyziologické vyspělosti dosáhnout také morální vyspělosti. Zákon předpokládá, že partneři uzavírají manželství na základě jejich dobrovolného rozhodnutí. Zákon počítá s tím, že snoubenci uzavírají manželství proto, aby vytvořili pevný, harmonický a trvalý životní svazek.

Tématu „manželství“ je věnována celá 3. kapitola mé diplomové práce.

1.1.3 Konflikt

Konflikt (z lat. *confligó, conflictum*) je srážka či střet dvou nebo několika neslučitelných stanovisek či nesmiřitelných stran, které se nechtějí nebo nemohou dohodnout. Je to střetnutí dvou nebo vícerych, do určité míry se vylučujících nebo protichůdných snah, sil, potřeb, zájmů, citů, hodnot nebo tendencí.

Konflikt může být:

- skrytý (latentní) nebo otevřený, případně násilný,
- názorový nebo mocenský,
- vnitřní (intrapersonální, vnitřní dilema) nebo vnější (interpersonální).

Řešení konfliktu ...*“probíhá na vědomé volitivní úrovni na základě rozhodnutí pro jednu z působících sil, a to vědomým potlačením některé z tendencí, vytěsněním jedné z tendencí z vědomí“* (Musil, 2005, s. 49).

1.1.4 Rozchod

Partnerský rozchod je nepříjemný a bolestivý proces. To, co na začátku může vypadat jako dobrý nápad, který mi konečně uleví od věčných hádek a neshod, se s delším časovým odstupem může ukázat jako pravý opak. I u rozchodů totiž mnohdy dochází k dělení nejen společných financí, nemovitostí či možných dluhů, ale často jsou vedeny i spory v péči o dítě. Bolestnost rozchodů závisí především na míře investice do vztahu. Čím víc partneri do vztahu investovali, tím více je rozchod bolí a tím více se pochopitelně při rozchodu chovají maladaptivně. Největší investicí jsou samozřejmě společné děti, ale i společný majetek – byt či podnikání, dokáže hodně potrápít. Jak uvádí Giddens (1999, s. 165), vždy je ve vztahu jeden partner méně spokojen. Tento se pak začíná postupně oddalovat od partnera a stává se z něj většinou „iniciátor“ rozchodu. Dříve než jej napadne samotná myšlenka rozchodu, má snahu přeměnit svého partnera, převychovat jej v jeho chování a zájmech. Při nezdaru této snahy začínají partneri navzájem vnímat jen partnerovy nedostatky a soustředí se jen na to, co jim na partnerovi vadí. Radí se často se svými přáteli, zda mají vztah zachránit nebo ukončit, dodávají si odvalu a jistotu, že se rozhodli správně. Mezi partnery vyprchává vzájemné svěřování, vytrácí se důvěrnosti i vzájemné naslouchání a objevují se vedlejší milenecké vztahy.

1.1.5 Rozvod

Podle zákona o rodině (2008) „*soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.*“ Více se tématu „rozvody“ věnuji v kapitole 5.6.2.

1.1.6 Postoje

Jandourek (2001, s. 189) označuje postojem „*naučenou dispozici jedince reagovat pozitivně nebo negativně na nějaký objekt (předmět, osobu, ideu) určitými pocity, představami, hodnocením a způsoby chování.*“ Postoj je trvalejšího rázu, protože se vytváří opakovanými reakcemi na tentýž podnět.

Musil (2005, s. 76 - 78) popisuje, že postoj má komponenty **kognitivní, afektivní a akční**. Dále autor říká, že postoje jsou utvářeny na základě zkušenosti a závisí na vztažném systému jedince, empiricky získaný základ determinující vnímání a interpretaci skutečnosti podmíněný subjektivními i objektivními faktory. Zdrojem postojů jsou specifické zkušenosti, sociální komunikace, modely (napodobování – identifikace nebo odvozování) a institucionální faktory (náboženské, politické). Významnou roli ve změně postojů jedince hrají masmédiá, přičemž závisí na míře jejich kreditu u ovlivňovaného subjektu.

Proto se dále rozlišují tři **druhy postojů** (Musil, 2005, s. 76):

- mínění (přesvědčení, názor) – verbalizované postoje,
- akční postoje – projevované i neverbálně jednáním člověka,
- spontánní verbální postoje.

Postoje navazují na potřeby a mají blízký vztah rovněž k hodnotám.

Formy postojů (Musil, 2005, s. 79):

- kognitivně akcentovaný postoj (smýšlení),
- emotivně akcentovaný postoj (víra),
- iracionálně převzatý postoj (předsudek),
- verbalizovaný postoj (mínění),

- postoj s dominancí představové složky (názor),
- neuvědomovaný postoj stabilnější v čase (tendence),
- trvalejší vědomý postoj (intence, záměr).

2 PROMĚNY V PARTNERSKÉM CHOVÁNÍ

Nejranější fáze vztahu, zejména první týdny a měsíce bývají ve znamení zamilovanosti. V tomto období platí více „chemické zákony“ přitažlivosti, nahlížení přes „růžové brýle“, často jde všechno samo, i priority jsou trochu jiné. Až o něco později se vztah posouvá k vyjednávání, tvoření „práv a povinností“ v soužití, projevují se vlastnosti a (ne)schopnosti významné pro společný život. Teprve společné soužití, nám pomůže vybarvit priority. Párová rodina se dle Možného (1990) zakládá setkáním muže a ženy, kteří po intenzivnějším anebo povrchnějším vyjednávání dosáhnou shody v tom, že svazek s potřebnou trvalostí nastolí (anebo alespoň jedna strana předpokládá, že takové shody bylo dosaženo). Jejich vzájemná dohoda může být implicitní, může být explicitní – a může být i právně registrovaná jako manželství, jak se ve společnostech našeho kulturního okruhu vesměs děje. Základem mnoha tradičních forem manželství je dle Fromma láska jako akt vůle, rozhodnutí oddat celý svůj život životu jiného člověka. V těchto tradičních formách si partneři nevybírají, nýbrž jsou pro sebe vybírání, a přece se předpokládá, že se budou milovat. Dnes se zanedbává významný činitel erotické lásky – vůle. Milovat někoho není jen silný cit – je to i rozhodnutí, je to soud, je to slib (Chmelařová, 2010).

Partnerské vztahy prochází neustálou proměnou. Mění se postoje i emoce a vzájemné chování partnerů neustále osciluje mezi vyjadřováním větší a menší míry lásky. Některé změny nemusíme ovlivnit a jiné vytváříme my sami. Tak jako v přírodě existují zákonitosti, které vyvolávají střídání ročních období, tak i v každém partnerském vztahu lze vypořádat události a zákonitosti, které budou mít vliv na jeho vývoj. Když v čase přicházejících změn zareagujeme správně, v souladu s partnerem, můžeme vztah udržet v optimistickém období jara či léta. Pokud však zareagujeme nevhodně, nebo pokud se naše reakce dostane do konfliktu s reakcí našeho partnera, pocítíme náhlý chlad a odcizení (Chapman, 2005).

2.1 Volba partnera

Každému není dopřáno, aby potkal někoho, kdo by ho učaroval. Hledáme to, co by nám mělo pomoci k doplnění naší vlastní bytosti. Přejeme si pomoci ve vzájemné lásce sobě i svému partnerovi k optimální seberealizaci. Jsme ve vleku své minulosti, což se projevuje nutkavým opakováním, o němž nevíme. Když má žena šťastné zkušenosti s otcem či bratrem, obvykle má její vysněný obraz partnera rysy otce nebo bratra. Ženy i muži, kteří nao-

pak neměli šťastné zážitky s otcem nebo bratrem, matkou či sestrou, hledají obvykle takového partnera, který by co nejméně upomínal na tyto jejich dřívější partnery, který by byl dokonce přímo protikladným typem (Riemann, 2009, s. 79). Naše rané zkušenosti s druhým pohlavím působí na naše další partnerské vztahy, byť většinou nevědomě. Jistota, klid, zázemí, opora, bezpečí. To všechno potřebujeme, abychom se cítili dobře, mohli se věnovat práci, rodině, nepropadali splínům. To všechno také většina z nás očekává, když vstupuje do „vážných vztahů“. Avšak i ti z nás, kteří se prozatím nechtějí vázat na jednoho partnera a jdou do vztahu s tím, že si trochu užijí, a buď to vyjde, nebo nevyjde, čekají minimálně oporu, když už ne jistotu, že partner bude věrný a že vztah přečká všechny krize a vydrží navždy. Chceme vědět, že se na partnera můžeme spolehnout, že se za nás postaví, že bude s námi v nejtěžších chvílích, a to samé se snažíme dát i jemu. Tak proč se tak často stabilita prolíná s labilitou, jistota s nejistotou?

Dle Mursteinovy teorie (Murstein in Kratochvíl, 1985, s. 109) se při volbě partnera uplatňují tři přitažlivé síly: podnět, hodnoty a role. Tyto síly působí v zákonitém sledu, ve třech fázích. **V první fázi**, fázi podnětu, se partner uplatňuje jako podnět svojí přitažlivostí a chováním. **Ve druhé fázi**, fázi hodnot, jde o podobnost a shodu v zájmech, postojích a uznávaných hodnotách. **A ve třetí fázi** se uplatňuje především kompatibilita rolí. Partneri zjišťují, zda mohou ve vztahu zaujmout nebo si vytvořit vzájemně se doplňující role a získat upokojení svých potřeb. Ve všech uvedených fázích se uplatňuje princip vyváženosti výměny. Nejlepší možná varianta nastává, je-li výměna vyrovnaná.

Partnerský vztah lze nahradit pojmem vztah lásky, protože láska je nejvýznamnějším důvodem, proč páry zůstávají spolu. Když vyhasne láska, rozpadá se obvykle i partnerský vztah. Milostný vztah bývá spojován s romantikou, iluzí, rozkoší. V médiích je láska často propagována směšným způsobem- vidíme svatbu snů, pár snů, vysněného muže, vysněnou ženu, kteří se zavázali k věčnému štěstí v lásce- a přitom každý ví, že to potrvá krátký čas (Willi, 2006, s. 13). V současnosti ustoupily při výběru partnera společenské a ekonomické tlaky a vyvstává otázka, co vlastně drží páry pohromadě.

Zamilovanost nemá mezi psychoterapeuty dobrou pověst. Pokládají ji za stav iluze, stav projektivního zkreslení, nebo dokonce za manickou psychózu. V každém případě za stav, kdy se ztrácí kontakt s realitou a k postiženému nedoléhají žádné racionální argumenty. Okolní lidé, kterých se to netýká, s úlevou zjišťují, že zamilovanost je přechodný stav a že dost často přechází v nářky, které lidem přivodí zklamání. A tak vyvstává otázka, zda je

zamilovanost opravdu nutným předpokladem trvalého milostného vztahu, jestli mu vlastně naopak nepřekáží. Je snad nejlepším základem trvalého partnerského vztahu realistické zhodnocení možností a hranic milostného vzplanutí? Můžeme k někomu pociťovat hlubokou lásku, ale on ji neopětuje nebo o ní vůbec neví. Přesto se zdá, že velká životní láska manželství prospívá.

Během života navazujeme různé vztahy. Netušíme, na co se při hledání partnera zaměřit, většinou se zaměříme na to, co je vidět na první pohled. Zaujme nás jeho vzhled, jeho humor nebo smích, líbí se nám jeho zájmy, úspěch, postavení nebo majetek. To všechno jsou ale pomíjivé hodnoty. Proto bychom se měli během hledání životního partnera zaměřit především – jak se partner chová k sobě, k druhým lidem, k dětem, jak se chová v kritických situacích, je-li to člověk spolehlivý, poctivý, čestný, je-li to člověk stabilní a věrný, ohleduplný a pozorný, komunikuje-li kvalitně, je-li otevřený a schopný hovořit v klidu i o nepříjemných věcech (Holoubková, 2010, s. 189).

2.2 Čtyři fáze vztahu

Obecně partnerský vztah prochází čtyřmi fázemi (Venglářová, 2008). Prvním stupněm je **seznámení** - pokud poznáme někoho, kdo se nám líbí a rádi bychom ho poznali trochu lépe, než jen jako kamaráda, uděláme pro to maximum. Skryjeme co nejlépe svoje nedostatky, snažíme se být vtipní, chovat se mile, nebo prostě tak, jak si myslíme, že je od nás očekáváno. Je to snad ta nejpříjemnější část vztahu, protože se všechno zdá být ideální. Jsme plní očekávání a říkáme si, že by to konečně mohl být ten pravý/ta pravá. A vztah je na světě.

Další fáze je **poznávání** - ve chvíli, kdy si řekneme, že už by nás ten druhý mohl brát i se všemi nedostatky, nastane právě tato fáze. Je to období, kdy se přestaneme dělat dokonalými a odhalujeme protějšku svoje chyby, představujeme rodinu (věřte nebo ne, často je právě příbuzenstvo největším kamenem úrazu), poznáváme chyby a rodinu partnera/ky. Je to prohlédnutí do skutečnosti. S trochou nadsázky by se dalo říct, že je to skoro až sundání růžových brýlí z očí.

Třetí fází je **snaha změnit chyby partnera/partnerky** - dovolte mi zdůraznit to slovo "snaha". Alespoň já jsem vždycky dospěla k názoru, že nelze změnit od základu to, co se nám na protějšku nelíbí. Každá z fází trvá u každého různě dlouhou dobu, u mě vždy

nejdéle trvala právě tato. Je to pro člověka jakási výzva, jelikož naděje umírá poslední, snažíme se dál a znovu změnit toho druhého k obrazu svému.

Posledním a tedy čtvrtým stupněm vývoje vztahu je **rozchod nebo smíření** - po zdrcujícím zjištění, že se nám nikdy nepodaří změnit to či ono, nastane buď, anebo. Buď si řekneme, že přece někde musí čekat někdo stvořený právě pro nás, a že tohle nemáme zapotřebí. A tedy následuje rozchod. Nebo náš už tenhle věčný koloběh omrzí a nastane smíření se vzniklou situací. V tomto případě se pak občas vrátí ve slabých záchvěvech fáze třetí. Ovšem ne na příliš dlouho.

A také lze **dle délky vztahu** rozdělit **fáze vztahu**. Oblíbená a uznávaná psychologka Barbara De Angelis (1998) se ve své knize „Jak najít toho pravého?“ zmiňuje o čtyřech fázích vztahu od nové známosti po závazek, které by měly v rámci prevence eliminovat riziko, aby si muži nemysleli, že smyslem žen je dohnat je před oltář. Jakými stadii tedy váš a kterýkoliv jiný vztah musí projít, aby co nejlépe fungoval?

1. fáze: do třech měsíců od seznámení

Potencionální přítel je předmětem zkoumání. Scházíte se spolu a vy uvažujete, co je na něm hezkého, jak velký máte sama zájem. Buď se neshodnete a vztah pokračovat nebude, nebo po nějakém čase dospějete k názoru, že vám oběma to za to stojí. Pak se jedná o nový vztah, tedy počátek závaznosti. Pokud není postaven pouze na sexu, a je v tom úmysl vybudovat pevné základy partnerství, dochází k nepsané dohodě o monogamii, čili že jste jeden pro druhého pouze jedinou známostí a jediným sexuálním protějškem.

2. fáze: tři měsíce až půl roku

Schůzky trávající déle než čtyři měsíce předurčují vztah jako vážný. Máte chuť být spolu, dozvídat se toho o sobě navzájem čím dál víc, chybíte si, když se nevidíte. Oficiální název? Usilování o vztah a následně jeho rozvíjení. (To by nemělo trvat déle než šest měsíců.). Když to jde jako po másle, někdy v průběhu se vytratí „já“ a „ty“ a objeví se „my“. Jste oficiální pár. Nespěchejte ale na jeho ukotvení do přístavu závazků. (Výjimky, které se s tím nepárou a jsou schopni vzít si někoho po několikátýdenní známosti, mohou naletět slibům snáze než ti, kteří si hlouběji oťuknou povahové rysy partnera.)

3. fáze: šest měsíců a výš

Ukotvení. Tak by se dala charakterizovat část následující po rozvinutí vztahu. Jaký čas je ten optimální, závisí na předchozích zkušenostech, momentálním věku, citové vyspělosti a podobně. Jinak totiž bude uvažovat osmnáctiletá dívka, která teprve poznává slasti i strasti partnerství, a jinak zralá žena vědomá si svých plánů a pocitů. Každá z nás potřebuje jinak dlouhou dobu, než se bude cítit na to postoupit s protějškem dál a plánovat s ním společnou budoucnost. Jestli si ale k sobě vytvoříte silné a funkční pouto, vycházíte spolu, a cítíte, že by to pro vás mohlo být to pravé, jste připravena na čtvrtou fázi, které předchází uznání svazku. Dítě, zasnuby, nebo sestěhování.

4. fáze: cca dva roky – až na doživotí

Jakmile už jste společně překonali nějaká nedorozumění, překážky nebo obtíže, a shodli jste se, že ve svůj vztah věříte, umíte si vyjít vstříc, podpořit se a pochopit, nic nebrání vstupu do manželství. Většinou je to ten bod, který si muži představí, když se jim svěříte s požadavkem: „Charakterizuj náš vztah. Já už jsem připravená posunout ho dál. Ty taky?“ Vy tím totiž chcete uklidnit svoje rodiče, kamarády i sebe, že máte partnerský vztah a nejste pouze milenka, kdežto on slyší: „Chce závazek. To znamená, že ji mám požádat o ruku? Nebo co to má být?“ Některým opravdu pomůže, když jim více specifikujete, o co vlastně žádáte. Ti „šikovnější“ na to přijdou sami, což si ženy u mužů cení. Taková romantická žádost se zasnubním prstýnkem v ruce je pro nás zážitek na celý život.

2.3 Očekávání mužů a žen od partnerského vztahu

Uvádím-li zde s humornou nadsázkou typická očekávání žen a mužů, naprosto tím nechci tvrdit, že by se měla stát nějakou společenskou normou pro vztahy v současných manželstvích. Zejména u popsáných očekávání mužů by to bylo v rozporu s demokratickými principy prosazujícími plnou rovnoprávnost obou pohlaví. Něco jiného je žádoucí vývoj společnosti a něco jiného je spokojenost individuálního páru (Kratochvíl, 2009, s. 105 - 112):

a) Očekávání žen

1. Posedět a popovídat. Žena má potřebu sdílet své zážitky, projevit své pocity, mluvit o nich a získat k tomuto sdělování pozorného posluchače a jeho kladnou odezvu. Hlavní součástí tohoto očekávání bývá uspokojení potřeby „vypovídat se“ ze svých zážitků, pocitů a starostí. Nezřídka se však očekává i určitá vzájemnost, to je, že i muž se podělí se svými

zážitky, příhodami, úspěchy či starostmi a svými myšlenkami. Žena sděluje starosti, potíže, radosti i křivdy. Zpravidla nepotřebuje, aby jí muž radil, ale potřebuje, aby ji vyslechl, vcítil se, pochopil a utěšil. Očekávaný rozhovor ovšem nemusí být jen hovorem o ženiných starostech. Může být také jednoduchou konverzací, která je prostředkem k navozování pocitů vzájemné blízkosti, pocitů, že žena má vedle sebe někoho, kdo jí naslouchá a rozumí. Hovor může být i povrchní. Co se při „popo“ očekává od muže? Je to především empatické naslouchání a poskytování souhlasu či citové podpory. V některých případech je to však také sdělování mužových vlastních pocitů a myšlenek. V manželství, kdy žena potřebuje „vzhlížet k partnerovi jako k osobě výše postavené, zkušené, sebejisté, světa znalé a imponující“, by měl muž reagovat vyprávěním o svých „hrdinských činech“. Jde-li naopak o manželský vztah, v němž ženě vyhovuje role rádkyně, utěšitelky a pečovatelky, vítá žena spíše sdělení, která odrážejí mužovu bezradnost, nejistotu, bezmoc, úzkost, závislost a potřebu opory, jimiž si žena potvrzuje, že je pro muže potřebná a že by se muž bez ní nedokázal obejít. Ochotně reaguje radami, utěšováním či povzbuzováním. Ve vyváženém vztahu se může jeden i druhý typ mužova sdělování střídat nebo se mohou prolínat. Žena ochotně ošetřuje „hrdinovi“ rány utržené v boji a ošetřený hrdina znovu odchází do boje, aby se vracel s novými činy i novými ranami, potřebujícími citlivou ženskou ruku.

2. Duševní porozumění. Duševní porozumění znamená, že manželka může otevřeně a bez obav s manželem sdílet své prožívání, pocity, postoje, zážitky a názory. Muž je ochoten nejen naslouchat, ale rozumět tomu tak, jak ona to myslí a cítí. Nezlehčuje a neironizuje její sdělení ani jí její názory nevymlouvá a neargumentuje proti nim. Naopak: vcítuje se do významu jejích slov a pomáhá jí, aby si své pocity a názory ujasnila a vyslovila je. Přijímá to od ní jako její právo, jako projev samostatného svébytného člověka, jehož názory respektuje. Při duševním porozumění mají manželé na mnoho diskutovaných záležitostí shodný či podobný názor, ale počítají také s možností odlišného hodnocení. Taková odlišnost je nestaví do konfliktu, ale spíše podporuje jejich vzájemné obohacování a společný duchovní růst. Duševní porozumění znamená, že žena se může manželovi svěřit se svými niternými problémy. Vyžaduje to vcítění muže, podněcování k hlubšímu sebevyjádření. Podstatné je, aby muž bral takové sdělení vážně a aby se žena nemusela obávat, že ho někdy využije proti ní, např. v hádce. Projeví pochopení i pro její pocity selhání, zklamání, neúspěchu a provinilosti. Duševní porozumění také znamená, že partneri spolu často sdílejí pěkné zážitky. Žena očekává, že když bude prožívat něco krásného, bude to moci manželo-

vi sdělit a on bude její radost prožívat s ní. Hovoří o sobě a nestydí se před ní. Je k ní upřímný, umí vyjádřit, co cítí. Součástí duševního porozumění je také pocit jistoty a bezpečí: žena cítí, že se na manžela může spolehnout a může mu věřit.

3. Vycítit, co žena potřebuje. Vyšším stupněm duševního porozumění je takové porozumění, kdy žena nemusí nic říkat a muž vycítí, jak jí je. Žena nemusí nic žádat a muž spontánně reaguje tak, že vyhoví jejímu přání. Muž se umí vcítit do ženy, a když má žena nějaké problémy, je hned po ruce, aby jí je pomohl řešit. Povšimne si, když je manželka unavená nebo smutná, a spontánně nabídne pomoc. Muž také ví, že žena potřebuje ocenění, co vše pro něj a pro rodinu dělá. Muž to nebere jako samozřejmost a nešetří slovy uznání, když vycítí, že by je žena ráda slyšela. Také sám z vlastní iniciativy sleduje, kdy má žena narozeniny, svátek, kdy je výročí jejich sňatku, a přináší pozornosti, dárky, květiny. Muž má poznat, kdy si žena přeje lehký úsměvný rozhovor s humorem a odpoutáním od starostí a kdy touží po tom, aby se muž naopak zabýval vážně jejími nebo jejich společnými starostmi.

4. Vyjadřovat lásku celým svým životem. Tento požadavek je vlastně rozproštěním předchozích požadavků do delšího času. Zahrnuje v sobě všechna předchozí očekávání a začleňuje je do širšího emočního rámce. Muž má mít ženu rád a ona to má vycítit z jeho projevů a chování. Nemá to být nárazové, např. v souvislosti s vyhrocenou situací, s léčením či návštěvou v manželské poradně, ale má to být trvalé, stálé. Žena očekává opakované a spontánní důkazy mužovy lásky. Spočívají jak ve slovech lásky, obdivu a ocenění, tak v citlivém porozumění pro její potřeby, v pomoci, vedení i podřizování se, v zodpovědnosti a věrnosti. V kritických chvílích jí muž stojí po boku. V běžném životě dělá její život zajímavým a hodnotným. Poskytuje jí dostatečnou svobodu, ale zároveň dává najevo, že je jeho jediná a že by bez ní nemohl žít. Uvedená očekávání jsou přirozená a dovede-li je muž splnit, přispívá taková souhra značně ke spokojenosti v manželství.

b) Očekávání mužů

Zatímco typická očekávání žen začínají citovými požadavky a citová náročnost se v dalších požadavcích postupně zvyšuje, typická očekávání mužů začínají požadavkem až banálně věcným a i další očekávání se týkají spíše projevovaného vnějšího chování než nároků na vnitřní prožitky a city.

1. Uvařeno, uklizeno. Muž zpravidla především očekává, že mu manželství poskytne snadné uspokojování základních potřeb — pravidelné jídlo a domov. Přejde domů a bude

mít uvařeno. Zpočátku sice mohou být kuchařské neúspěchy mladé manželky, která zkouší vařit podle příručky, roztomilé, ale brzy na roztomilosti ztratí a více se uplatní lidová moudrost vyjádřená příslovím „láska prochází žaludkem“. S očekáváním „dobrého najezení se doma“ souvisí i očekávání příjemné atmosféry domova, jeho útulnosti. Součástí toho je určitý stupeň uklizenosti — čistota, utřený prach, Věci „na svém místě“. Muž očekává, že žena bude doma pečlivě uklízet a on se na to bude dívat se shovívavým zlehčováním této její činnosti. Kdyby neuklízela a nechala vše přirozeně chátrat, nesl by to muž nelibě. Na druhé straně však muž očekává, že jeho věci, ať už jsou to spisy nebo dílenské nářadí, nechá žena na pokoji a nebude se do nich snažit zavádět své představy o pořádku. Její věci a později i věci dětí by ovšem měly být uklizeny na vymezených místech. I když typický muž často říká „nech to“, „nedělej to“, „pořád uklízíš, jsou přece důležitější věci“ nebo „udělá se to potom“, přece jen nese nepořádnost ženy značně nelibě. Má pouze nechuť sledovat „proces uklízení“. Do širšího pojmu „uklizeno“ zařazujeme i „vypráno“.

2. Sex, kdykoliv se mu zachce. Druhým typickým mužským očekáváním od manželství je, že muž bude mít snadno dostupné uspokojování svých sexuálních potřeb. Nebude si už muset partnerku shánět, získávat její sexuální ochotu pozornostmi, květinami či dárky, vodit ji do restaurací na drahé večeře a napájet ji vybranými nápoji. Tu, kterou si vybral k trvalému soužití, bude mít stále po ruce, snadno dostupnou, bez nutnosti dobývání, přístupnou jeho zálibám a sexuálním experimentům. Bude také umět muže jako sexuálního partnera řádně ocenit a obdivovat.

3. Obdiv stále. Muž očekává, že ho žena bude obdivovat. Žena bude vědět, jak je manžel inteligentní, schopný, pracovitý, šikovný, silný, úspěšný, citlivý, mužný, prostě „jednička“, „hvězda“. A nejen vědět. Bude mu to často říkat, opakovat to. Bude to říkat jemu, když s ním bude sama, a bude to říkat o něm, když budou přítomni jiní. Bude ho chválit za jeho hrdinské činy v práci i ve světě i za jeho pomoc v domácnosti a péči o rodinu, když je doma. Bude ho obdivovat, jaký je zdatný muž, výborný manžel, vzorný otec a později i dědeček.

4. Nezatěžovat starostmi. Muž očekává uznání a obdiv, ale neočekává, že žena bude po něm požadovat, aby spravil kapající kohoutek od vodovodu nebo nefungující vypínač, zryl zahrádku, udělal nákup, zajistil jesle pro dítě, objednal uhlí či opraváře nebo sháněl lístky do divadla. Buď s takovými úkoly a starostmi prostě nepočítá, nebo očekává, že se o podobné záležitosti postará žena sama anebo že se „samy nějak zařídí“. Jakmile na něj žena

začne „tlačit starostmi“, přestává se muž cítit doma dobře. Začne snadno dávat přednost tomu, aby zůstal déle v práci, šel na „fušku“ nebo se stavil za maminkou či za kamarády, kam za ním žena se svými starostmi obvykle nemůže. Cítí se dobře tam, kde ho obdivují a přitom po něm nic nechtějí. Tam, kde může být „hrdinou“ a kde to nemusí dokazovat — nemusí dělat, co se mu právě nechce. Starosti související s domácností jsou pro typické muže starostmi ženy, se kterými ho žena nemá zatěžovat. On má dost svých „důležitějších“ starostí.

Očekávání mužů i žen se od sebe liší podle toho, zda jde o volně vytvářený vztah bez aspirace na celoživotní spojení, nebo zda hledáme vážnou známost (Kubelková-Volemanová, 2010, s. 22 - 23):

1. Volně vytvořený vztah:

Ženy - oporu a pocit bezpečí,

- galantnost, gentlemanství,
- porozumění,
- sexuální přitažlivost,
- věrnost.

Muži – uznání a obdiv,

- ženskost, kombinaci slabosti, ale i síly,
- sexuální přitažlivost a soulad,
- reprezentativnost,
- pocit svobody, a ne pobytu v kleci.

2. Vztah na celý život:

Ženy – oporu,

- aby byl dobrým otcem, byl výchovnou autoritou pro děti,
- schopnost uplatnit se v zaměstnání,
- prioritu jí jako partnerky před matkou partnera,
- umění naslouchat jako důkaz lásky a zájmu,
- sexuální aktivitu – důkaz, že je pro něj stále přitažlivá, že nehledá jinde,
- snahu najít si čas na rodinu.

Muži - schopnost vytvářet teplo rodinného krbu,

- kvalitní sexuální život,
- péči o zevnějšek,

- toleranci,
- pocit individuální svobody v rámci partnerství (zejména v oblasti zájmů),
- zájem o něj jako o muže,
- podporu a respekt,
- důvěru,
- humor.

Co ještě ovlivní vztah?

Zkušenosti z předchozích partnerských vztahů (jak pozitivní i negativní), celková osobnostní zralost a na jejím základě vytvořený hodnotový žebříček, vztah k sobě samému, míra vnitřní sebejistoty, konsensus v názorech na společné bydlení, rodičovství a porozumění se s původními rodinami partnerů, přáteli (Kubelková-Volemanová, 2010, s. 23).

2.4 Pilíře dlouhodobého vztahu

Několik pilířů dlouholetého vztahu (Matějková, 2007, s. 21-29):

- tolerance,
- podobný životní styl a hodnoty,
- přátelství,
- sexuální přitažlivost,
- společné plány,
- emocionální otevřenost.

Kirschner (2002, s. 10) poukazuje na jedenáct **pravidel partnerského života**:

1. Najděte společně svá vlastní měřítká společného soužití, místo abyste slepě napodobovali chyby druhých.
2. Neslibujte si navzájem nic, o čem si nejste jisti, že to dodržíte.
3. Neočekávejte od partnera, že pak bude jiný člověk než předtím. A ani tehdy ne, když to slavnostně slibuje.
5. Nežádejte od partnera nic. Pokud sám neví, co musí do vztahu dát, pak stejně dlouho nevydrží.
6. Kdo se pro partnera neustále obětuje, nepomáhá mu tím. Jen ho povzbuzuje k tomu, aby požadoval stále více a sám sebe popíral.

7. Není důležité, kdo má pravdu, ale co je pravda. Ten, kdo chce neustále mít pravdu, nechce partnera, ale obdivovatele, který nemá vlastní názor.
8. Neočekávejte štěstí od nikoho jiného než sami od sebe. Pouze ten, kdo je sám šťastný, se s vámi může o štěstí podělit.
9. Láska žádné problémy neřeší, spíše neustále nové přináší.
10. Je lepší se hodinu prudce hádat než problém ze strachu nebo z ohleduplnosti navždy potlačit.
11. Každá agresivita vůči partnerovi je vždy agresivita, se kterou jste se vy sami nevypořádali.
12. Partnerský vztah je smíšená dvouhra, ve které jsou všechny problémy společnými protivníky.

2.5 Odlišnost muže od ženy

Žena vyžaduje více citu a pochopení. Muž více toho racia. To jsou dva světy, dva pohledy, které přinášejí spoustu radostí, ale i spoustu nedorozumění (Šmolka, 2004). Ženy dělají vše v globálu, žehlí, sledují televizi a mluví na dítě. Muž, když sleduje televizi, tak má klapky, vidí jen to, když ho oslovíte, přeladí směrem k vám. Proč to tak je? Protože má nastavený mozek analyticky, cílesměrně. Je to už od pradávna. Muž, když šel za kořistí, měl jasný cíl a ten byl dost nebezpečný, musel sledovat cestu, aby se dokázal vrátit zpět. Nemohl se rozptýlovat něčím jiným. Žena nikam nechodila, za to musela uvařit, udržet oheň, vychovávat děti, při tom všem musela komunikovat. Byla a je zaměřena na proces. Proto jsou její řečové schopnosti daleko víc rozvinuté. Žena má slovní zásobu kolem 30-45 tisíc slov, muž v průměru 15 tisíc slov.

Obecně platí, že pravá část mozku se stará o to, aby člověk věděl, kde je, aby se neztratil. V levé části mozku najdeme centrum řeči, místo pro integraci pocitů. Frontální, tedy přední část mozku, zvažuje možnosti, rozhoduje. Ženy mají více vyvinutou levou část mozku, proto dovedou myslet na více věcí. Pravá část mozku je spojena s levou masou, ta je u ženy větší. Výsledkem je, že v mnoha případech ženy více integrují vlastní myšlenky, mají potřebu všechno dávat dohromady. Muži jsou v tomto ohledu rychlejší, protože myslí jen jednou částí, obvykle jim tedy stačí sáhnout jen po jedné věci (Kubelková-Volemanová, 2010, s. 25).

O rozdílech mezi muži a ženami byly již napsány stovky knih a článků. Je to téma, které v poslední době nabylo na popularitě a ještě zdaleka není vyčerpáno. Rozdíl mezi muži a ženami se projevují neustále, v každé vteřině (Plzák, 2003). Žena a muž se celý život dívají na svět a na vše kolem z opačného úhlu pohledu. S mírnou nadsázkou by se dalo říci, že co vidí jeden, ten druhý nikdy neuvidí a naopak. Proto se říká, že „muži a ženy jsou z jiné planety“, toho jsme si však vědomi v těch osvětenějších momentech – v situacích, kdy se odlišnost projeví a ten druhý dělá něco, co nám nedává smysl, pro něj používáme označení ze zvířecí a jiné říše. Na světě se v současnosti potkávají čtyři žijící lidské generace a každá z nich přemýšlí jinak, protože je formovala doba, v níž se narodily.

Jak uvádí Kratochvíl (2009) každý z nás chce dávat a brát lásku. Jestliže není uspokojena tato základní touha, jestliže se nemůžeme stát tím, čím chceme, přichází velká frustrace, velké sebeobětování, někdy pocity šílénství, anebo dokonce násilí. Opakované hádky v domácnostech nepřinášejí tuto frustraci a citové odcizení jen u rodičů, ale trpí tím také děti. Člověk nesoucí si tuto opakovanou frustraci a stres, z nemožnosti své city naplnit, není schopen pracovat, učit se a milovat v plném nasazení. Ženy jsou od přírody uzpůsobeny tak, že komunikace je pro ně prostředek, jak si utřídit myšlenky, ujasnit pořadí jejich důležitosti, zbavit se zdeptanosti a prozkoumat své pocity. Mluvení je pro ženy cosi jako pumpa, která produkuje větší jasnost. Bez možnosti svobodně se svěřovat ztrácí se ženám cosi velice důležitého a tím je část ženské složky a přichází frustrace. Někteří muži si špatně vykládají potřebu žen hovořit o svých pocitech, aby se cítily lépe, jako známku nižší inteligence. Muž se domnívá, že patrně není schopna řešit své problémy, když jen mluví a nic neřeší a je tedy emocionálně narušená nebo prostě méně inteligentní. Muž takové soudy pronese díky své neznalosti. Žena se v mnoha situacích potřebuje pouze vypovídat a ne něco řešit. Jemu tento postup není vlastní „jen mluvit a nenalézat hned řešení“ a tak své partnerce také vůbec nerozumí. Žena potřebuje hovořit. Když neupoutá pozitivní zájem svého partnera, automaticky se snaží získat jeho zájem negativní a začne se hádat, aby z něho dostala aspoň nějakou reakci. Mnohé ženy se dopouštějí té chyby, že hovoří nakvašeně, aby upoutaly mužovu pozornost a daly mu najevo, že je to vážné. Tahle technika je účinná, jedná-li se s pejskem, nebo s kočičkou a s dětmi, ne však s muži.

Muži přijímají lásku jinak než ženy. Muž naváže nejpřímější kontakt se svými city činností, a je-li jeho činnost uznána a oceněna, cítí silně, že je milován. Ocenění mužových rozhodnutí, snahy a činnosti je cesta k jeho srdci. Podobně uspokojuje jeho mužskou složku,

když se mu promíjejí jeho chyby a nedostatky. Mnohé ženy neustále vytykají, kritizují, předhazují partnerům, jak marní čas, když si sednou k novinám, k televizi, k počítači, lehnou na gauč „do jeskyně“ prostě je vtahují zpět do vztahu. Jestliže muž není ve svém vztahu uspokojený po té mužské stránce, to znamená, že nedostává dostatek ocenění, pochval a nejsou mu promíjeny jeho nedostatky a chyby, bude se svému vztahu vzdalovat a unikat od své partnerky a jakoby od lásky. Jestliže je žena emocionálně rozrušena, muž se mylně domnívá, že k tomu, aby se cítila lépe, potřebuje stejně jako on být chvíli sama. Bude mít sklon si jí nevšímat a poskytnout jí spoustu prostoru, protože to je přesně ten druh opory, jaký by si přál on. To je ale zásadní chyba. Nevšímat si jí v tomto okamžiku, je to nejhorší co může muž udělat (Kratochvíl, 2009).

- ŽENY SE VÍCE SPOLÉHAJÍ NA PRAVOU MOZKOVOU HEMISFÉRU - *intuitivní myšlení, tvořivost, vizuální vnímání, nápady, představivost, komplexní chápání, prostorové vnímání, vnímání několika procesů současně.*
- MUŽI SE VÍCE SPOLÉHAJÍ NA LEVOU MOZKOVOU HEMISFÉRU - *logické myšlení, verbální schopnosti, fakta, dedukce, analýza, praktické činnosti, řád.*

Harmonické partnerské vztahy dosáhneme vzájemnou spoluprací dvou rozdílných pohledů muže a ženy, tj. logiky a intuice. Naše partnerské vztahy jsou pro nás velice důležité. Díky vzájemnému soužití mezi mužem a ženou dochází totiž ke spojení dvou různých pohledů a jejich vzájemnému propojení.

2.6 Charakteristické znaky současné rodiny

Dle Krause (2008, s. 83 – 86) zde uvádím základní znaky současné rodiny:

Demokratizace uvnitř rodiny – muž ztratil dřívější výsadní postavení v rodině, pokles autority otce, děti se aktivněji podílejí na organizování rodinného života, žena získala práva i povinnosti, které dříve náležely mužům.

Rodina se často dostává do jisté izolovanosti – oddělený život jednotlivých generací, pokles významu sousedských vztahů, tendence uniknout do klidu rodinu z přetechnizovaného světa.

Rodina se zmenšuje – jednočlenné domácnosti, zvyšuje se počet osamělých žen s dětmi, menší stabilita rodiny.

Dalším znakem je **dezintegrace** – ubývá chvil, kdy je rodina pohromadě, přestávají členové rodiny komunikovat, rodiče nemají čas na své děti, děti jsou okázány samy na sebe, nastává **atomizace života v rodině**.

Mění se životní styl rodiny – výrazné **zatížení rodičů** pracovními aktivitami, **značné časové zaneprázdnění**, důsledkem vyčerpání, málo relaxace, málo chvil věnovaný dětem. Což se projeví v hodnotovém systému a charakterových vlastnostech dětí – neskromnost, sobectví, povýšenost, přispívá to k deviantnímu chování.

Model rodiny bývá častěji **dvoukariérový**.

ČR patří k zemím s **nejvyšším výskytem rozvodů**. Rozpadá se téměř každé druhé manželství.

Zanedbatelná není ani sílící **diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně**. Do složité situace se dostávají především mladé rodiny s dětmi.

2.6.1 Trendy ve vývoji současné rodiny

Všeobecně klesá sňatečnost, klesá porodnost, zvyšuje se věk, v němž lidé vstupují do prvního manželství, stoupá počet rodin, v nichž o dítě pečuje jen jeden rodič, velikost rodiny se statisticky zmenšuje, vzrůstá počet domácností tvořených jen jedním člověkem, roste počet lidí, kteří mají dítě bez oficiálního sňatku, stoupá počet rozvodů. Jak uvádí Možný, tradiční pojítka rodiny ztrácí na významu. Generace si stále méně předávají dědičné tituly a privilegia, pole, louky, domy a rodinné podniky, jako to bylo dříve. Nejcennějším vkladem rodičů do nové generace již není majetek, ani společenská privilegia, ale stává se jím vzdělání. Pracovní židle se už zatřásla pod mnohým zaměstnancem. Nikdo si nemůže v dnešní době být jistý svým pracovním místem. Finanční krize se tak podepisuje na hodně ukazatelích. Jedním z nich by mohla být i česká porodnost. Ovlivní finanční situace rozhodnutí o tom, kdy založit rodinu? Odborníci se dohadují, zda bude mít současná krize stejné důsledky jako krize ve 30. letech – snížení porodnosti. Nebo zda bude naopak motivací pro mladé ženy, které doposud kvůli práci své mateřství odkládaly. Česká republika byla ještě donedávna zasažena tzv. babyboomem, který byl odstartován silnými ročníky lidí, kteří se narodili v 70. letech. Ale nyní v Česku přibývá žen, které nechtějí mít žádné dítě. Přitom podle demografů jsou ideálním stavem zajišťující obnovu populace průměrně alespoň dvě děti připadající na jednu ženu.

Lze se jen dohadovat, jak bude tímto vším česká porodnost skutečně ovlivněna. Je fakt, že plánování dítěte bývá většinou dlouhodobou záležitostí, přesto ztráta zaměstnání může toto plánování dost ovlivnit a to nejen ve prospěch rozhodnutí, s novým přírůstkem do rodiny ještě posečkat. Nejistou pracovní budoucnost řeší každý po svém.

Od druhé poloviny 20. století prodělává rodina zásadní proměnu. Lidé volí jinou posloupnost událostí ve svém životě. Snižuje se počet sňatků, zvyšuje se počet rozvodů, více dětí se rodí mimo manželství, tolerovanou a zároveň i preferovanou formou partnerského života se stávají nesezdaná soužití. Pojem rodina je v českém právním řádu, ale i v názorech společnosti spojen především s reprodukcí potomstva a udržováním příbuzenských vztahů. Česká společnost chápe rodinu jako instituci, která vzniká teprve narozením dítěte. V demografii je bezdětný pár označován jako **bezdětná rodina**. V případě nesezdaného páru s dětmi hovoříme o **faktické rodině**. Soužití bezdětného páru nebo jiné uspořádání společně hospodařících osob je nazýváno obecněji jako **domácnost** (Možný, 2006).

2.7 Dílčí závěr kapitoly

Přístup k rodině jako základní společenské jednotce se v poslední době mění, a to velmi výrazně. Zatímco v počátečních fázích lidského vývoje byla společenským základem rodová (rodinná) společenství, dnes se stále výrazněji prosazuje absolutní individualismus. Mezigenerační rodinná solidarita je zpochybňována stejně jako monolitnost rodiny tvořené ženským a mužským prvkem a s tím spojená vzájemná zodpovědnost členů rodiny vůči sobě navzájem. Konzervativní pojetí rodiny vycházející z předpokladu, že teprve manželské společenství rodičů a dětí je základní a úplnou společenskou jednotkou s hospodářskou, sociální a výchovnou autonomií, je zatlačováno názorem, že každý člověk, tedy každý muž a každá žena, je zcela izolovaným jedincem a jeho sociálním partnerem je stát.

Stabilní svobodní partneři popisují svůj vztah častěji jako šťastný. Jsou spokojenější s různými aspekty partnerského vztahu, s komunikací, vzájemnou něhou i sexuálním životem. Nejmenší spokojenost uvádějí manželé s dětmi (Willi, 2006, s. 21).

Co udržuje páry pospolu (Willi, 2006, s. 22): vzájemné rozhovory, rozdělení společných a vlastních oblastí života, zaměstnání, vztah k původní rodině, rozdělení rolí v páru, možnosti osobního vývoje v partnerském vztahu, vnímání solidarity a podpory v páru, společný

sexuální život, erotika, láska, něha, styk s tématem vedlejších sexuálních vztahů, identifikace s partnerstvím, vnímání partnerovy odlišnosti, pocity povinnosti a dluhu vůči partnerovi, strach ze života o samotě, finanční situace, náboženský rozměr partnerství, všední život s dětmi.

Stále více studií dokládá rozdíly mezi muži a ženami ve vnímání, kognici a emocionálních reakcích, ale také při utváření sociálních vztahů.

Jellouschek (2008) se domnívá, že jedinou zárukou stability je pouze a jedině kvalita lidského vztahu obou partnerů. Nezbytná je znalost podstaty partnerské lásky, která je charakterizována následovně:

1. Láska mezi mužem a ženou není totéž co zamilovanost. Tento vztah je sice nepochybně důležitý, avšak zpravidla velmi rychle pomine a s ním také intenzita původních citů.
2. Láska je vývojový proces, není to „událost“. Láska se vyvíjí a rozvíjí a má různé fáze. „Práci na vztahu“ potřebujeme, aby se z naší náklonnosti k partnerovi nestala jen přechodná nálada, ale aby to byl trvalý postoj. To, co v době zamilování proudilo ke druhému samo od sebe, se musí po čase stát součástí vědomé kultury vztahu, protože jinak by vztah nevydržel.
3. Láska mezi mužem a ženou je vývojová cesta, která má své vrcholy a hlubiny. Patří k ní pochopitelně i krize, které jsou k vyzrání partnerské lásky nutné.
4. Krize ve vztazích propukají často z důvodu nerovnováhy mezi autonomií a vzájemným poutem. Ve vztahu je důležitá neustálá výměna mezi „já“ a „my“. Doba, kdy hledáme blízkost toho druhého, musí střídát doba, kdy vítězí vzájemný odstup.
5. Láska také znamená společnou historii. Dlouhý čas, který spolu partneři tráví, propůjčuje jejich lásce zcela zvláštní kvalitu.

S láskou souvisí samozřejmě i závazek. Závazek se skládá ze dvou částí – z vlastní oddanosti a z omezení. Vzájemná oddanost informuje o tom, do jaké míry jsou partneři vůči sobě citově zavázáni. Omezení partnerskou dvojicí posiluje.

Oddanost má čtyři složky:

- touha společné budoucnosti,
- smysl pro nás dva,
- smysl pro priority našeho vztahu,
- obětování se jeden druhému.

3 MANŽELSTVÍ

Každá rodina, každé manželství je něco neopakovatelného, a tedy co je dobré, žádoucí či funkční pro jednu rodinu a manželství, může být nepřiměřené a nevhodné pro rodinu jinou (Plaňava, 2000, s. 20). Dle Kopřivy (in Plaňava, 2000, s. 27) „...*lze manželství pojímat jako specifickou vývojovou fází jedince otevírající pět oblastí osobního růstu: utváření sexuálních vztahů s jednou osobou, ustavení nové úrovně objektových vztahů, dokončení psychické separace od rodičů, dále je příležitost pro uplatnění autonomie osobnosti a konečně otevírá nové příležitosti pro identifikaci.*“ V souvislosti s hodnotícím přístupem k soužití v manželství a rodině se používá řada adjektiv: harmonická, šťastná, ideální, spokojená, narušená, nešťastná apod. „*Rodina v celé západní civilizaci se v posledních několika desetiletích dosti vzdálila ustálenému modelu, platnému v Evropě nejméně po tisíciletí, od doby, kdy se s křesťanstvím rozšířila přísná monogamie a univerzální zákaz sexu mimo manželství a také výrazně odlišná, vzájemně komplementární role muže a ženy*“ (Možný, 2002, s. 21). Současný stupeň vývoje západních společností je často označován jako „postmoderna“. Má mnoho sociálními vědci popsaných charakteristik, odlišných od předchozích vývojových fází. Výzkumná zjištění z poslední doby naznačují, že manželství je svým způsobem na ústupu, sňatečnost zřetelně klesá. Přispívá k tomu mimo jiné i všeobecné rozšíření nesezdaných soužití a dalších alternativních forem párového života. Nelze však zjednodušeně konstatovat, že manželství je zastaralou, přežitou a nefunkční institucí. Přes všechnu kritiku a zpochybňování, které o manželské instituci slyšíme, se mladí lidé stále berou (alespoň jejich většina), stále pravděpodobně vnímají hodnotu, kterou pro ně manželství i v současné době má. Nejen snižující se míry sňatečnosti, ale i klesající stabilita manželství je v současnosti aktuální celospolečenskou otázkou. Nelze zpochybnit statistiky, které říkají, že jen o něco málo méně než 50 procent manželství u nás i v zemích západního světa spěje nevyhnutelně k rozvodu.

Zmíněné trendy se v blízké budoucnosti pravděpodobně nezmění a nezastaví. Budou pokračovat a úkolem sociálních vědců je mimo jiné i odhadnout, jakým směrem a jak daleko pravděpodobně tyto transformační procesy zajdou. Dosud je pro nás jen obtížně přijatelná myšlenka, že manželství možná nebude v budoucnu celospolečensky považováno za nezbytné pro vyjádření a podporu dlouhodobého vztahu a pro založení rodiny. Většina autorů se však přiklání spíše k tomu názoru, že ačkoli tvář manželské instituce se mění a měnit bude, lidstvo vždy bude potřebovat (a bude i usilovat o) podobný stabilizační prvek, více či

méně formalizovanou instituci, formu organizace rodinného života. „*Manželská rodina je považována za integrální součást moderní doby našeho civilizačního okruhu a za jednu z klíčových institucí, jež mu otevřely cestu k rozvoji a prosperitě*“ (Možný, 2006, s. 115).

Česká republika se svou kulturní a historickou tradicí řadí k vyspělým zemím západní a střední Evropy. Jako taková podléhá stejným celospolečenským změnám, potýká se s podobnými sociálními problémy, i když v některých ohledech se zpožděním, způsobeným dlouholetou existencí pod diktátem komunistického zřízení. Snižující se míry sňatečnosti byly na západ od našich hranic zaznamenány již v 70. letech 20. století. U nás podobný vývoj nastal až po roce 1989.

3.1 Historie manželství

Manželská instituce má za sebou historii tak dlouhou, jako je historie lidského rodu. Chtěla bych jen krátce naznačit **zásadní procesy, které vedly k současné podobě** (nebo spíše podobám) **manželství**. „*Manželství a rodina se mění, když se mění výrobní poměry, a všechny hluboké změny v materiálním životě společnosti odrážejí se dříve nebo později také v jejich struktuře a funkcích*“ (Klabouch, 1962, s. 9).

Na počátku vývoje instituce manželství stálo tzv. **manželství skupinové**, bez výraznější identifikace rodičovského páru, bez možnosti určení biologických otců narozených dětí (Klabouch, 1962). Od skupinového manželského soužití se vývoj ubíral směrem k omezování počtu potenciálních sexuálních partnerů a postupně až k párovému manželství, od centrování do vlastní skupiny směrem k vyhledávání partnerů v jiných skupinách. Z období přibližně 8000 let před naším letopočtem nachází dnešní vědci důkazy o složitých příbuzenských systémech **velkorodin**, charakteristických množstvím pravidel ekonomických a snubních výměn uvnitř i mezi velkorodinami. Systémy velkorodin byly matrimoniální a matrilokální, většina postupem času pravděpodobně patrimonální a patrilokální. Asi 3000 let před naším letopočtem se potom v Mezopotámii a Egyptě začínaly objevovat nepřibuzenské systémy sociální organizace, okolo 600 př. n. l. tomu tak již bylo i v Řecku a Číně (Collins, 1985 in Možný, 2006).

V době bronzové (na našem území přibližně od poloviny 3. tisíciletí př. n. l.) se proměňuje struktura společnosti pod vlivem postupné nové dělby práce, mužům se dostává do rukou větší moc v souvislosti se získávaným majetkem, převahu získává postupně **patriarchální**

zřízení, charakteristické nerovnoprávností mužů a žen ve společnosti i v rodině. Upevňuje se párové manželství a muž si nadále bude činit nárok na věrnost manželky či manželky (opačně tomu však není) z důvodu legitimity dětí a následného dědění majetku. Z velkorodin se postupně vydělují **individuální rodiny**, ze kterých se stávají základní výrobní jednotky a na nichž je postaven společenský život od otrokářských, přes feudální až po kapitalistické společnosti. Čím dál tím větší vliv na rodinnou organizaci má stát, ačkoli jeho vliv není dosud tak významný (Klabouch, 1962). Od raného středověku je rodina a manželství v evropském kontextu spojena s **křesťanskou církví**, která spolu se státem po dlouhá staletí formuje podobu manželství. Nadále je zřejmá nerovnost muže a ženy v manželství. Muž je v rodině pánem a reprezentuje celou rodinu před státem i církví.

Manželství prochází historickým vývojem mimo jiné i v tom smyslu, že se mění míra a způsob ovlivňování této instituce ze strany dvou zásadních subjektů – státu a církve. V období starověkého Řecka a Říma bylo manželství chápáno jako privátní akt, spojoval se pouze s domácími obřady. I v období středověku zůstává manželství spíše soukromou záležitostí, pokud v něm nehraje roli významný majetek. Regulováno je pouze zvyklostmi a náboženskými normami. K jeho vzniku stačí obvykle vzájemný souhlas či faktické soužití. Teprve církevní dekret ze 13. století prohlásil manželství za svátost a učinil z něj formální instituci. Od koncilu v Trentu, který se konal v roce 1563, je instituce manželství ovládána kanonickým právem. Až v období církevní reformace dochází k posunu. Luteráni zavedli fakultativní civilní sňatky. Tak se manželství začalo měnit ve veřejnou instituci regulovanou státem. S postupem kapitalismu je stále více chápáno jako státem sankcionovaný kontrakt (Chmelařová, 2010).

Domácnosti jsou tedy stále více ovlivňovány státem, především pokud se jedná o majetkové zájmy, v 17. a 18. století v západní Evropě a severní Americe zaznamenává velký vzestup byrokratický stát a kapitalistická ekonomika. To je spojeno se vznikem tzv. **nukleární rodiny** jako ideálního typu, pro kterou je charakteristické, že domácnost již není místem zaměstnání svých členů, muž odchází do zaměstnání a zajišťuje ekonomicky rodinu a žena se stará o domácnost (Možný, 2006). Průmyslová revoluce a nástup kapitalismu s sebou přinesly i další významnou změnu – s postupem času namísto sjednávání manželství rodiči začíná fungovat **individualizovaný sňatkový trh**.

V průběhu 19. století začíná být také čím dál tím aktuálnější **otázka rovnosti pohlaví** v soukromé i veřejné sféře. Osvícenská éra přispěla k zrovnoprávnění muže a ženy, boj

o plnou spravedlnost mezi pohlavími však pokračoval. Moderní **civilní manželství** je instituce poměrně mladá. Potřebný zákon v českých zemích vytvořila a do praxe uvedla až legislativa rakouského mocnářství v dubnu roku 1890. (Anglie ho zná od roku 1653, Francie od roku 1792). Do té doby bylo manželství uzavíráno zásadně před Bohem a jako takové bylo považováno za svaté (Klabouch, 1962).

Obraz moderní rodiny je ovlivněn nástupem průmyslu. Zahrnuje i zvyk společného bydlení dvou generací – manželského páru a dětí. Muž má ve společnosti vedoucí roli, práce zajišťující příjem pro rodinu je záležitostí muže, práce v domácnosti, výchova dětí je věcí ženy – tak byl chápán ideál rodiny, realita byla však často jiná. Extrémně nepříznivá situace pro rodinu byla v 18. století, kdy muži i ženy museli často až 20 hodin denně pracovat. Stoupá počet nemanželských dětí a nesezdaných soužití (Leuninger, 1999). Ve 20. století poté prodělává instituce rodiny a manželství další výrazné změny ve spojitosti s rozvojem průmyslových společností, v druhé polovině století s **ženským hnutím** a dalšími celospolečenskými procesy. V podstatě až do dvacátého století plnilo manželství dva zásadní cíle: pložení potomstva a vytváření svazků mezi rodinami za účelem získání finančních prostředků, moci nebo politického vlivu. Citové pouto mezi partnery nehrálo v manželském svazku roli, bylo s největší pravděpodobností často realizováno jinak, tj. mimo manželství (Možný, 2006). Nyní však již láska a individuální preference stojí na prvním místě při volbě manželského partnera. Ženy postupně získávají pro sebe plně **rovnoprávné postavení** v rodině, v manželství i ve veřejném prostoru.

Druhá polovina 20. století znamenala pro společnosti našeho kulturního okruhu několik zásadních posunů, které měly svůj vliv i na instituci manželství. Participace žen na trhu práce a ženské hnutí obecně, sexuální revoluce, proměna postojů vůči potratům, nesezdaným soužitím, vynález a masové rozšíření spolehlivé antikoncepce – to jsou jen ty nejzásadnější.

Po druhé světové válce nastalo období „sňatkové horečky“, až přibližně do roku 1965 lidé silně věřili v manželství, míry sňatečnosti dosahovaly rekordních hodnot. Lidé se brali mladí, manželství bylo „módou“, referenční a posvátnou hodnotou znovu ožívající Evropy (Sullerotová, 1998). Poté však postupně ve všech státech západní Evropy (a částečně i v zemích Evropy střední a východní, i když zde byly trendy poznamenány komunistickým zřízením) situace proměňuje. Od poloviny 60. let, výrazněji od 70. let začaly klesat míry sňatečnosti i porodnosti. Hlavní příčinou tohoto zlomu je podle Sullerotové (1998, s. 34)

„hluboká změna hodnot a společenské morálky. Základní buňkou společnosti už není rodina, ale jednotlivec.“ Naráží tak na šířící se individualismus a s ním spojenou morálku tolerance vůči druhým a hledání vlastní nezávislosti. „*Individualista se nemůže bez obtíží, váhání nebo i výčitek zavázat k trvalému svazku a dělat sliby, jaké se dosud v Evropě vyžadovaly od manželů. Považuje to za krajní pokrytectví vůči svému hodnotovému systému a stejně tak může považovat za podlost obětování vlastní svobody a sobě vlastního způsobu bytí, aby mohl zastávat nějakou roli v rodině*“ (Sullerotová, 1998, s. 33).

Možný (2006, s. 21-23) popisuje proměnu rodiny (a tím i manželství) od 70. let několika zásadními charakteristikami. **Padl monopol rodiny na legitimní sex**, přičemž tento monopol fungoval v křesťanském kulturním okruhu několik staletí. Prudce stoupá počet **ne-manželských dětí**. „*Individualistické klima, hodnota svobodné volby, zdůrazňovaná na úkor hodnoty odpovědnosti, a ztráta sociálních distancí v demokratických společnostech způsobily spolu s otevřeností mobilních drah postupně podstatné oslabení vlivu rodiny původu na potenciální status rodiny prokreační a minimalizovaly tento stabilizující prvek*“ (Možný, 2006, s. 21). Manželství je pojímáno jako **občanská smlouva**, v zásadě vypověditelná kteroukoli ze stran, za trvalost rodiny již neručí náboženská víra svou autoritou a **mizí transcendentní garance** svazku. V základu manželství je láska, prvek velmi prchavý. Roste počet rozvodů a opakovaných manželství.

3.2 Poslání manželství a fakta o manželství

Párové manželství je institucí, která provází člověka jeho historií ve společnostech západního typu již velmi dlouho. Jak se v průběhu času měnily společenské podmínky, proměňovala se i tato instituce, odrážela vždy rysy daného společenského zřízení, charakteristiky aktuálně dosaženého stupně rozvoje společnosti, její náboženství, politiku a potřeby soudobých lidí. Instituce, která byla považována za snad nejstabilnější výtvar civilizace se podstatně změnila a dále mění. Na počátku třetího tisíciletí se setkáváme s čím dál tím výraznějším zpochybněním dlouho platného modelu párového manželství. Jedná se o změny, které mají hluboké kořeny, ale v druhé polovině dvacátého století se zviditelnily (Možný, 2006).

Specialisté na manželství během posledních dvou tisíciletí zkoumají, z jakých ingrediencí se skládá šťastné manželství. Páry žijící ve spokojeném manželství se vyznačují (Parrotovi, 2004, s. 7):

- zdravým očekáváním toho, co jim manželství přinese,
- realistickým pojetím lásky,
- pozitivním přístupem k životu a názorem na něj,
- schopností sdělovat svoje city,
- pochopením a přijetím rozdílů mezi pohlavími,
- schopností se rozhodovat a řešit neshody,
- společným duchovním základem a cílem.

Faktory ovlivňující stabilitu manželství

Při pohledu do rozvodových statistik můžeme nabýt dojmu, že v minulosti byla manželství stabilnější než dnes. To je jistě pravda, ale ne tak černobílá. Díky stále se prodlužující průměrné délce života dnes spolu manželé žijí mnohem déle než dříve. V 18. století nebylo výjimkou, že jeden z partnerů ovdověl již ve třiceti letech. Smrt tak ukončila společný život partnerů v době, kdy dnešní manželství za sebou nemají ani polovinu svého trvání. Dříve také bylo prakticky nemožné z manželství vystoupit z několika důvodů. Šlo zejména o hospodářské přežití. Rozdělení rolí totiž předurčovalo, že rodina byla bez muže – živitele zcela bezbranná a ekonomicky by nepřežila. Bez ženy by naopak rodina citově strádala. Tento stabilizační faktor ztrácí na své síle, protože mnohem více žen se dnes díky vzdělání a povolání obejde bez „živitele“. Tím se posiluje vzájemná nezávislost. Dalším stabilizačním faktorem bylo náboženství, které ve společnosti hrálo významnou roli. Společenská norma předepisovala nerozlučitelnost sňatku. Provinění proti tomuto předpisu vyčlenilo dotyčného zcela ze společnosti, protože se nemohl účastnit náboženského života, byly mu odepřeny svátosti (možnost vyzpovídat se, udělování pomazání nemocných a jiné). Vliv katolické církve, která tyto předpisy stále dodržuje, je v dnešní společnosti zanedbatelný. Dnes nejsou rozvedení partneři žádným způsobem společensky diskriminováni.

Vyplývá z toho, že zárukou stability dnešních manželství je pouze a jedině **kvalita lidského vztahu obou partnerů**. Protože se ale jedná o velmi subjektivní hledisko, navíc hledisko, které se může velmi v čase vyvíjet a podléhat momentálním náladám a pocitům, je trvalost manželství v daleko větším nebezpečí (Jellouschek, 2003).

Fakta

V roce 2009 bylo uzavřeno celkem 47,9 tisíce sňatků, což bylo o 4,6 tisíce méně než v roce předchozím. V 1. až 3. čtvrtletí roku 2010 bylo uzavřeno pouhých 39,0 tisíce **manželství**, což bylo o 2,6 tisíce méně než v prvních třech čtvrtletích roku 2009. Jde o historicky nejnížší počet za celou dobu sledování. Intenzita sňatečnosti dlouhodobě klesá a navíc početně silné generace narozených ze sedmdesátých let již věk vyšší sňatečnosti překročily. Nejvíce manželství bylo tradičně uzavřeno v červnu, červenci a srpnu (7,2 – 7,8 tisíce), nejméně v lednu (0,9 tisíce). Ve sledovaném období bylo **rozvedeno** 22,3 tisíce manželství, téměř stejně jako v lednu až září 2009. Dvě třetiny rozvodů navrhly ženy, 57,6 % rozvedených manželství bylo s nezletilými dětmi. Za letošních devět měsíců ztratilo rozvodem jednoho z rodičů 19,3 tisíce dětí (ČSÚ, cit. 24.01.2011).

Je to nejnížší počet uzavřených manželství od roku 1918. Pokles zájmu o vstup do manželství se projevil zejména mezi svobodnými: při zachování úrovně sňatečnosti z roku 2009 by před dosažením 50 let věku vstoupilo do manželství pouze 56% svobodných mužů a 63% svobodných žen, když v roce 2008 to bylo 60, resp. 66%. Na 31,9 let pro muže a 29,2 let pro ženy se v loňském roce zvýšil průměrný věk při prvním sňatku. Oproti roku 2008 se jednalo o zvýšení o 0,5 resp. 0,4 roku. Ve srovnání s rokem 2008 byla loni nižší i sňatečnost rozvedených. Další manželství by podle předběžných údajů nyní uzavřelo 40% rozvedených mužů a 39% rozvedených žen (Kubelková-Volemanová, 2010, s. 92-93).

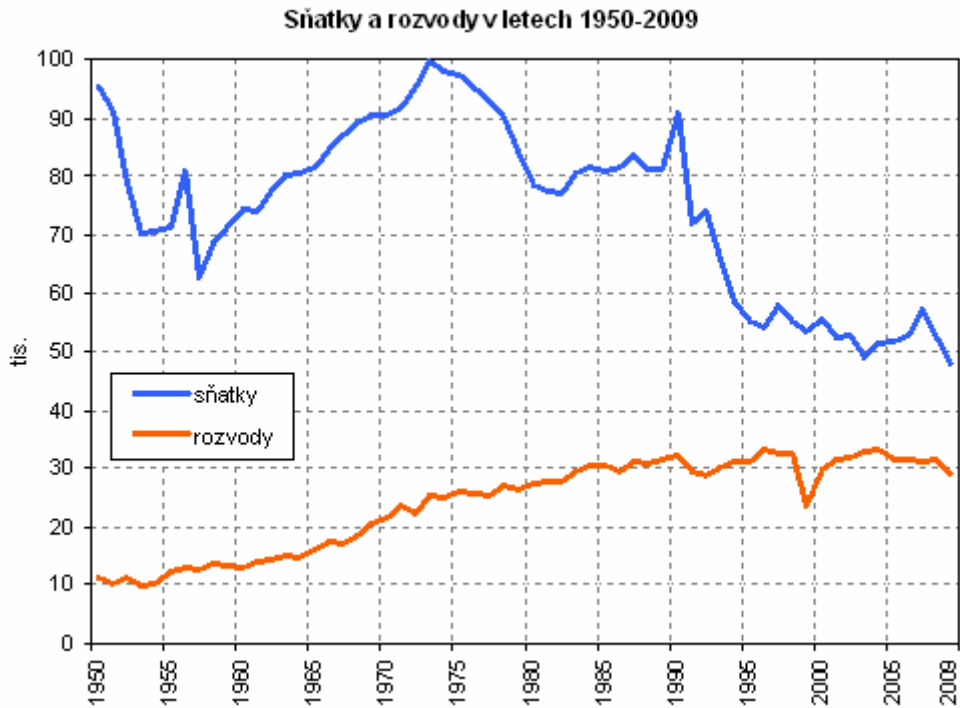
Tab. č. 1 - Statistika rozvodovosti v ČR

Rok	Počet rozvodů v daném roce	Rok	Počet rozvodů v daném roce
1997	32465	2008	31300
2000	29704	2009	29133
2007	31129	2010	22300 (info je pouze za 3 čtvrtletí roku)

Poznámka: Rozvody sice opticky klesají, ale stejně klesá i počet sňatků, takže stále vychází smutný poměr jeden rozvod na necelá dvě manželství.

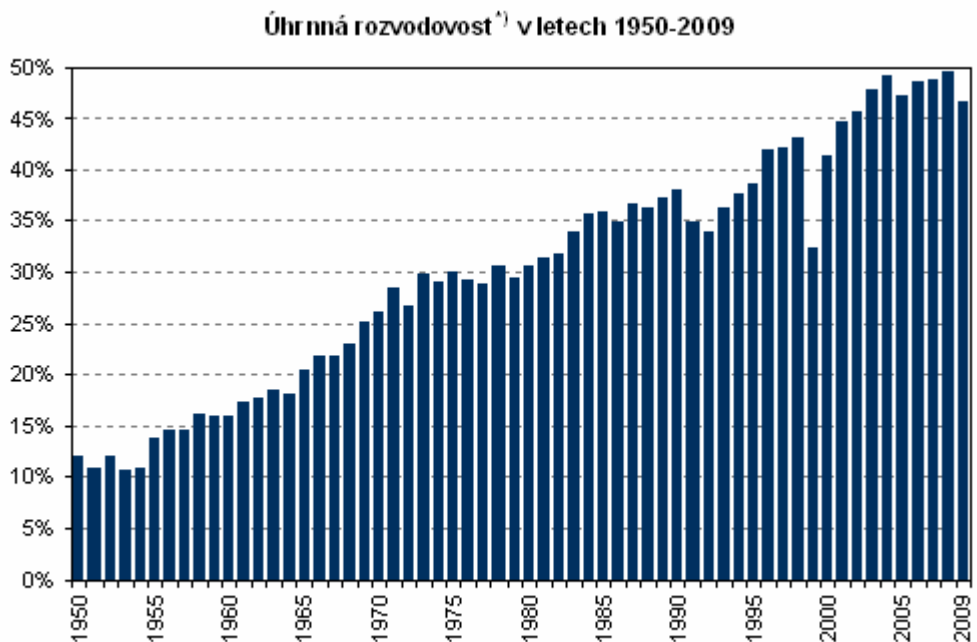
Zdroj: ČSÚ

Graf č. 1 - Sňatky a rozvody v letech 1950-2009

Zdroj: ČSÚ

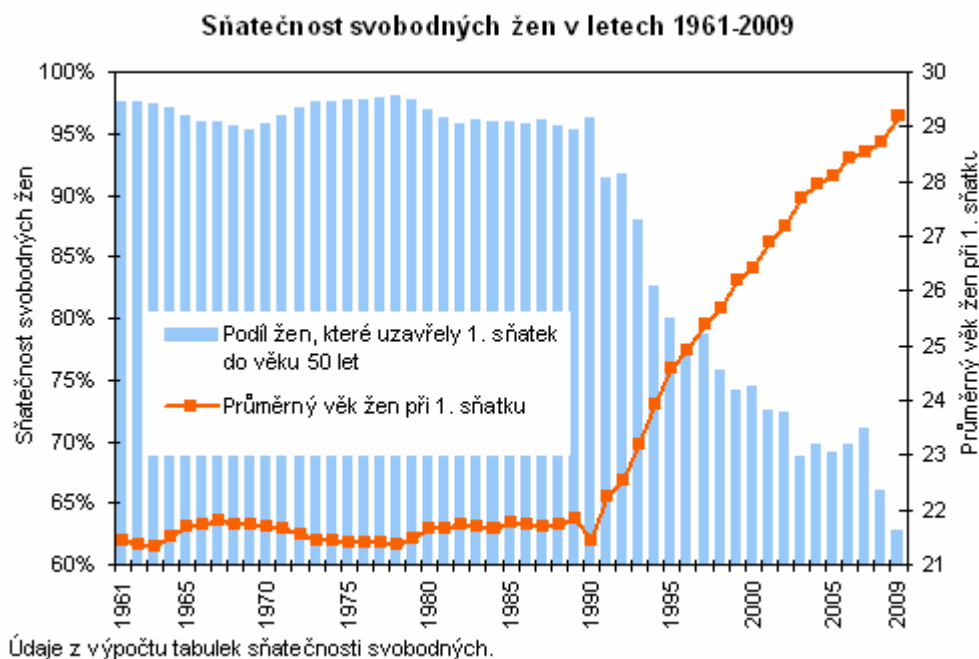
Graf č. 2 – Úhrnná rozvodovost

*) Podíl manželství končících rozvodem za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství následujících 35 let.

Zdroj: ČSÚ

Graf č. 3 – Sňatečnost svobodných žen

Zdroj: ČSÚ

3.3 Dílčí závěr kapitoly

Manželství je v posledních několika desetiletích ve vyspělých společnostech západního typu institucí někdy vyzdvižovanou, jindy zatracovanou. Každopádně v současnosti prochází krizovým obdobím, v dějinách snad nevídaným, kdy není příliš jasné, jaká bude jeho budoucnost. Jeho obhájci v něm vidí stabilizační prvek, moment jistoty v rozhárané postmoderní době, kotvu v globálním světě nejistoty a v neposlední řadě nejlepší možnost uspořádání partnerského vztahu, ve kterém je vhodné vychovávat děti. Odpůrci obecně většinou argumentují tím, že manželská instituce svým způsobem ustrnula v minulosti (především se všemi svými historickými negativy), neodpovídá současným společenským podmínkám a potřebám současných lidí.

„Stabilitu vztahu můžeme odhadnout podle prvních dvou let vztahu společného soužití“ (Klimeš in Kubelková-Volemanová, 2010, s. 98). Z praxe uvádí autor, že to, jak funguje vztah v prvních dvou letech, je směrodatné pro to, jak bude fungovat dalších 40 let. Není vhodné žádný vztah, pokud nefunguje první dva roky, zbytečně protahovat, protože začíná degradovat a kolem šestého roku se samostatně rozpadá. Chybí v tomto vztahu společný projekt, a tím je rodina a děti.

Desatero manželství dle Kantora (Kantor in Kubelková-Volemanová, 2010, s. 98):

1. Manželství je zveřejněným přechodem od já + ty k my.
2. Za pomoci rituálu vytváří svazek poskytující jedinci větší psychologickou a sociální oporu.
3. Na druhé straně se jedinec vstupem do manželského svazku vzdává části své autonomie ve prospěch páru.
4. Současná společnost upustila od magie přechodových rituálů a preferuje individualitu před spoluprací. Těmito kroky nevědomě oslabuje roli manželství.
5. Manželství není povinností, a pokud se pár na něj necítí, má alternativu společného nesezdaného soužití.
6. Manželství je velkým krokem, na který by měl být pár připraven.
7. Prožívají-li partneři krizi, v žádném případě by do manželství neměli vstupovat, protože situaci ještě více zkomplikují.
8. Před uzavřením svazku by partneři měli být schopni otevřeně sdělovat své potřeby a naslouchat potřebám druhé strany.
9. Než uzavřete svazek, uvědomte si, že partnera v manželství „nepřevychováte“.
10. V běžných situacích se sezdané a nesezdané páry v ničem neliší. V období krize však sezdaný pár vykazuje větší stabilitu a soudružnost.

4 KONFLIKTY V PARTNERSKÉM SOUŽITÍ/MANŽELSTVÍ

Konflikty jsou nevyhnutelnou součástí každého vztahu. Konflikty jsou nepříjemné, vyčerpávající a únavné. A to tím více, čím více během nich ztrácíme naději na rozřešení. Konfliktům se můžeme vyhýbat, ale tím se nevyhneme tomu, co se za vzájemným napětím ukrývá a co máme vyřešit. Konflikty mohou ale také být příležitostí k tomu, abychom vyřešili to, co je před námi, změnili, co je třeba změnit a dostali se ve vzájemném vztahu a každý sám dále. Konflikty se obvykle neobjeví přes noc, ale pomalu postupně narůstají. Mezi šťastným a nešťastným manželstvím nemusí být výrazný rozdíl v počtu konfliktů a různých problémů, ale v dovednosti při jejich řešení a odstranění. Ani u šťastných manželství nelze předpokládat, že by celá proběhla bez jakékoliv krize, jen to, že se v nich krize nenechá přerůst, že nezničí vzájemnou lásku.

4.1 Nejčastější příčiny vzniku konfliktu ve vztahu

Co je klíčem k uspokojivému vztahu? Co dělají lidé se zdravými vztahy jinak než ti se vztahy neuspokojivými? Každý z nás zná někoho, kdo zjevně vede perfektní život a má perfektní lásku. Také jsme viděli několik filmů s perfektními milostnými příběhy. Věci ve skutečnosti se mají tak, že úspěšný partnerský vztah znamená nutnost na něm pracovat. Žádné perfektní milostné příběhy v reálném životě neexistují – zato existuje mnoho příběhů nesobecké lásky, vzájemné úcty a ochoty společně čelit nejrůznějším zkouškám (Niven, 2004, s. 197).

Do manželství a vůbec partnerského vztahu vždy vstupujeme s iluzemi, sny, představami a zcela konkrétními očekáváními. Ženy mají sice o něco větší očekávání a o trochu „romantičtější“ zabarvené iluze než muži, ale nějaké máme všichni. Dokonce i ti, kteří uzavírají manželství z rozumu, kvůli penězům, z vypočítavosti nebo ze strachu ze samoty a sami sebe považují za realisty, které nemůže nic překvapit. Ale ano, může. A také překvapí. I kdyby si sny zakázali, stejně začnou doufat, že jejich manželství se vyhnou ošklivé hádce, že ho nepotká nuda, že nebudou muset řešit nevěry a že oni budou patřit mezi ty šťastnější, kteří jednou oslaví diamantovou svatbu, a okolí je bude považovat za dokonalý pár, jemuž je co závidět.

Vnitřní vlivy na manželství (Kratochvíl, 1985, s. 134 – 155): rodinné hospodaření, trávení volného času, výchova dětí, sexuální soužití.

Vnější vlivy (Kratochvíl, 1985, s. 155 – 172): rodiče a příbuzní, přátelé, známí, sousedé, mimomanželský kontakt a mimomanželský vztah a jiné jako vliv zaměstnání, studia, stavby domu aj.

Dalšími faktory, které nepříznivě hrají při rozpadu manželství jsou:

- stereotyp partnerského-manželského vztahu,
- stres a únava,
- nedostatek času pro druhého,
- onemocnění (psychické i fyzické),
- nezdravý životní styl (přemíra alkoholu, obezita, snížené sebevědomí, špatná fyzická kondice, zapšklost životem).

4.1.1 Rizika soužití i adaptační potíže v manželství

Rizika se zvyšují, jestliže (Plaňava, 2000, s. 194-195):

1. Prostředí původních rodin partnerů se od sebe výrazně liší, jak v úrovni vzdělání, životního stylu, náboženské víry či socio-ekonomického statusu.
2. V rodičovských rodinách partnerů jsou neslučitelné modely rodových rolí (např. jeden je z rodiny s tradičně rozdělenými rolemi, kdežto druhý z dvoukariérové rodiny).
3. Manželství rodičů je snoubenci percipováno jako nestabilní, nevydařené.
4. Jeden či oba považují své dětství za nešťastné období.
5. U jednoho či u obou přetrvávají dlouhodobě konfliktní až nepřátelské vztahy s jedním z rodičů.
6. Jeden či druhý je výrazně závislý na jednom s rodičů.
7. Rozhodujícím motivem k uzavření manželství je co nejrychleji odejít od rodičů.
8. Určujícím motivem sňatku je nechtěná gravidita.
9. Jeden či oba usilují vstoupit do manželství bezprostředně po nějakém životním zklamání.
10. Svatba s má konat bez přítomnosti rodičů a navzdory jejich přetrvávajícímu odporu.
11. Svatba se konala po známosti, která trvala méně než půl roku.

12. Věkový rozdíl manželů činí 15 a více let.

13. U jednoho či obou se projevují abnormní až psychopatické rysy osobnosti.

14. Věk ženicha a nevěsty je buď velmi nízký, nebo naopak u prvního sňatku vyšší jak 35 let.

4.2 Rizikové partnerské skupiny

V knize „Jak předejít krizi v manželství“ uvádí Novák (2004, s. 17-18) výsledky amerického výzkumu, popisuje zde **8 rizikových partnerských skupin**:

1. Aktivní, dominantní, rázná žena, která se umí se vším poradit a pasivní muž s pesimistickým přístupem k životu. Ona mu bude připadat jako rychlík kombinovaný s přepadovým komandem. On jí bude popuzovat svým pesimismem a laxností.

2. Autoritativní muž a aktivní žena. Oba činorodí se schopností vést. Kosa může padnout na kámen.

3. Oba činorodí a aktivní partneři s tendencí vyvolávat spory, ale neřešit je. Rozpory se mohou hromadit a může dojít až k výbuchu.

4. Aktivní, asertivní, snaživá žena a flegmatický, konzervativní, opatrný muž. Bystřina a tuň.

5. Partneři zásadně skrývající konflikty, kteří nejsou schopni si je přiznat. Fasáda musí být dokonalá, nespokojenost nesmí být znát. Tyto páry jsou zvýšeně ohroženy psychosomatickými onemocněními.

6. Úzkostná, vzájemně až přehnaně závislá dvojice. Každý rozpor vnímají jako začátek konce.

7. Úzkostný muž a žena s depresivním laděním. Jejich úzkostně depresivní potenciál se nesčítá, ale násobí.

8. Cholerik a váhavá, citlivá, nerozhodná žen. Muž vyvolává v ženě úzkost či strach, ona ho rozčiluje svým opatrným přístupem k životu. On vybuchne, ona se ještě více zhrozí. Spíše než začarovaný kruh vzniká spirála napětí.

Výběr lze doplnit:

9. Neklidný, stále jakoby roztěkaný a systematické práce méně schopný muž, neznáma trpící lehkou mozkovou dysfunkcí. V dětství byl označován jako „z hadích ocásků“ nebo „živé stříbro“. Na druhé straně pečlivá, ctizádnostivá a konzervativní žena s černobílým pohledem na svět.

10. Citlivě chladný a odtažitý muž a žena „toužící po pohlazení“. Jinými slovy muž schizoid a prostě žena.

4.3 Dílčí závěr kapitoly

Desatero harmonických partnerských vztahů:

1. **CHOVEJTE SE K SOBĚ HEZKY!** - *Jde o to, aby Váš partner měl pocit, že ho milujete, že Vám na něm záleží a je pro Vás na prvním místě.*
2. **VNÍMEJTE ROZDÍLY MEZI MUŽI A ŽENY!** - *Nejlepší týmy jsou takové, kde je každý člen dobrý v něčem jiném.*
3. **BUĎTE TOLERANTNÍ!** - *Váš partner je stejně dokonalý jako vy.*
4. **RESPEKTUJTE NÁZORY SVÉHO PARTNERA!** - *Respektujte sny druhých, mohou se totiž rychle splnit.*
5. **SNAŽTE SE POCHOPIT SPORNÉ SITUACE!** - *Vždy se snažte pochopit, jakou zprávu Vám chce partner sdělit.*
6. **JESTLIŽE SE MÝLÍTE, UZNEJTE SVŮJ OMYL!** - *Omluvte se jako první.*
7. **DÍVEJTE SE NA VĚCI OČIMA DRUHÉHO!** - *Vždy se snažte vnímat situace z pohledu toho druhého.*
8. **RESPEKTUJTE JEHO SOUKROMÍ!** - *Každý z nás potřebuje svůj prostor pro sebe.*
9. **UDĚLEJTE SI NA SEBE ČAS!** - *Věnujte čas svému partnerovi a společnému životu.*
10. **RADUJTE SE ZE SPOLEČNÉHO ŽIVOTA!** - *Společně se radujte z každé maličkosti, kterou spolu zažijete.*

5 KRIZE V PARTNERSKÉM VZTAHU/MANŽELSTVÍ

Mezi šťastným a nešťastným manželstvím nemusí být výrazný rozdíl v počtu konfliktů a různých problémů, ale v dovednosti při jejich řešení a odstranění. Ani u šťastných manželství nelze předpokládat, že by celá proběhla bez jakékoliv krize, jen to, že se v nich krize nenechá přerůst, že nezničí vzájemnou lásku. Láska a partnerské vztahy je jeden velký začarovaný kruh. Záleží pouze na partnerech, jak si umí vztah zařídit a hlavně svou životní lásku udržet. Nejhorší, co mohou partneři ve svém vztahu udělat, je řešit jeden a ten samý problém pořád dokola. Nejlepším řešením je si společně sednout a promluvit si o tom, co se jim na vztahu nelíbí, co touží změnit. Musí oba partneři chtít a mít snahu problém vyřešit, neutápět se v neustálých depresích z toho, že vztah není zrovna v této době ideální (Novák, 2004).

Krize v manželství bývají dvojího typu (Kratochvíl, 2009): **tranzitorní a netranzitorní**. Ty druhého typu jsou katastrofou manželského a rodinného života a obvykle končí rozvodem. První typ - tranzitorní krize, představuje přechodné konflikty, které oproti druhému typu neničí vztah mezi manžely, a tak ani neovlivňují negativně výchovu dětí. Ovšem pozor, druhý typ může začínat stejně jako první, a proto je vždy potřebné společné úsilí k brzkému ukončení každého nedorozumění, hádky, krize.

Klíč k řešení manželských krizí je dobré mít předem. Získat ho znamená naučit se vcítit se do druhého, tedy empatii, vnímání jeho života tak, jak on jej prožívá, a k tomu mít opravdovou lásku s trochou moudrosti. Komu se to jeví jednoduché a zároveň těžké, prostě neovládnutelné, může použít následující postup:

Při odstraňování krizí je potřebné mít před očima jejich příznaky (symptomy). Až si je všechny uvědomíme, snažme se odhalit jejich příčiny a podle nich je teprve možné najít způsob, jak tyto příčiny odstranit, jak situaci zlepšit a opět dosáhnout harmonického soužití. Mezi příčiny krizí, které manželé nemohou zvládnout sami odstranit, patří závislost na alkoholu, na drogách, poruchy duševní, případně sexuální a dlouhodobá opakovaná nevěra. Návštěva psychologa bývá někdy potřebná též k nacházení skrytých příčin.

5.1 Vývojové krize vztahu

První manželská krize (Kratochvíl, 2000, s. 130 – 134) se objevuje v době přechodu ze zamilovanosti ke zralé manželské lásce. V důsledku jejího nezvládnutí bývá dost velké

procento manželství zbytečně rozváděno do pěti let od svatby. Již v prvním roce manželského života se projevuje ovoce falešných očekávání, nesplněných nereálných představ, které byly při vstupu do manželství. Může jít i o protichůdná, a proto neslučitelná přání, například představoval-li si jeden po svatbě kulturní vyžívání s hodně cestováním a druhý naopak poklidný, usazený manželský a rodinný život. Představy se týkají různých nároků na partnera a následuje očekávání, že bude jiný, než najednou ve skutečnosti je. Vede to k sobeckému vyžadování, aby se druhý snažil ty představy splnit a pak k výčitkám, že není takový, za jakého byl pokládán, takový, jaký se jevil. Dále k různým podmínkám až s hrozbou trestu. Čím větší je naléhání, tím větší následuje stažení se a ochladnutí vztahu. Příčinou některých očekávání bývá i odrážení se poměru mezi rodiči a zvyklostí v původní rodině. Bývá předhazováno, jak co dělal rodič opačného pohlaví a podobné jednání se očekává i od partnera. Takové měřítko je ovšem špatné. Provokativní chování v souvislosti s očekáváním bývá zpočátku neuvědomělé a týká se většinou různých návyků. Dá se mu odvyknout nebo na ně zvyknout, má-li láska či zamilovanost potřebnou sílu. Větší problémy jsou tehdy, týká-li se očekávání jiného pořadí hodnot. Čím jsou očekávání při vstupu do manželství vyhocenější, jasnější, více zvnitřnělá, více zafixovaná, tím bývá stabilita manželství menší. Krize někdy vznikají ze zcela malicherných příčin, které se v jiném manželství tolerují. Velikost příčin, z nichž vzniká krize, si určují manželé sami tím, nakolik se respektují, nakolik jsou snášliví a trpěliví. Ke krizím přispívá hněv, častý v projevech afekce, hodnocení znevažující druhého s netaktním odmítáním jeho návrhů, nečestné jednání a další negativní chování. Co se týče projevů hněvu, může jít o více příčin, a to: o únavu, pro kterou se maminka může zlobit na nemotorné dítě, po němž opakovaně uklízí, a přece je jasné, že ho nepřestává mít ráda. Hněvivé reakce, k nimž přispívá únava, se mohou stejně pak týkat i manželského partnera. Vedle únavy to může být zraňující nezdar s rozpaky nebo nečekaná nemilá zpráva či vyrušení z něčeho napínavého. Jsou to podněty k vyvolání zlosti, aniž je sám partner hlavní příčinou. U problému opakujících se zlostných výbuchů je potřeba uvědomit si skutečnost i s důsledky a snažit se z negativní náklonnosti vymanit i za pomoci manželského partnera.

Druhá vývojová krize se objevuje mezi 17-25 lety manželství. Je méně hluboká. Trvat může rok i více let. Na jejím vzniku se uplatňuje přibližování involučního věku se zvýšenou citlivostí, obavami, objevováním se různých somatických obtíží, osamostatňování se a odchod dětí, zesilující se závislost ženy. „Ženy si víc uvědomují svou závislost na blíz-

kých, mají pocit, že stárnou rychleji než muži. Jejich partneři si často chtějí ještě něco užít v sexu mimo manželství, než bude pozdě“ (Kratochvíl, 2009, s. 147).

Takzvaný syndrom prázdného hnízda, který se objevuje po odchodu dětí z domova, je tím výraznější, čím víc jste byli na děti fixovaní, případně jste pro ně obětovali svůj vlastní život. Je důležité, abyste v této fázi našli cestu zpátky ke svým zálibám, koníčkům i společenskému vyžití.

Matějková (2007) uvádí, že krize se objevuje většinou ve **3. roku vztahu**, pak je **krize 7. roku vztahu** a pak je až krize v období mezi **18. - 25. rokem vztahu**. Krize toho 3. roku vztahu je spojena s obdobím, jak odchází fáze zamilovanosti. Krize 7. roku vztahu nejčastěji vzniká ze dvou příčin. První je nuda, zaběhlý stereotyp. Druhá příčina je ochladnutí sexuálního života. A ta poslední krize má souvislost s věkem partnerů a s věkem dětí spíše než s trváním manželství.

Podívejme se ještě na zbývající, tzv. **zákonité krize**. Jedna se někdy objevuje po dostavbě domu. Při jeho stavbě způsoby vzájemné komunikace mohou krásně fungovat, ale po dokončení, kdy je očekáváno spokojené užívání života, najednou vzniká krize. Dala by se i předvídat pro změnu poměrů. Určité krizové problémy mohou souviset i s narozením dítěte, a to tehdy, pokud v manželství není samozřejmostí, že manželský partner a soužití bude i nadále mít prioritní důležitost. Upne-li se žena na dítě a manžela bude odsouvat, přestane soužití fungovat. Péče o dítě má soužití manželů upevňovat, nikoliv narušovat. **Poslední zákonitá krize**, která někdy přerůstá v katastrofickou, se objevuje opět při změně poměrů v rodině, v období osamostatnění dětí, kdy manželé zůstanou sami po odchodu dítěte z domu (Matějková, 2007, s. 16-20).

5.2 Faktory vedoucí k rozpadu vztahu

Dle autorů Hilla a Tavela uvádím (Hill, 2004, s. 75; Tavel, 2007, s. 94-96) tyto faktory:

Vzdálenost

Vztahy postrádající dostatek blízkosti se obtížně udržují vzhledem k nedostatku zpevnování, možnosti sdílet činnosti a intimitu. Podle teorie učení se vztah rozpadá vzhledem k nevyhnutelným mimořádným nákladům.

Strádání

Podle teorie frustrace a agrese může strádání v společném životě způsobit agresi, což se může zaměřit proti partnerovi. Podle teorie učení se negativní emoce vytvářené strádáním mohou spojit s partnerem.

Dostupnost alternativních partnerů

Čím větší je počet a kvalita alternativních partnerů, tím problematictější je vztah udržet.

Rodina a přátelé

Problémy může působit soutěžení o intimnost a pozornost mezi jedním partnerem a rodinou, resp. přáteli druhého partnera. Problémy může působit také rozdílnost postojů a přesvědčení mezi jedním partnerem a přáteli nebo rodinou druhého partnera.

Nuda z nedostatku podnětů

Nespokojenost v důsledku nedostatku podnětů může vést k rozpadu sama o sobě nebo tím, že usnadní nevěru zvýšením přitažlivosti alternativních vztahů.

Nuda z omezení podnětů

Sex je jedním z nejmocnějších zdrojů zpevnění, ale jeho četnost během prvních čtyř let vztahu rychle klesá. Přesto však má sexuální styk dvakrát v týdnu 41 % manželských párů, v porovnání s 23 % svobodných osob.

Konflikty

Pouze 1,2 % manželských párů podle vlastního vyjádření nikdy nemají neshody. Důležitými faktory v konfliktech jsou:

- porušování pravidel – hlavním faktorem rozpadu vztahu je často porušení pravidel důvěry a intimity,
- obtíže s kompromisy - kompromisy jsou nutné, protože časem se ve vztahu objevují rozdíly a vztah je také náročná na čas, což omezuje možnost dosahovat vlastních cílů a věnovat se svým koníčkům,
- udržování konfliktů – jedinec má sklon reagovat na některé podněty stejně negativně a destruktivně, čímž se stávají konflikty trvalými.

Rozdíl původu

Rozpad vztahu je pravděpodobnější u jedinců, kteří se liší demografickým původem – možná v důsledku různých kulturních postojů a očekávání.

Brzký sňatek

Rozpad vztahu je pravděpodobnější u jedinců, kteří se berou velmi brzy, 1. co do délky vztahu (nedostatečný čas pro vyhodnocení shody) nebo 2. co do věku (nedostatečná schopnost zvládat obtíže).

Nedostatek předcházejících vztahů

Rozpad vztahu je pravděpodobnější u jedinců, kteří nezažili dostatek závazných vztahů. (buď ve své rodině, nebo v osobním životě)

Nižší socioekonomické a vzdělanostní poměry

Rozpad vztahu je pravděpodobnější u jedinců, kteří pocházejí z nižších socioekonomických nebo vzdělanostních poměrů.

Nedostatek sociálních dovedností

Na rozpad může mít vliv nedostatek sociálních dovedností.

Různé strategie zvládání stresu

Dvojice, jež se liší způsoby zvládání stresu, jsou ve vztazích méně spokojené.

Vyhýbání se konfliktům

Více mužů než žen se domnívá, že vyhnout se konfliktu je legitimní způsob, jak s ním naložit. To může vést k udržování konfliktu při životě bez jeho vyřešení.

Nedostatečná emocionální expresivita

Ti, kdo nejsou schopni vyjádřit své emoce, jsou ve vztazích méně šťastní.

V odborné literatuře se můžeme setkat i s následujícími osmi **faktory, které zvyšují stabilitu manželství** (Jellouschek, 2003, s. 121- 127). Na začátku je to **zamilovanost** budoucích manželů. Počáteční zamilovanost pomáhá totiž překonávat krizová období vztahu. Dalším faktorem je **vzájemná podobnost** partnerů. Sice se říká, že protiklady se přitahují, ale nemělo by jich být příliš mnoho. K těm základním podobnostem patří stejná národnost, sociální vrstva, vzdělání, věk, světový názor, vkus, životní styl a jiné. Dobré je, když si partneři zachovají vlastní individualitu a **samostatnost**. I když máme společný život, pěstujeme si vlastní koníčky, názory a cíle. Pro ženy to znamená často vlastní zaměstnání a finance. „Láska je dítě svobody.“ Musí být také **rovnováha mezi dáváním a braním**. Pokud jenom jeden z nich dává a druhý bere, tak z toho prvního se stává něco jako otec či matka a z druhého dítě. Vzájemná schopnost vcítit se do druhého partnera, tedy **empatie**, je dalším faktorem. Často mlčky předpokládáme, že ten druhý prožívá to samé, co cítíme my. A dost

často se mýlíme. Zatímco dříve byla spousta otázek předem zodpovězena díky sociálním pravidlům a normám, dnes máme mnohem větší volnost v rozhodování. Tím také mnohem častěji na sebe naráží rozdílné přístupy partnerů ke stejné věci a musíme neustále přistupovat na kompromis. Zastávat vlastní zájmy a přitom slyšet na potřeby druhého, je **uměním vyjednávat**. To všechno vyžaduje samozřejmě **spolupráci**, abychom byli schopni zastat roli toho druhého v případě nemoci nebo změny zaměstnání. Zvyšuje to pocit vzájemného souladu. Jako nezbytný doplněk samostatných zájmů jsou **společné touhy a cíle**. Tím bývá nejčastěji výchova dětí, ale musíme mít něco v záloze i pro období, kdy se děti osamostatní.

5.3 Mýty o partnerském vztahu/manželství

Co je to **mýtus**? Jde vlastně o určitou rozšířenou, ale nepravdivou představu (Budil, 1992, s. 121). V mýtu nacházela pravda svůj výraz, přístupný všem naslouchajícím členům společnosti. Obsahem mýtů jsou určité základní vzorce chování. Archaické pojetí světa vycházelo z předpokladu, že určitá věc nebo činnost má větší hodnotu, nebo je skutečnější než jiné tehdy, pokud napodobuje určitý archetyp.

K manželství i rodině se váže celá řada mýtů. Pro realistický pohled na rodinu a manželství je nezbytně nutné umět rozlišit mýtus a reálnou skutečnost. Nyní uvádím dle mého názoru nejčastější typy mýtů, které se vztahují k lásce, manželství a rodině. Nutno ještě dodat, že pojem „mýtus“ je starořeckého původu a znamená jazyk, slovo, pohádku či legendu.

Rozlišujeme dvě základní **funkce mýtu** (Plaňava, 2000):

- **hestickou** - určitý normativní požadavek a přesvědčení (mýtus) přispívá k soudržnosti a plnění úkolů soužití
- **dyshestickou** – určitý normativní požadavek a přesvědčení (mýtus) vede naopak k potížím, poruchám, případně až ke ztroskotání.

V průběhu života se naše představy o partnerských vztazích samozřejmě mění. Takže ačkoliv mladý člověk vstupuje do vztahů s určitými očekáváními, postupně se přizpůsobuje realitě. Některá očekávání si však ponecháváme po celý život, nebo s nimi vstupujeme opět do nových vztahů. Určité vstupní představy jistě nejsou na škodu. Právě naopak, každý by měl mít v některých základních věcech týkající se partnerských vztahů jasno. Je však lépe, jsou-li na počátku vztahů tyto představy poněkud abstraktnější, aby byla možnost je konkretizovat a spoluutvářet v interakci s novým partnerem. Realita totiž vždy bývá odlišná od

toho, co bychom si představovali, proto je samozřejmě přirozenější, pokud se naše ideály naplňují v průběhu soužití a konkretizují ve spolupráci s partnerem. Vedle toho ale existují i očekávání, která mohou našemu vztahu uškodit. Jedná se především o představy, které jsou nereálné, nebo je nereálně jejich naplnění právě ve vztahu k partnerovi, se kterým jsme se rozhodli žít. Pokud pak jsou takové představy bez ohledu na konkrétní situaci, konkrétního partnera a konkrétní vztah tvrdě a důsledně prosazovány, mohou vést nejen ke zklamání, konfliktům, ale i k rozpadu vztahu. Rozlišovat je třeba mezi představami, postoji a názory, které vedou ke stmelení a zkvalitnění soužití, představy, které se spíše blíží určitým mýtům.

A co jsou **předsudky**? „Špatně zpracované, to znamená povrchně generalizované a emocionálně nadhodnocené, individuální zkušenosti ovšem nejsou jediným zdrojem předsudků“ (Novák, Šamánková, 2007, s. 42). Nedůvěra k neznámému a spuštění poplašné reakce při setkání s něčím odlišným je opravdu velmi funkčním a evolučně starým opatřením. Lidé si je vytvořili sami, i když jejich funkčnost neměli nikdy zcela ověřenou. Mýty mají bohužel stále tak silné kořeny, že i dnes v nás přetrvávají. A mohou napáchat víc škody než užitku. Taková babička, která vám „poradí“, že vaše problémy v manželství musíte přetrpět, protože jste si muže jednou vzala v dobrém i zlém, má zakořeněné pouze a jen předsudky. Tak to slýchávala od své matky, které to zase do hlavy vštěpovala její matka. Fajn, ale vás manžel už dvakrát uhodil, a udělá to pravděpodobně znovu. Opustit ho chcete, ale máte strach. Potřebujete věčnou radu. Co vám řekne babička, teta, sestřenice? „To se spraví, ono ho to přejde. Vydrž, jednou jsi jeho žena.“ Být něčí manželka ale neznamená být něčí majetek.

5.4 Mýty související s krizí v partnerství

První krize také bývá v souvislosti s mýtem označovaným jako "**právo na štěstí**". Zde jde přímo o přesvědčení: беру si toho druhého proto, aby mne stále uspokojoval, a stále budeme zamilovaní a šťastní. Je to projev té nezralé lásky schopné milovat jen proto, že cítí potřebu druhého. Když uspokojení této potřeby přestane cítit, uvažuje hned o výměně partnera.

Další mýtus se týká **upřímnosti** a říká: Nebudeme mít v rodině žádné tajemství a všechno si musíme říci. Ne všechno je vhodné a správné mezi sebou vždy říkat. Každý má nějaké nedostatky a je dobré se vzájemně znát. Není však rozhodně dobré bez potřeby zdůrazňovat

manželskému partnerovi to, co by ho zraňovalo, a nic nemohlo zlepšit, například nespokojenost s jeho postavou, s jeho zdravotním omezením schopností apod. Také není dobré vnášet do rodinné atmosféry problémy vyvolávané opakovaně v zaměstnání a tlačit tak manželského partnera k projevu litování nebo k rázné odpovědi, která jen zvýší napětí. Navíc může zbytečné psychické zatížení pocítit celá rodina. Rovněž by dusno a zranění vztahu mohlo vnést svěřením se s nepatřičnou náklonností k další osobě. Z takové náklonnosti bývá lepší rychle se vymanit sám, popřípadě s transcendentní pomocí. Kdy co říkat, nebo neříkat ovlivňují okolnosti, nálady a schopnosti druhého k přijetí problému s přiměřenou reakcí na něj. Na mnoho věcí bývá také potřeba soukromí a nehodí se je řešit před dětmi. Také pozor, aby neúplné sdělení, pro nedostatek času, nevyvolalo zmatek. Na zlepšení toho, co se nám na druhém občas nelíbí, musíme postupovat taktně a bez výčitek. Nemá význam přehnané slibování, že všechno si řekneme, ale znát své povahy a schopnosti. Samozřejmě ne proto, abychom jednoho dne řekli: „Mám tě přečtenýho!“ To rozhodně neříkejme. Ale buďme otevření, zároveň s velkou citlivostí i vnímavostí potřeb druhého. Svou empatii doplňujme moudrostí a postojem lásky (Hauck, 1998).

Pygmalionský mýtus se také často vyskytuje a jeho podstatou je milovat sebe v druhém tím způsobem, že si ho budu stále opracovávat podle svých představ. Podkladem je zde vyprávění ze starého Řecka o kyperském králi, který nebyl ochoten mezi Kypřankami si vybrat manželku. Jako sochař, umělec, pak vytesal ideální sochu ženy, do které se tolik zamiloval, že to prý pohnulo bohyni lásky Afroditu k tomu, aby způsobila zázrak a oživila ji. Tento mýtus je destruktivní pro stálé projevy nespokojenosti a pro touhu stále opravovat partnera. Milovat jen sobě podobnou osobu znamená narcistický druh lásky.

Diovský mýtus je též odvozen od řecké mytologie a poukazuje na následující. Jako měl Zeus prvenství mezi ostatními z bohů, tak podobně při tomto mýtu si muž může dovolit to, co ostatní členové ne. Muž má být sice hlavou rodiny, ale nesmí, jako u tohoto mýtu, vystupovat jako neomezený vládce. Tam, kde se takové vystupování vztahuje na ženu (jež má být milujícím srdcem), tam se mluví o amazonském mýtu, protože amazonky svého času vládly nad muži. Jedním z negativních projevů, které mohou manželské soužití narušovat, je tzv. "čtení myšlenek", při němž jde o zlovyk stále se snažit mluvit za druhého, domnívat se, že vidí do druhého a že to za něj řekne lépe (Plaňava, 2000).

Zastavili jsme se u několika mýtů, které často ohrožují dobré fungování manželství a rodiny. Podívejme se nyní ještě na další rozdíly mezi funkčními rodinami, které mají budoucnost, a dysfunkčními, kde to přinejmenším skřípe a funkce rodiny je ohrožena krizí.

Rozdílný postoj můžeme vidět k otázce osobní autonomie. Tam, kde se její rozvoj podporuje, členové rodiny se dovedou těšit ze vzájemné blízkosti. Kde však je vyslovení rozdílného názoru považováno za věc nebezpečnou, tam se bude vyskytovat úzkost, případně bude klíčit vzpoura a nenávisť, a to právě pro ten pocit ohrožení osobní autonomie. Ve šťastných rodinách, které jsou funkční, bývají děti alespoň občas povzbuzovány k vlastním rozhodnutím a učí se tak i odpovědnosti za to, jak rozhodují. V takových rodinách i děti mohou s něčím nesouhlasit a generační hranice zůstávají zachovány stejně jako vedoucí role. Naopak u rodin s narušenou funkcí nebývá podpora k vlastním rozhodnutím, a pokud se vyskytnou, jsou tlumena. To může zvláště u dětí vést ke vzniku pochybnosti o sobě, o svých hodnotách a vytváří se nedostatek sebedůvěry. Mezi tyto rodiny se řadí ty, v nichž se vyskytuje smazávání generačních hranic, často podlézavým způsobem, kterým chtějí rodiče svým malým dětem dělat téměř rovnocenné partnery, místo toho, aby jim zůstávali autoritou, která vzbuzuje úctu a jíž je možné důvěřovat.

5.5 Krize manželství podle stupně závažnosti

O krizi manželství se hovoří již od poloviny 19. století, kdy začíná rozpad tradičního patriarchálního typu rodiny. Přesto převažující část populace instituci manželství stále považuje ze nejlepší formu uspořádání párového soužití a výchovy dětí. Snad jen ve Švédsku již převažují dlouhodobě žijící páry bez manželského slibu a více než polovina dětí se zde rodí do nemanželského prostředí. Ale i u nás je tento trend vzrůstající. Zhruba třetina dvojic spolu žije a vychovává děti bez aspirace na budoucí sňatek.

Rozeznáváme **krize podle stupně závažnosti** (Plzák, 2003, s. 13-14) na tři stupně:

1. Lehká manželská krize: je krátkodobá, nahodilá, trvá několik týdnů a pak odejde a už se neobjeví. Manželé si o krizi něco přečetli nebo se vydali na léčení do poradny. Manželé jsou dostatečně odolní a zvládli nesnáze.
2. Středně těžká manželská krize: trvá déle než tři měsíce, a dokonce i pokud se z ní po této době manželé vzpamatují, nedokážou zabránit jejímu návratu. Nepřátelství mezi nimi je velmi intenzivní, je-li doma klid, pak ve formě mlčení.

3. Těžká manželská krize zvaná konflikt: přesáhla šest měsíců trvání, začíná odpor k do-
movu a manželskému partnerovi. Vzájemný odpor dosahuje úrovně averze, konflikt má
i vnitřní samočinnou tendenci řídit se k rozvratu a rozvodu.

5.6 Důsledky krize v partnerském vztahu/manželství

Jak se liší a čím jsou si podobné spokojené a nespokojené partnerské a manželské páry?
Paradoxně konflikty – obě skupiny je mají, spokojené páry se s nimi dokážou vyrovnat
a zvládnout je, nespokojené ne.

Jak uvádí Wile (in Kratochvíl, 2009) jsou **tři typy partnerských vztahů**, které se uplatňují
při reagování na konflikty:

Oboustranný únik – oba partneři se vzájemně odtahují, unikají do mlčení a pocitu křivdy,
ale svou nespokojenost a stížnosti vůči sobě vzájemně nevyjadřují.

Oboustranné obviňování – partneři otevřeně projevují svoji nespokojenost a zlost, zdů-
razňují své potřeby, často to vede k hádkám.

Požadování a unikání – jeden z partnerů je aktivní a se k druhému přiblížit, vyžaduje,
argumentuje, stěžuje si, druhý se odtahuje, mlčí, uniká.

5.6.1 Rozchody

Partnerský rozchod je nepříjemný a bolestivý proces. To, co na začátku může vypadat jako
dobrý nápad, který mi konečně uleví od věčných hádek a neshod, se s delším časovým od-
stupem může ukázat jako pravý opak. I u rozchodů totiž mnohdy dochází k dělení nejen
společných financí, nemovitostí či možných dluhů, ale často jsou vedeny i spory v péči
o dítě. Bolestnost rozchodů závisí především na míře investice do vztahu. Čím víc partneři
do vztahu investovali, tím více je rozchod bolí a tím více se pochopitelně při rozchodu
chovají maladaptivně. Největší investicí jsou samozřejmě společné děti, ale i společný ma-
jetek – byt či podnikání, dokáže hodně potrápít.

Jak uvádí ve své knize Giddens (1999, s. 165) vždy je ve vztahu jeden partner méně spoko-
jen. Tento se pak začíná postupně oddalovat od partnera a stává se z něj většinou „iniciá-
tor“ rozchodu. Dříve než jej napadne samotná myšlenka rozchodu, má snahu přeměnit své-
ho partnera, převychovat jej v jeho chování a zájmech. Při nezdaru této snahy začínají part-
neři navzájem vnímat jen partnerovy nedostatky a soustředí se jen na to, co jim na partne-

rovi vadí. Radí se často se svými přáteli, zda mají vztah zachránit nebo ukončit, dodávají si odvahu a jistotu, že se rozhodli správně. Většinou než dojde k úplnému fyzickému odloučení partnerů, objevují se varovné příznaky označované jako sociální separace. K těm patří to, že alespoň jeden z partnerů dává velkou váhu hledání nového životního stylu, zajímá se o nové koníčky, vyhledává nové přátele a pohybuje se v prostředí, které je druhému partnerovi cizí. Mezi partnery vyprchává vzájemné svěřování, vytrácí se důvěrnosti i vzájemné naslouchání a objevují se vedlejší milenecké vztahy.

5.6.1.1 Fáze rozchodu

Jak uvádí Klimeš (2005, s. 7) rozchod je proces, který trvá určitou dobu a nejde ho nijak výrazně urychlit. Proces rozchodu má doprovodné jevy jako jsou obranné reakce, manipulace, fantazijní postavy či zdegenerovaná komunikace.

Rozchod nezačíná ani nekončí pouhým oznámením. Má pět fází. Abychom pochopili, co se při rozchodu děje, musíme tyto fáze znát a pochopit. Tady jsou jednotlivé fáze a jejich hlavní znaky (Klimeš, 2005, s. 14-57).

Fáze latentní

Latentní fáze se projevuje narůstáním vnitřního pocitu rozcházení, které si naléhavěji uvědomuje jeden z partnerů. Druhý ho často vůbec nereflktuje, vytěšňuje, podceňuje nebo přehlíží např. dopad vlastních cholerických výbuchů na partnera. Někdy si jich je vědom, ale neví, co má dělat. Taková rezignovanost se navenek projevuje rétorikou typu: „*To není můj problém, ale partnera. Měl by si to vyřešit sám v sobě*“ (Klimeš, 2005, s. 15). Právě toto přesouvání odpovědnosti vede k chronické slepotě a vlastně i k neschopnosti vyhledat odbornou pomoc v této fázi. Nicméně i v této době u partnera, který je problémy více ohrožen, vykrytalizuje rozhodnutí o rozchodu. (Přesně podle psychologického pravidla: Problémy, tj. v tomto případě rozchod, vyvolává ten, kdo se cítí být v nevýhodě.) Tato fáze bývá velmi dlouhá. Zahrnuje často několik let, během nichž se oba partneři mohou sobě velmi vzdálit.

Fáze spouštěcí

Spouštěcí fáze začíná oznámením rozchodu (Klimeš, 2005, s. 24). Rozcházení partnerů v této fázi má většinou podobu nemilého překvapení či odporu na jedné straně a nejasného rozhodnutí na straně iniciátora. Často má podobu podmínky či ultimáta: „*Jestli se nezmě-*

níš, tak rozchod“ (Klimeš, 2005, s. 24). Možnost intervence je i v tomto případě malá, ale z jiného důvodu než v předchozí fázi. Dochází totiž ke zrychlení subjektivního času. Rychle za sebou následuje řada činů a ukvapených rozhodnutí, které mají daleko k dokonalosti, takže psycholog nemívá možnost účinně zasáhnout.

Fáze asymetrického rozhodnutí

Během spouštěcí fáze převažuje zdegenerovaná komunikace, kdy ani jeden z partnerů nemá skutečný zájem na rozchodu. Tato fáze končí okamžikem, kdy nejasné rozhodnutí návrhatele vykrytalizuje a on se s ním osobně ztotožní. To je první brána, která vztah uzavírá. Následující fáze asymetrického rozhodnutí je definovaná tím, že jeden partner je poměrně pevně rozhodnut pro rozchod, a druhý je naopak pevně rozhodnut pro jeho zachování. Je dobré si uvědomit, že u obou partnerů (princip paralelismu, viz níže) dochází ke známému jevu vyrovnávání se se závažnou ztrátou. Jeho stadia podle Kübler-Ross (1997 in Klimeš, 2005, s. 27-28) jsou:

1. akutní šoková reakce s řadou typických obran (např. popření),
2. nespécifické obranné reakce (např. necílená agrese),
3. specifické a cílené úsilí o zvládnutí problému (např. vyjednávání, manipulace),
4. reaktivní deprese vyplývající z uvědomění si marnosti vlastního úsilí,
5. smíření se s realitou, s návratem na bazální úroveň životní spokojenosti.

Fyzické odloučení a fantazijní fáze

Tato fáze má čtyři charakteristické rysy (Klimeš, 2005, s. 42):

1. fyzickou separaci,
2. dočasné zakonzervování posledního statu quo,
3. převahu fantazijních interakcí nad reálnými,
4. převahu přitažlivých sil nad odpudivými.

Začátek této fáze je definován větším či menším fyzickým odloučením partnerů, které zakonzervuje v myslích stav, ve kterém se oba nacházeli před fyzickou separací. Zakonzervovaný poslední stav je pouze občasně modifikován příležitostmi či nevyhnutelnými setkáními. Reálné interakce jsou nahrazeny fantazijními, proto tuto fázi nazýváme fantazijní.

Paradoxní fáze

Paradoxní fáze začíná uzavřením druhé brány – okamžikem, kdy se obránce smíří s tím, že bývalému vztahu je definitivní konec (Klimeš, 2005, s. 51). Tato fáze se nazývá paradoxní, protože postupem času si oba bývalí partneři jakoby vymění role. Nyní to bude navrhovatel, kdo začne vyjadřovat přitažlivé síly, i když to nemusí dovést až k obnovení vztahu. Tedy obránce předbíhá navrhovatele v procesu ukončování vztahu. Paradoxní fáze se může objevit i poměrně dlouho po rozchodu. Jsou případy, v nichž přišla po půlroce, ale i po dvou letech.

5.6.2 Rozvody

Rozvod je soudním rozhodnutím legalizované zrušení manželství. Předchází mu však předivo nejrůznějších faktorů a interakcí. Partnerský vztah je určován myšlením, emocemi a city, slovy, činy, závazky a vůlí, očekáváními a postoji i různými vnějšími vlivy. Prolíná se společné a individuální, dávání a brání, působí vlivy vnitřní i vnější a partneři mohou začít balancovat mezi rozhodnutím „chci anebo nechci s tebou nadále být“. Počátek rozvádění charakterizuje Plaňava (2000) přeměňování parciální manželské dysfunkce v dysfunkci totální, poruchy z jedné oblasti soužití se rozšiřují do dalších. Lze pozorovat pokles až absenci spolupráce v instrumentálních složkách soužití, pokles či absenci intimity, stereotypy destruktivních manželských hádek či déletrvajícího mlčení; z jedné nebo z obou stran je sabotována manželská solidarita. Jak uvádí Možný (2006), různé společnosti i společenské vrstvy se od sebe dost podstatně liší ve vymezení toho, co všechno má či musí snášet manželský partner, než může začít hledat formální řešení svých manželských problémů. Rozdíl bývá také v tom, jaká jsou sociálně a právně přijatelná řešení už nepřijatelných situací. Základní kvalitou tradičně chápané manželské lásky byla její nepomíjejícínost. Na tomto pólu duality závazku a volby leží vztah opřený o věčnost: dokud nás smrt nerozdělí (Možný, 1990). Láska v tomto pojetí však není předpokladem takového nezrušitelného závazku, ale věrnost takovému závazku je láskou. „To, čemu my dnes nejčastěji říkáme láska, tedy citové a sexuální okouzlení, pochopitelně mohlo a mělo mezi partnery spojenými nezrušitelným závazkem vyrůst. Nikdo ale nepředpokládal, že lidský pár bude žít ve stavu citového a sexuálního okouzlení ještě po třiceti letech soužití a dál, dokud ho skutečně smrt nerozdělí. Nezrušitelný závazek zde znamená odpovědnost. Plzák (2003) se domnívá, že je to především proto, že do lidského vztahu vstoupil faktor nejistoty. Lidem na

partnerovi záleží, ale obávají se, že by je mohl opustit. A nejistota dělá ze vztahu konflikt a konflikt dává vztahu povahu hry náchylné k asymetrii či závislosti. V dnešní době si lidé hledají partnera s vědomím, že rozvodovost u nás je nebývale vysoká. Není to ale záležitost posledních několika let -na rozdíl od většiny ostatních demografických procesů se intenzita rozvodovosti v České republice po roce 1989 výrazněji neměnila. Rozvodovost v České republice patří mezi nejvyšší v Evropě již od šedesátých let dvacátého století (ČSÚ, 2010). Zajímavé jsou i údaje z dob první republiky. V Rakousku jako jednom z posledních evropských států zůstávala rozluka manželství nepřípustnou. Důsledky první světové války však učinily řešení této otázky nezbytné. Před odchodem do války byla narychlo uzavřena četná neuvážená manželství, dlouhá nepřítomnost mužů svedla mnohé ženy k navázání jiných poměrů atd. Po první světové válce a vzniku Československa čekalo na rozluku až na 100 000 rozvrácených manželství (Klabouch, 1962). Můžeme souhlasit s Plaňavou (2000), který podotýká, že manželství dnes v povědomí lidí již není takovým závazkem, jako dřív. Dříve, v generaci prarodičů dnešních novomanželů, byl rozpad manželství něčím vysoce nežádoucím, neslušným, až nepřijatelným; rozvedený muž a zejména žena – a bylo takových málo – byli stigmatizováni až ostrakizováni. Dále dodává, že oč je dnes manželství méně závazné a rozvody častější, o to větší očekávání. Od manželství a od partnera se očekává především stále naplňování a uspokojování osobních potřeb: chceme být šťastní, spokojení, milováni, mít doma oázu bezproblémové pohody. A když tomu tak není, jsme zklamáni (Plaňava, 2000). Tato očekávání považuje za legitimní, pokud netrváme na jejich stálé přítomnosti – tedy nepohodu a problémy přijmeme jako součást soužití, a nebudeme soužití považovat za dar, který budeme užívat, aniž bychom cokoliv investovali. Náš současný právní řád je k zániku manželství liberálnější, je možné rozvést manželství na návrh jedné strany i proti odporu strany druhé, rozvedení mohou uzavírat nové sňatky, i když stále je ve společenském zájmu manželství jako na svazku co nejtrvalejším (Možný, 2006).

Rozvod má svá **stádia** (Janáčková, 2008, s. 59):

1. stádium - směřuje k oboustranné akceptaci toho, že rozvod je pro všechny zúčastněné menším zlem než setrvávat v manželství. Oba se chtějí tedy rozvést.
2. stádium – charakteristické jsou citové bouře emoční reakce na rozpad manželství. Tato doba je dobou zraněného srdce.

3. stádium je období zvedání hlav, kdy se oba partneři začínají rozhlížet kolem sebe a bilancovat ztráty.

4. stádium – začíná se s rekonstrukcí životního stylu. Jde o vytvoření nové porozvodové identity.

5. stádium – představuje otevřenost směrem k budoucnosti.

V knize Kratochvíla „Manželská terapie“ (2009) je rozvod popsán čtyřmi stádii – **stádium protestu** (jedna osoba z páru se snaží zabránit rozvodu), **stádium zoufalství** (odpůrce cítí, že rozvodu nezabrání, propadá depresi, sebeobviňování), **stádium popření** (odpůrce se vůči navrhovateli zatvrdí, dojde k závěru, že už nechce udržet manželství s tímto člověkem), **stádium vyrovnání** (odpůrce se zbaví pocitů křivdy, jedná realisticky).

5.7 Dílčí závěr kapitoly

Typů partnerských rozchodů je celá řada, ale jedno mají společné. Předchází jim období, kdy partneři zkoušejí, zda jim to bude společně klapat. Proto investují do vztahu čas, peníze, fantazii, úsilí, ústupky, zkrátka obětují leccos, aby vztahu dali možnost se rozvinout a žít. To je pochopitelně riskantní, ale investují i ti, kteří mají pocit, že nemilují, že je druhý jen uhání, že jsou jen jakoby pasivně vláčeni událostmi. I ti uvažují a představují si, jaký by život s partnerem mohl být. Vlastní rozchod představuje nutnost prostě zapomenout na tuto investici a odejít se ztrátou. Tato ztráta je vždy oboustranná, ale nemusí být symetrická. Jeden z páru může ztratit mnohonásobně více než druhý. Okolo tohoto faktu se mezi protějšky často rozehrávají rafinované manipulace a fantazie o pomstě. Vztahy se rozpadají z vnějších i vnitřních příčin. Vnější příčiny jsou těžko ovlivnitelné. Stěží zabráníme tomu, aby náš partner nikoho nepotkal v práci. Stejně tak nezastavíme nemoc či nucené odloučení. Větší pozornost budeme proto věnovat vnitřním příčinám rozpadu vztahu, protože ty můžeme ovlivnit. Ale ani to není lehké. Partnerům, stejně jako tonoucím lidem, zpravidla nelze vytýkat, že by se o záchranu nesnažili. Spíše naopak, často svými úpornými snahami napáchají mnoho škod, které rozchod spíše urychlí. V případech, kdy dotyčný již nevyvíjí žádnou aktivitu, se jedná zpravidla o rezignaci, která vyplývá z pocitu marnosti, že jeho úsilí nikam nevede, a že již neví, co má dělat.

Nejvíce rozvodů probíhá mezi 3. a 4. rokem manželství. U bezdětných dvojic ještě dříve. Žádost o rozvod podávají častěji ženy. Jakkoli je nejčastěji uváděným důvodem v rozvodo-

vých rozsudcích rozdílnost povah, názorů a zájmů, příčin je rozhodně více. Vzhledem k převažujícím rozvodům nesporným, kdy se manželé na rozvodu dohodnou, je však pro rozvádějící se, ale i pro soudce, nejjednodušší a pohodlnější pod rozdílnost povah, názorů a zájmů „uschovat“ vše ostatní. Pak se v soudní síni nemusí „prát špinavé prádlo“, ani hovořit o intimních záležitostech. Rozvod je většinou vážnou a někdy i velmi komplikovanou záležitostí. Kvalifikovanou a konkrétní radu v rámci předrozvodového a rozvodového poradenství může poskytnout jen odborník detailně zasvěcený do jedinečné problematiky vztahu. Složitě majetkoprávní spory bývají zase často soubojem právníků. Psychická zátěž může způsobit i vážné zdravotní problémy, při kterých je potřeba lékařská pomoc.

6 POSTOJE K PARTNERSKÉMU VZTAHU A MANŽELSTVÍ

Podle Možného (2006) se postmoderní rodina vyznačuje nízkou nezávislostí dětí na rodičích. Místo toho se objevuje spíše závislost na masmédiích a také nestálost v partnerském životě s následně stoupající bilancí rozvodů a zvyšujícím se počtem tzv. nesezdaných soužití. Trvale se snižující stabilita manželství ústí do případů soužití mimo manželství. Zákonem byl rovněž usnadněn relativně rychlý rozvod po vzájemné dohodě obou partnerů. Manželství je většinovým řešením až tehdy, když lidé chtějí mít dítě.

Sňatek přestává být institucí znamenající počátek společného života. Manželský život se naopak stává nestálým nadstandardem. Jeho křehkost ve srovnání s předchozími obdobími je však nutno chápat v jiném smyslu. O rozchodu či rozvodu dnes totiž v první řadě rozhodují sami sociální aktéři tohoto vztahu. Už to není pouze smrt, která dříve jako jediná rozděljuje manželský pár. Současná doba je charakterizována větším ovládnutím vlastního osudu, ať už jde o jednotlivce nebo celé rodiny. Děje se tak ze dvou důvodů. Převládá hodnotový systém vyzdvihující autonomii a snižující hodnotu symbolického dědictví. To se projevuje i v odmítání instituce manželství. Muži i ženy chtějí zůstat sami sebou i ve svém osobním životě (Singly, 1999 in Simota, 2005).

Jakkoli se v poslední době zdá, že stále méně lidí vstupuje do manželství a namísto toho dává přednost jiným, alternativním způsobům partnerského soužití, podle průzkumu, který provedli Fialová, Hamplová, Kučera a Vymětalová (2000), zůstává manželství pro mladé lidi stále nejrozšířenější a nejpreferovanější variantou partnerského života. *„Přímo do legitimního manželství chce vstoupit pouze pětina mladých lidí. Kolem dvou třetin chce zprvu žít v nesezdaném soužití na zkoušku a teprve potom uzavřít sňatek“* (Hamplová, 2000, s. 46). V životních plánech mladých lidí zůstává zachován dvoudětný model rodiny jako výrazně převažující typ rodinného a reprodukčního chování. *„Pro dnešní mladou generaci je zcela samozřejmé, že se snoubenci musí milovat a ochotu uzavřít sňatek z rozumu připouští jen nízký počet dotázaných“* (Hamplová, 2000, s. 70). *„Láska je dnes vlastně jediným legitimním důvodem k založení rodiny“* (Možný, 2006, s. 16).

Dnes se z rodiny stala instituce, v níž se setkávají dvě sféry. Rodina představuje na jednu stranu pragmatickou instituci, která naplňuje praktické potřeby svých členů a k níž se přistupuje z racionálního hlediska, na druhou stranu zajišťuje svým členům bezpečí a pocit emocionální sounáležitosti (Možný, 1990).

Manželství ztrácí atraktivnost, protože diktuje uzavření se do předem určených rolí. Soužití v nesezdaném svazku je naopak oceňováno, protože je chápáno „svobodnější“ forma soužití, jež lépe vyhovuje individuálním požadavkům. Manželský život musí konfliktní tendence partnerů naopak vstřebávat. V současnosti se navíc snižuje význam přesvědčení, že jedním z cílů manželství je stálost a jeho dlouhé trvání. Například nesezdání partneři si nemyslí, že manželství chrání citové pouto a že je pro druhého důkazem opravdové lásky. Trvání páru má hodnotu jen tehdy, pokud partner i nadále uspokojuje toho druhého tak, jak očekával. Rozmanitost strukturálních podob dnešní rodiny a menší stabilita manželského života by nás neměly vést k mylné diagnóze. Pro většinu dospělých lidí je i nadále ideálem život v páru (Singly, 1999 in Simota, 2005).

Jaké jsou faktory rozdělující páry žijící v nesezdaném soužití neplánujícími vstup do manželství s těmi, kteří manželství plánují uvádějí Brown a Booth (1996, s. 668-678): délka trvání vztahu – páry, které chtějí uzavřít manželství, opouští nesezdané soužití brzy a uzavírají manželství, dále se může jednat o páry mající nízké příjmy, a dále jedinci, kteří již byli ženatí/vdaní, pravděpodobně neprojevují touhu vstoupit do dalšího manželství.

Manželský život je žádoucí více než svobodný stav nebo osamělý život, neboť dává člověku pocit, že není jen veřejnou osobou, tedy jedincem, který žije jen podle logiky zistného zájmu a sociální konkurence. Současný individualismus sice rodinu destabilizuje, ale nedokázal ji učinit zbytečnou. Vytváření páru je pro každého z partnerů příležitostí ke společenskému uznání jeho specifické kompetence. Jde o kompetenci být (nezávisle na úrovni svých sociálních zdrojů) tak trochu „společníkem (společnicí)“. Život bez partnera zůstává stále handicapem, protože skutečnost, že člověk nežije v úzkém sexuálním a citovém vztahu, může být druhými vykládána jako nedostatek lidskosti či přílišné zaměření na kariéru, což se vzájemně nevylučuje. Skutečnost, že člověk žije ve dvou, je vysoce ceněna, protože svědčí o tom, že ve světě, kde je silná konkurence mezi lidmi, není identita daného jedince omezena jen na dimenzi sociální, ale obsahuje rovněž jiné, hlubší hodnoty (Singly, 1999 in Simota, 2005).

U žen se projevuje souvislost mezi obecnými postoji k tradičním životním hodnotám (rodina, manželství) a výběrem vlastností pokládaných u životního partnera za nejdůležitější. Zvláště ženy, které preferují sňatek bez předchozího společného života „na zkoušku“, nejvíce zdůrazňují partnerovu schopnost „žít rodinný život“. Na druhé straně existuje specifická skupina mladých svobodných žen, které dávají přednost životu se stálým partnerem,

avšak bez uzavření manželství. Tyto ženy kladou větší důraz na materiální soběstačnost, rozhodnost, ctižádostivost partnera, jeho hezký vzhled, tedy vlastnosti reflektující především samostatnost a fyzickou přitažlivost na úkor smyslu pro tradiční rodinné hodnoty (Fialová, 2000, s. 110).

Manželství má u Čechů stále vysoký status. Můžeme očekávat, že většina mužů a žen, kteří odkládali vstup do manželství do vyššího věku v devadesátých letech 20. století, alespoň jednou sňatek uzavře. Také můžeme předpokládat, že zkušenost života v manželství bude součástí životní zkušenosti pro více než dvě třetiny dnešní mladé generace (Možný, 2006, s. 256).

Hamplová (In Fialová, 2000, s. 68 – 69) poukazuje, že mladí svobodní lidé chtějí vstoupit do manželství, avšak teprve poté, co si soužití s partnerem vyzkouší. Sňatek uzavírají později, přičemž impulzem pro vstup do manželství je často těhotenství ženy.

Dle Kučery (In Fialová, 2000, s. 136) tedy manželství neztrácí na významu, pouze je posunuto do vyššího věku, po ukončení úplné profesionální přípravy.

Pro mnohé je zbytečné uzavírat manželství, dokud se partneři nerozhodnou mít děti (Fialová, 2000). Z takových svazků se rodí méně dětí, což znamená, že často jde primárně o volbu alternativy, která s dětmi příliš nepočítá. Tato skutečnost může být důsledkem nejistoty volného soužití, které není akceptováno jako dostatečně funkční zázemí pro rodinu. *„Bezdětnost může být signálem, že je tento vztah chápán jako přechodný, tedy méně funkční a limitované partnerství“* (Vágnerová, 2000, s. 343 in Simota, 2005).

Dle Fialové (2000, s. 23) je společnost stále více tolerantnější vůči oběma formám nesezdaného soužití – tj. společnému bydlení před sňatkem i trvalému soužití bez oddacího listu.

6.1 Postoje k problémům ve vztahu a k rozpadu vztahu

Kvalitní partnerský vztah nevznikne nikdy sám od sebe. Kvalitní vztah si musí dva lidé vybudovat, a toho nedocílí za den, týden ani měsíc. Budování vztahu vyžaduje poctivé úsilí, trpělivost a hodně času. Budete-li do vztahu přenášet nesmyslné představy o tom, jak by se měl podle vás druhý chovat, nebudete spokojení v žádném vztahu, protože nedokážete nikoho přijímat takového, jaký je.

V nefunkčních vztazích žije velké množství lidí, a protože mnozí nejsou schopni tyto vztahy ukončit, dál v nich setrvávají a vedle druhých jen přežívají, aniž by je jejich vztahy nějak naplňovaly. Každý vztah prochází mnoha zkouškami. Kvalitu vztahu prověří teprve krizové nebo zátěžové situace. Skutečnou příčinou rozpadu mnoha vztahů jsou dlouho neřešené problémy, neschopnost komunikace, nespolehlivost, neupřímnost, neochota na sobě pracovat, sobectví a jiné chyby, kterých se ve vztahu dopouštíme.

Jak poznáte, že vztah nefunguje? (Holoubková, 2010, s. 164-165)

Partneři spolu sice žijí, nic je ale nespojuje, každý si žije svůj vlastní život vedle druhého.

Partneři jsou si naprosto lhostejní.

Partneři nejsou schopni se na ničem domluvit, převládají spory a hádky.

Intimní život ve vztahu nefunguje.

Ve vztahu převládají intriky, lži, podvody, nevěry.

Finance mají partneři rozdělené.

Jeden z partnerů je dominantní a agresivní a druhému nebo dětem ubližuje.

Jeden z partnerů je závislý na alkoholu, drogách, automatech, lécích.

Jeden z partnerů je každou chvíli bez práce a nesnaží se žádnou práci najít.

Jeden z partnerů je dlouhodobě extrémně nedůvěřivý, podezřívavý, žárlivý.

Když vztah nefunguje a problémy nejsou řešeny, partneři se vedle sebe jenom trápí. Často si myslí, že se ten druhý změní, ale pokud se nezměnil doposud, už k tomu nedojde.

Zůstávají ve vztahu z důvodů:

Jsou na partnerovi finančně závislí.

Mají spolu velký majetek, nebyli schopni se domluvit na jeho rozdělení.

Bojí se od partnera odejít (vyhrožuje jim, že si něco udělá, nebo že je o vše připraví).

Už se cítí, především ženy, staré a mají obavu, že zůstanou samy.

Je jim líto partnera, nechtějí mu ublížit.

Nechtějí odejít ze vztahu kvůli dětem.

Nereálná představa, že se ten druhý může změnit.

6.2 Dílčí závěr kapitoly

Rozpad vztahu je vždy bolestný. A především pro lidi, kteří ve vztah věřili a pro vztah žili. Zhrouť se jim najednou vše, na čem stavěli. V takové chvíli je důležité, aby měli vedle sebe nějakou oporu (rodiče, děti, sourozence, přátele). Každý jsme jiní, a proto se s vzniklou situací vyrovnáváme a smiřujeme každý jiným způsobem.

Má-li být krize podnětem k růstu, neobejde bez určitých postojů a způsobů chování. V krizi je potřeba mít naději, že je možné získat nebo najít smysl ve všech odstínech života, vždycky existují nové možnosti, i když je právě teď nevidím nebo necítím. Málokdy se můžeme z krize vrátit do stavu, který ji předcházel. Krize nás vyzývají, abychom pokračovali ve vývoji. Krize by měla vyprovokovat tvořivost a aktivní přístup, které by vystřídalaly depresi a pasivitu. Bojovný postoj je v krizi užitečným, ale nemělo by jít o odpor, a zejména ne o trvalou obranu. V krizi nám může velice pomoci spolupráce a podpora partnera. Když mám v krizi pocit, že je můj partner proti mně nebo že jsem mu lhostejný, situace mnohem horší (Jellouschek, 2003, s. 103-104).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 POPIS VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

7.1 Výzkumný problém

Vztahy hrají v životě důležitou roli. Proto chceme dbát na to, aby náš vztah byl funkční. Důsledky nefunkčního vztahu zasahují i do ostatních oblastí života. Do naší práce, zdraví a správy financí. Fungující vztah je pevným základem pro ostatní oblasti života. Naopak nefunkční vztah přináší ztráty. Můžeme si myslet, že nám ostatní oblasti fungují, ale s kým je sdílíme? Dlouhodobé sdílení úspěchů v nefunkčním vztahu je nemožné. Jednou z náročnějších chvil v životě je přiznat si, že váš vztah již není funkční.

Skutečnost, že se rozvádí téměř polovina uzavřených manželství, je alarmující. Ale jistotu, že budeme patřit do té lepší poloviny, nám může poskytnout leda až sám další život. Volba partnera, místo, kde žijeme, věk, sociální postavení, vzdělání, to vše jsou faktory, které do jisté míry naši budoucnost ovlivňují, ale ani v nejmenším se na ně nedá spolehnout.

Zvykly jsme si říkat, že muži pocházejí z jiné planety, podobně nahlížejí i oni na nás. Ale tahle odlišnost není jen legrační téma pro povídání mezi námi děvčaty, nýbrž i možná příčina mnoha zásadních (a nutno podotknout, že obvykle naprosto zbytečných) konfliktů.

Proč jsem si vybrala téma partnerských vztahů? Vždycky bylo zajímavé povídat si o tom, co se děje mezi muži a ženami, řešit situace vznikající v partnerství. V České republice se hodně párů při prvních neshodách hned rozvádí a pak toho třeba i lituje. Přitom dlouhodobé partnerské soužití nemůže být bez konfliktů. Konflikt je vždy příležitost, kterou partneři buď využijí k tomu, aby se někam posunuli, nebo se navzájem vzdálili.

Často jsem se setkala s tím, že partneři se řídí zažitými názory svého okolí. Receptů na šťastný partnerský vztah najdeme mnoho. Některé vychází z manželských mýtů, jiné z pravd našich maminek a babiček, další zaručeně znají kamarádi, jiné nalezneme ve vědeckých knihách nebo na internetu. Proto ve své práci **chci zjistit tvrzení o partnerství a manželství a dále zjistit postoje k vybraným tvrzením u mužů a žen.** Jestli se postoje k nim liší mezi mužem a ženou, a mezi věkovými kategoriemi. **Jak přistupují obě pohlaví ke konfliktům v jejich vztahu.**

Kvalitní a trvalý partnerský vztah se od krachujícího většinou neliší v tom, že by se mu vyhýbaly problémy. Oba vztahy mohou procházet zcela stejnými úskalími, od přechodu

z labilní milenecké lásky a okouzlení do reality, přes různé neshody až po nevěru. Rozdíl tedy není v problémech, které partneři řeší, ale v tom, jak si s problémy umějí poradit.

7.2 Cíle výzkumu

Cíle mé diplomové práce jsou:

1. **Zjistit tvrzení týkající se partnerského vztahu a manželství, která jsou rozšířena mezi lidmi.**
2. **Zjistit jaké mají postoje k těmto tvrzením muži a ženy a zda-li jsou jimi ovlivněni, či do jaké míry je považují za důležitá a pravdivá?**

Podcíle – Zjistit rozdíly v hodnocení Q-typů mezi muži a ženami.

Zjistit rozdíly v hodnocení Q-typů u 2 věkových kategorií mužů a žen.

3. **Zkonkretizování postojů k vybraným tvrzením.**

Podcíl – Názory k tématu – konflikty v partnerském vztahu a manželství.

7.3 Metodologie výzkumu

Ve své práci jsem zvolila smíšený výzkum. V kvantitativní části výzkumu jsem zvolila Q-metodologii (popis této metody je uveden v kapitole 9.1.1) a v kvalitativní části výzkumu rozhovory (popis této metody je popsán v kapitole 10.1.1). Předvýzkum byl kvalitativní, šlo o zmapování známých tvrzení týkajících se partnerského vztahu a manželství a společně s odbornou literaturou jsem zkompletovala finální seznam Q-typů pro Q-metodologii (popis je v kapitole 8).

7.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný soubor tvořili záměrně oslovení muži a ženy mající partnerský vztah, žijící v nesezdaném soužití či manželství. Metoda záměrného (účelového) výběru je nejrozšířenější metodou výběru s jakou se nejčastěji setkáváme. „Záměrným výběrem označujeme takový postup, kdy cíleně vyhledáváme účastníky výzkumu dle jejich určitých vlastností. Kritériem výběru je právě vybraná vlastnost (či projev této vlastnosti) nebo stav (například příslušnost k určité sociální nebo jiné skupině)“ (Mioviský, 2006, s. 135). Účast na výzkumu byla dobrovolná a anonymní. Obě pohlaví byla navíc rozdělena na 2 věkové kategorie.

Věkové kategorie byly vybrány tak, aby respondenti měli již za sebou nějaký vztah, který jim ztroskotal, nebo mající partnerský vztah, manželství a v realitě života prožívají jak úspěchy, tak i konflikty s partnerem.

Kvantitativní části výzkumu – Q- metodologii se zúčastnilo 32 osob, z toho 16 mužů a 16 žen. Kvalitativní části výzkumu – rozhovorů se zúčastnilo 10 osob. Rozhovory jsem prováděla s osobami, které se zúčastnily i kvantitativní části mého výzkumu.

7.5 Časový plán výzkumu

Na praktické části mé diplomové práce pro její časovou náročnost jsem pracovala již od července 2010. Nejdříve v předvýzkumu jsem potřebovala sesbírat tvrzení pro Q-typy. Po jejich zkompletování jsem začala s kvantitativní částí výzkumu, která probíhala od listopadu 2010 až do února 2011. Až pak jsem prováděla rozhovory. Rozhovory se uskutečnily vždy jednotlivě, pro všechny dotazované v příjemném prostředí a načasovala jsem je tak, aby délka rozhovoru nepřesáhla 30 minut. Ze sedmi rozhovorů byl pořízen zvukový záznam a archivováno formou CD a tři rozhovory byly pořízeny klasicky fyzickým zápisem.

7.6 Etické řešení výzkumu

Při svém výzkumném postupu jsem se snažila dodržovat důležité zásady etického jednání. Protože jsem některé rozhovory zaznamenávala na zvukový záznam, nejprve bylo potřeba získat informovaný souhlas respondentů. Šlo o vyslovení souhlasu, že se zúčastní kvalitativního výzkumu a dále souhlasu s nahráváním na záznam. Tři respondenti s nahráváním nesouhlasili, nechtěli mluvit na mikrofon, proto byl rozhovor s nimi zaznamenán klasickou formou přímého zapisování. Respondentům byla ponechána svobodná volba, zda se výzkumu zúčastní nebo jej odmítnou. Platilo to i v průběhu výzkumu, bylo jim řečeno, že mohou kdykoliv ukončit svoji účast ve výzkumu. Nejdůležitějším momentem byl příslib zachování anonymity respondenta. Je to velmi důležité z toho důvodu, protože většinou všichni v průběhu především rozhovoru sdělovali některé podrobnosti ze svého soukromí a rodinného či manželského života. Účastníci se mnohdy vyjadřovali k emočně citlivým tématům.

7.7 Design výzkumu

Tab. č. 2 – Design výzkumu

	Metoda	Vzorek	Cíl
1. Fáze - Předvýzkum Kapitola č. 8	<u>Kvalitativní</u> Zmapování známých tvrzení + studium literatury = zkompletování finálního seznamu Q-typů pro Q-metodologii	Široká laická veřejnost z okruhu mé práce, školy a bydliště.	Zjistit tvrzení týkající se partnerského vztahu a manželství.
2. Fáze Kapitola č. 9	<u>Kvantitativní</u> Q-metodologie	32 osob (16 mužů a 16 žen, dvě věkové kategorie)	Zjistit postoje k jednotlivým tvrzením. <u>Podcíle:</u> 1. zjistit rozdíly v hodnocení Q-typů mezi muži a ženami. 2. zjistit rozdíly v hodnocení Q-typů u 2 věkových kategorií mužů a žen.
3. Fáze Kapitola č.10	<u>Kvalitativní</u> Rozhovory	10 osob (5 mužů a 5 žen)	Zkonkretizování postojů k vybraným tvrzením. <u>Podcíle:</u> názory k tématu - konflikty v partnerském vztahu a manželství.

Zdroj – Vlastní výzkum

8 PŘEDVÝZKUM

Oslovila jsem své známé a spolužáky, jestli by mi řekli, jaká je napadají tvrzení týkající se partnerského vztahu, manželství. Co se obecně ve spojitosti s partnerským vztahem říká, co od vztahu oni očekávají, naopak jaká tvrzení slýchávají a nemusí s nimi až tak souhlasit. Sešlo se mi od nich mnoho tvrzení. Některá se mi mnohokrát opakovala. Často jsem slyšela i takové názory, že se něco obecně říká, ale v reálném životě je to úplně jinak. Tato tvrzení jsem sesbírala, roztřídila a vybrala nejčastěji uváděná. Doplnila jsem je o další, se kterými jsem se setkala sama, nebo je vyčetla v dostupné literatuře, především v knize „Manželské mýty“ P. Haucka (1998). A nakonec mi jich vyšlo v počtu 60. Při tak velkém počtu jsem postupně zjišťovala, že některá tvrzení se mi opakují, akorát jsou trochu odlišně napsána, ale v podstatě jde o to samé. Získaná tvrzení jsem využila v praktické části mé práce, v kvantitativní části výzkumu, v tzv. Q-metodologii. Tato tvrzení jsou v rámci této metody nazvána Q-typy a očíslována od 1 po 60.

Tvrzení: Q-typy

Při jejich sestavování jsem vycházela z následujících **kategorií**, v rámci kterých byly formulovány jednotlivé Q-typy. Tyto kategorie byly sestaveny z tvrzení dle shodných obsahových témat. Navazují tématicky na sebe, nejdříve jako **první** kategorie je skupina tvrzení týkající se očekávání od partnerského vztahu/manželství, **druhá** kategorie se týká kvalitního partnerského vztahu/manželství, **třetí**, protože asi není žádný vztah bez konfliktů, se týká příčin vzniku konfliktů mezi partnery a **čtvrtá** kategorie již důsledků konfliktů mezi partnery.

1. kategorie - Očekávání od partnerského vztahu/manželství.

- Q-1. Pravá láska nikdy nevzplane na první pohled, ale až po poznání celého člověka.
- Q-4. Partnerství je jeden velký kompromis.
- Q-5. Ve správném vztahu si musíme zachovat určitou míru soukromí.
- Q-6. Ve vztahu dochází k odevzdání se, ale ne za cenu ztráty své identity.
- Q-7. V partnerství je důležitá tolerance a komunikace.
- Q-9. Protiklady ve vztahu se přitahují a vzájemně doplňují.
- Q-14. Ženy nikdy nepřestanou milovat muže, který o ně neustále pečuje.

- Q-15. Naprostá upřímnost posiluje soužití.
- Q-17. Manželství lidem pomůže se usadit a skončit s bujarým životem.
- Q-19. Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.
- Q-21. Společný život před svatbou ("manželství na zkoušku") vede k déle trvajícím manželstvím.
- Q-26. Do manželství často vstupujeme z obavy, že se nevdáme/neoženíme.
- Q-40. Žena /v manželství musí/ něco vydržet a svou /širokou zástěrou/ ledacos přikrýt.
- Q-41. Je běžné, že do manželství vstupují partneři společně s mnoha nereálnými očekáváními a neuskutečnitelnými cíli.

2. kategorie - Kvalitní partnerský vztah/manželství.

- Q-2. Jen jediný je ten pravý. Jen jediná je ta pravá. Pravá láska překoná vše.
- Q-3. Ve vztahu by nemělo chybět: projevování zájmu o druhého, projevování citu partnerovi, oceňování druhého, akceptování, pochopení.
- Q-8. Kvalitní partnerství má smysluplně naplňovat potřeby dětí.
- Q-10. Partneři, kteří se doopravdy milují, automaticky poznají, co si ten druhý myslí, co cítí.
- Q-13. Romantická láska vytváří dobré manželství.
- Q-16. Manželství je pořád nejlepší instituce pro výchovu dětí.
- Q-18. Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.
- Q-20. Zamilovanost vydrží celé manželství.
- Q-22. Manželé by měli dělat vše společně a být neustále spolu.
- Q-23. V dobrém manželství si můžeme dovolit téměř vše.
- Q-24. Pro trvalé manželství je důležité brát se z lásky.
- Q-25. V dobrém manželství nejsou spory ani neshody, neboť dobří manželé mají na všechno stejné názory.
- Q-28. V manželství žít spolu, ne vedle sebe.

Q-29. Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.

Q-30. Narození dítěte upevní každé partnerství/manželství. Děti partnery sblíží.

3. kategorie - Příčiny konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

Q-11. Pokud necítím s partnerem jiskření, láska již vyprchala či nikdy nebyla.

Q-12. Ve vztahu jsou problémem velké rozdíly mezi oběma.

Q-27. Na vztahu se musí stále pracovat a je stále co zlepšovat.

Q-31. Do nového vztahu jít s čistým štítem, bez pocitů bolesti a zrady.

Q-32. Ve vztahu by nemělo být: izolace partnera od okolního světa, soupeření, rezignace, silná podezíravost a žárlivost, závislost, ponižování, podvádění, lhaní, hádavost, znevažování partnera.

Q-33. Muži jsou dnes velmi nezodpovědní a nespolehliví ve vztahu.

Q-35. Chcete-li, aby se váš partner změnil, musíte se nejprve změnit vy.

Q-36. Manželství je párové soužití ohrožené permanentně potenciální krizí.

Q-37. Problémem soužití je chybný výběr partnera a z toho se pak odvíjí sled nedorozumění, problémů a frustrací.

Q-38. Partneři podceňují aspekt životního stylu a hodnotové orientace, který může být diametrálně odlišný.

Q-39. Partneři nehodlají příliš ustupovat a nesnaží se dojít k nějakému, pro oba přijatelnému kompromisu.

Q-42. Udělá-li někdo v manželství něco tak, jak se to správně má dělat, je to samozřejmost; když ne, zaslouží si, aby byl potrestán.

Q-43. Partnera (partnerku) je třeba přetvořit k obrazu svému; výtky, kritika, tresty jsou nejúčinnějšími metodami k nápravě.

Q-44. S nevěrou se nikdy zcela nevyrovnáte.

Q-45. Manželé by měli mít společnou kasu.

Q-46. Nevěra ukončí vždy vztah.

4. kategorie - Důsledky konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

- Q-34. Manželství v potížích je manželství, které si žádá změnu.
- Q-47. Nezůstat ve vztahu kde nefunguje intimní život mezi partnery.
- Q-48. Je lepší spolu zůstat kvůli dětem.
- Q-49. Pokud mě můj partner miluje, odpustí mi vše.
- Q-50. Zdravý konflikt pročistí manželství.
- Q-51. Pro děti je i nešťastné manželství lepší než rozvod.
- Q-52. Rozvedení se poučí ze své špatné zkušenosti a podruhé si zvolí partnera mnohem moudřeji.
- Q-53. Rozvod udělá "tlustou čáru" za konflikty, takže se všichni mohou uklidnit a znovu urovnat své životy.
- Q-54. Děti by byly raději, kdyby se jejich rozhádaní rodiče rozešli.
- Q-55. Rozvod vždycky znamená, že dva lidé jsou zklamáni jeden druhým.
- Q-56. Příchod dalšího dítěte do rodiny vylepší i špatné manželství.
- Q-57. V řešení konfliktů existuje jediné správné řešení.
- Q-58. Vždy existuje jednoznačný viník.
- Q-59. Nadměrná žárlivost je začátkem konce vztahu.
- Q-60. Rozvodem končí manželství, ne však rodičovství.

9 KVANTITATIVNÍ ČÁST VÝZKUMU

9.1 Aplikace Q-metodologie

Cílem je zjistit postoje mužů a žen k partnerskému vztahu a manželství. **Zjištění, se záměrem odhalit, se kterými nabízenými tvrzeními, která jsem získala v předvýzkumu, se ztotožňují** a se kterými nejméně, která považují za důležitá a která naopak ne. Která považují za pravdivá a o kterých si myslí, že jsou nepravdivá, nezotožňují se s nimi. Taková tvrzení můžeme nazvat mýty. Manželské mýty jsou určitá přesvědčení, která ovlivňují naši interakci v manželství nebo partnerství. Neznalost zákonitostí manželského vztahu a lpění na nerealistických představách, kterými takové mýty jsou, může vést k manželským problémům a konfliktům.

9.1.1 Popis

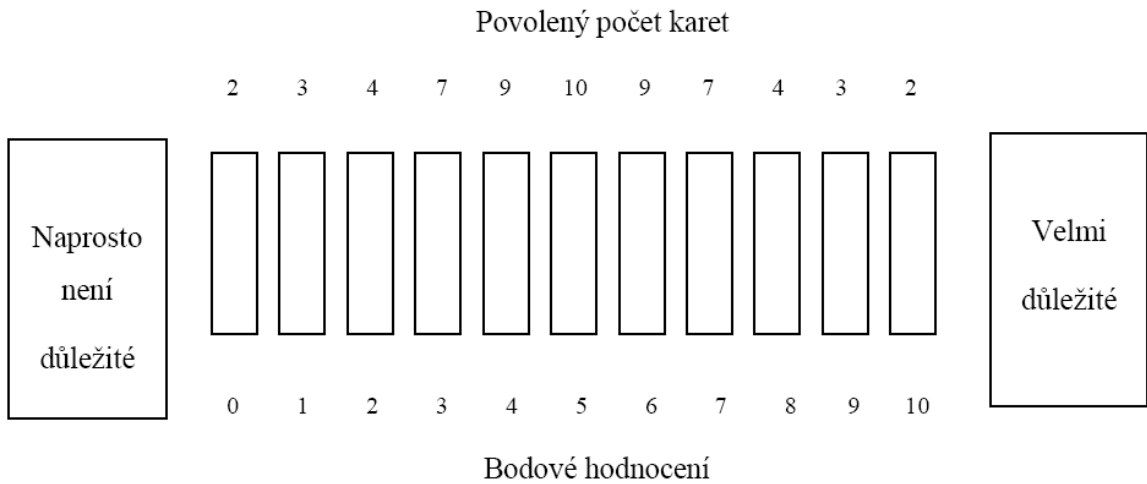
Názvem Q-metodologie se označuje skupina psychometrických a statistických procedur, které vyvinul v padesátých letech 20. století William Stephenson. „*U Q-metodologie se zkoumaným osobám předkládá soubor (balíček) karet, na nichž jsou uvedeny určité objekty (např. výpovědi, názory, postoje, estetické objekty, životní hodnoty apod.) s tím, že je mají roztrdit podle určitého kritéria. Jednotlivé karty se označují jako Q-typy*“ (Maňák, Švec, Švec (ed), 2005, s. 86).

Q-typy je možno roztrdit podle různých kritérií, např. podle významu nebo důležitosti, který jim zkoumaná osoba přisuzuje, podle vlivu na něco, podle toho, jaký vztah osoba k objektu má apod. Počet karet, které se předkládají ke třídění, bývá obvykle dosti vysoký, jako optimální se doporučuje 60-120. Po zkoumané osobě se požaduje, aby karty rozdělila do několika hromádek podle daného kritéria. Při počtu 60 karet je obvyklé třídění do jedenácti hromádek podle schématu (obr. č. 1) (Chráška, 2007). Výsledky třídění potom hodnotitelé zapisují do připraveného formuláře, který má tvar pyramidy (obr. č. 2).

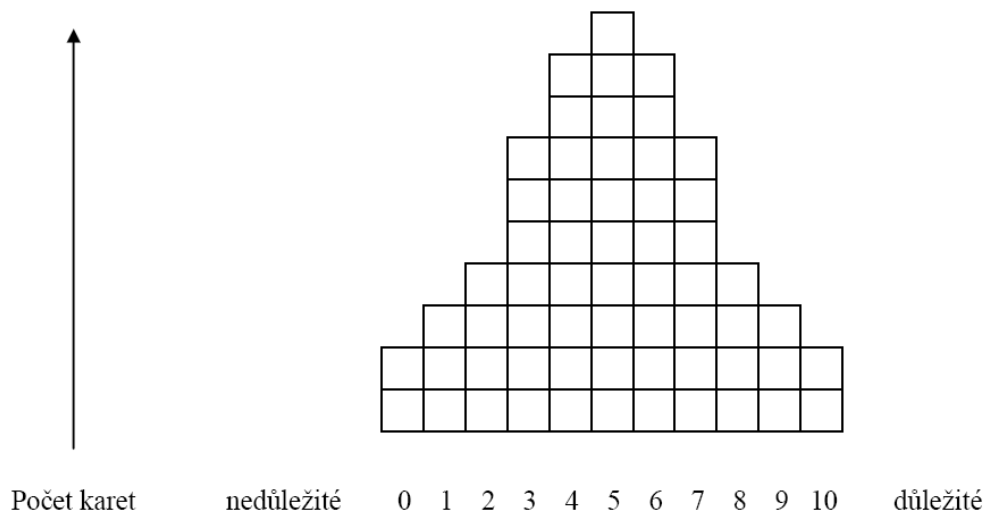
Umístěním karet v jednotlivých hromádkách vypovídá o tom, jaké hodnocení stanoveným Q-typům zkoumaná osoba přisuzuje. Umístění karty vyjadřuje hodnocení daného Q-typu zkoumanou osobou. Hodnocení se vyjadřuje pomocí bodů od 0 až 10. Karty umístěny úplně vpravo znamenají, že osoba se domnívá, že dané tvrzení je pro ni velmi důležité a je tedy ohodnoceno 10 body. Jestliže zkoumaná osoba umístí kartu doprostřed, znamená to,

že do jisté míry připouští, že je toto tvrzení ještě pro ni důležité, odpovídá mu 5 bodů. A úplně vlevo umístěné karty jsou pro dotazovaného naprosto nedůležité a ohodnoceny 0 body.

Obr. č. 1 - Schéma třídění karet

Obr. č. 2 - Formulář třídění Q-typů

Další možností interpretace výsledků Q-třídění je zjištění, zda mezi hodnocením karet u jednotlivých osob jsou podobnosti. K posouzení těsnosti vztahu třídění dvou osob lze využít Pearsonova korelačního koeficientu. Koeficienty korelace se vypočítávají pro možné dvojice zkoumaných osob a výsledky se zapisují do korelační matice (Chráška, 2007).

Obr. č. 3 – Vzorec pro výpočet koeficientu korelace

Koeficient korelace se vypočítá podle vzorce:

$$r = \frac{\sum xy - n(\bar{x}\bar{y})}{\sqrt{(\sum x^2 - n\bar{x}^2)(\sum y^2 - n\bar{y}^2)}}$$

r - koeficient korelace

x - hodnocení určitého Q typu u jedné osoby

y - hodnocení Q typu u druhé osoby

n - počet Q typů

9.2 Výzkumný vzorek

Pro Q-metodologii jsem oslovila celkem 39 osob z široké veřejnosti v blízkosti mého bydliště a zaměstnání, ale pouze 32 osob bylo ochotno zúčastnit se a rozdělit mi kartičky s tvrzeními. Často jsem byla odmítnuta kvůli časové náročnosti. Také se spousta dotazovaných zalekla počtu kartiček, který jim byl předložen. Konečný počet dotazovaných je 16 mužů a 16 žen. Dále jsem si muže i ženy rozdělila podle věku do dvou skupin.

1. Muži – 2 věkové kategorie

- věk 25 až 45 – v počtu 8 osob

- věk 45 a více – v počtu 8 osob.

2. Ženy – 2 věkové kategorie

- věk 25 až 45 – v počtu 8 osob
- věk 45 a více – v počtu 8 osob.

9.2.1 Skladba výzkumného vzorku

Protože jsem slíbila anonymitu všem dotazovaným, mám jednotlivé osoby označeny písmeny. K písmenu u mužů dodáno číslo 1 a u žen číslo 2.

Muži:

- A1 – muž, 29 let, svobodný, bezdětný, nikdy žádný dlouhý vztah, nyní má vztah trvající 2 měsíce.
- B1 – muž, 35 let, svobodný, 3 měsíce v novém vztahu, bezdětný, 3 vážné vztahy, poslední vztah trval 8 let.
- C1 – muž, 32 let, 1krát rozvedený, bezdětný, nyní má vztah trvající 2 roky.
- D1 – muž, 39 let, 1krát rozvedený, nyní v 2. manželství 5 let, 3 děti /1 z 1. manželství, 2 z druhého/.
- E1 – muž, 41 let, 3 děti, 14 let v manželství.
- F1 – muž, 40 let, 2 děti, 10 let v manželství, svatba až po 8 letech vztahu.
- G1 – muž, 37 let, svobodný, 2 děti, ve vztahu s matkou dětí 12 let.
- H1 – muž, 44 let, svobodný, bezdětný, ve vztahu 4 roky.
- I1 – muž, 64 let, 40 let v manželství, 2 děti.
- J1 – muž, 52 let, 2krát rozvedený, nyní 15 let v nesezdaném svazku, 3 děti /každé s jinou ženou/.
- K1 – muž, 68 let, 40 let v manželství, 2 děti.

- L1 – muž, 64 let, 41 let v manželství, 2 děti.
- M1 – muž, 52 let, 28 let v manželství, 3 děti.
- N1 – muž, 58 let, 1krát rozvedený, v 2. manželství 18 let, 2 děti.
- O1 – muž, 64 let, 1krát rozvedený, v 2. manželství 26 let, 3 děti /z 1. 1 dítě, z 2. 2 děti/.
- P1 – muž, 66 let, 43 let v manželství, 1 dítě.

Ženy:

- A2 – žena, 42 let, 20 let v manželství, 2 děti.
- B2 – žena, 26 let, svobodná, bezdětná, vztah 5 let.
- C2 – žena, 37 let, svobodná, bezdětná, nyní bez vztahu.
- D2 – žena, 40 let, rozvedená, 1 dítě, nyní ve vztahu 3 roky.
- E2 – žena, 38 let, 14 let v manželství, 3 děti.
- F2 – žena, 30 let, svobodná, 1 dítě, nyní ve svazku 2 roky.
- G2 – žena, 41 let, 17 let v manželství, 2 děti.
- H2 – žena, 45 let, 19 let v manželství, 1 dítě.
- I2 – žena, 53 let, 28 let v manželství, 2 děti.
- J2 – žena, 48 let, 1krát ovdověla – 2 děti, nyní ve vztahu 5 let.
- K2 – žena, 55 let, 33 let v manželství, 1 dítě.
- L2 – žena, 49 let, 29 let v manželství, 2 děti.
- M2 – žena, 62 let, 40 let v manželství, 2 děti.
- N2 – žena, 63 let, vdova, 2 děti, nyní bez vztahu, v manželství byla 29 let.
- O2 – žena, 53 let, 32 let v manželství, 2 děti.

- P2 – žena, 52 let, 28 let v manželství, 2 děti.

9.3 Analýza

Na následujících dvou stránkách diplomové práce jsou vyhodnoceny Q-typy u respondentů. Pro jejich přehlednost jsou výsledky dány do tabulkového uspořádání. V první tabulce jsou výsledky hodnocení Q-typů žen a ve druhé tabulce výsledky hodnocení Q-typů mužů. Celkem 32 respondentů – 16 žen a 16 mužů hodnotilo 60 tvrzení (Q-typů). Po zapsání všech bodů do tabulek jsem spočítala průměrné hodnocení a směrodatnou odchylku každého Q-typu. V příloze PI je ukázka formuláře třídění Q-typů, bodového hodnocení Q-typů u jedné ženy a jednoho muže.

Dále jsem porovnávala výsledky hodnocení Q-typů u 2 věkových skupin žen a u 2 věkových skupin mužů.

U náhodně vybraných 12 osob (6 žen a 6 mužů) jsem vypočítala Pearsonův koeficient korelace, abych zjistila, zda-li je v jejich hodnocení nějaká vazba.

Q typ	A2	B2	C2	D2	E2	F2	G2	H2	I2	J2	K2	L2	M2	N2	O2	P2	Průměr	Sm.odch.
1	4	5	3	10	7	5	4	8	7	6	6	5	5	7	7	3	5,75	1,82
2	5	3	7	4	4	1	4	3	3	3	3	4	1	5	3	3	3,50	1,41
3	7	8	7	10	7	10	10	6	10	10	9	10	9	6	10	10	8,69	1,53
4	6	7	7	9	10	6	8	10	7	6	7	6	6	8	10	10	7,69	1,57
5	9	7	7	8	6	6	8	7	5	8	6	6	10	7	9	9	7,38	1,36
6	9	5	7	8	8	2	5	8	8	7	6	9	7	7	9	9	7,13	1,83
7	10	9	10	9	9	7	9	7	10	10	6	7	6	9	7	9	8,38	1,41
8	7	7	4	6	5	7	7	5	7	7	9	6	3	6	6	7	6,19	1,38
9	6	8	4	3	3	7	9	5	7	5	6	5	3	5	7	6	5,56	1,73
10	5	2	4	2	6	6	5	9	1	4	4	5	5	7	3	4	4,50	1,94
11	4	5	5	8	8	8	3	4	3	7	7	4	7	4	4	3	5,25	1,85
12	6	6	5	8	5	9	6	5	7	4	3	7	7	9	7	7	6,31	1,61
13	5	7	3	3	5	5	5	6	0	5	5	4	5	3	4	3	4,25	1,56
14	4	0	2	2	7	6	3	6	6	5	4	4	4	5	3	4	4,06	1,75
15	4	5	6	1	5	2	6	4	6	5	5	5	4	6	4	6	4,63	1,41
16	9	4	6	5	6	2	8	5	5	7	8	8	5	3	6	3	5,63	1,96
17	0	1	6	2	2	3	4	5	1	3	4	5	4	5	4	4	3,31	1,65
18	4	3	6	4	0	3	3	4	0	2	2	2	4	1	2	1	2,56	1,58
19	4	3	4	4	4	4	5	3	1	3	3	4	0	3	1	0	2,88	1,49
20	0	4	4	3	3	4	5	4	2	5	3	3	3	4	1	0	3,00	1,50
21	4	6	5	4	3	6	0	6	2	2	0	5	6	3	0	3	3,44	2,12
22	1	3	4	1	5	9	2	0	7	3	6	3	4	2	3	4	3,56	2,26
23	1	0	0	3	3	5	2	6	3	5	4	2	3	4	4	5	3,13	1,73
24	10	6	5	1	4	3	1	6	6	5	7	6	7	5	3	6	5,06	2,22
25	1	4	5	3	2	3	3	2	3	3	4	1	8	6	3	1	3,25	1,82
26	4	4	0	5	1	5	3	2	4	6	3	6	8	1	4	4	3,75	2,02
27	7	8	6	7	9	7	7	5	9	8	8	6	6	8	6	8	7,19	1,13
28	8	8	6	7	9	8	9	8	7	8	9	9	7	7	9	8	7,94	0,90
29	8	9	8	9	10	8	7	10	9	9	10	10	6	8	8	8	8,56	1,12
30	2	4	1	5	1	5	4	5	3	6	4	5	8	4	2	5	4,00	1,80
31	6	10	9	6	6	7	5	7	5	7	7	7	5	7	6	7	6,69	1,31
32	8	10	9	7	6	10	10	6	9	8	10	9	10	9	8	6	8,44	1,46
33	2	4	10	7	2	5	5	3	6	7	6	5	4	4	4	5	4,94	1,95
34	6	6	2	5	3	5	7	8	5	6	2	3	2	6	6	7	4,94	1,89
35	7	6	9	7	8	0	6	0	5	9	6	8	3	10	5	5	5,88	2,83
36	2	5	2	5	5	4	6	4	8	4	4	4	5	5	4	4	4,44	1,37
37	7	5	6	5	0	3	7	7	4	5	2	6	4	5	6	5	4,81	1,84
38	7	6	5	5	4	3	5	6	6	4	7	7	2	6	5	7	5,31	1,45
39	6	7	4	5	4	6	0	5	5	5	5	0	2	6	5	4	4,31	1,96
40	5	5	1	0	7	6	6	3	2	0	5	7	5	3	6	2	3,94	2,30
41	6	6	8	5	6	6	6	7	8	6	5	7	9	5	8	6	6,50	1,17
42	2	3	1	4	4	4	4	4	4	2	4	1	0	0	5	4	2,88	1,58
43	3	3	2	3	2	4	4	2	2	0	1	0	4	3	6	2	2,56	1,50
44	6	4	8	6	6	6	7	5	6	4	8	6	4	8	7	5	6,00	1,32
45	3	6	3	2	7	5	6	1	5	6	6	6	6	5	5	3	4,69	1,69
46	6	5	8	6	5	1	7	4	5	4	5	3	7	5	5	2	4,88	1,76
47	5	5	3	5	5	4	2	4	6	2	5	4	3	4	6	6	4,31	1,26
48	5	3	3	3	5	4	4	1	3	1	5	4	5	0	2	7	3,44	1,77
49	3	2	3	0	4	1	2	2	4	3	1	3	6	4	2	5	2,81	1,51
50	8	6	7	7	7	8	4	3	5	6	5	5	6	7	7	6	6,06	1,34
51	3	1	5	4	4	7	6	3	3	4	5	2	1	6	5	5	4,00	1,70
52	3	4	5	6	6	7	1	7	4	4	2	5	5	2	1	6	4,25	1,92
53	3	1	5	6	5	4	3	6	4	3	1	3	7	4	5	1	3,81	1,78
54	5	7	4	6	1	4	5	4	5	4	0	4	8	2	5	5	4,31	1,96
55	5	2	4	6	6	9	6	9	6	6	7	8	5	6	4	8	6,06	1,82
56	3	5	5	4	3	3	1	3	4	1	3	3	2	2	0	5	2,94	1,43
57	5	2	3	4	4	5	3	5	4	5	3	2	1	4	3	6	3,69	1,31
58	4	4	6	4	3	2	3	1	4	1	4	1	6	1	5	4	3,31	1,65
59	5	7	7	7	8	0	5	9	6	9	7	8	3	3	8	2	5,88	2,57
60	7	9	6	6	7	5	8	7	8	7	8	7	9	10	7	7	7,38	1,22

Q typ	A1	B1	C1	D1	E1	F1	G1	H1	I1	J1	K1	L1	M1	N1	O1	P1	Průměr	Sm.odch.
1	2	7	7	6	2	5	7	4	6	3	4	9	5	4	6	2	4,94	2,01
2	3	3	5	4	4	4	5	4	3	4	6	3	4	4	5	3	4,00	0,87
3	8	10	9	8	7	7	7	9	7	7	7	10	9	10	8	8	8,19	1,13
4	7	6	10	9	8	9	7	6	5	8	8	6	7	6	9	9	7,50	1,41
5	7	7	9	10	7	7	8	8	7	10	7	7	6	8	6	2	7,25	1,79
6	7	8	6	5	6	7	8	8	4	3	3	7	6	8	4	5	5,94	1,71
7	9	6	8	7	9	10	10	6	10	8	8	10	9	6	6	8	8,13	1,49
8	8	6	5	9	10	7	7	9	7	9	9	6	8	9	7	10	7,88	1,45
9	6	6	6	5	3	6	3	7	7	7	9	6	6	4	7	2	5,63	1,76
10	3	1	2	4	4	2	8	6	5	3	4	4	3	5	8	1	3,94	2,05
11	1	1	6	2	3	7	6	10	8	2	2	3	6	5	0	4	4,13	2,76
12	6	10	5	5	4	7	3	9	4	9	7	6	5	1	5	2	5,50	2,42
13	4	0	1	3	1	3	5	2	1	3	4	4	2	2	4	3	2,63	1,36
14	3	4	2	5	3	2	5	4	7	5	5	3	4	4	1	3	3,75	1,44
15	2	8	7	5	5	7	10	7	9	6	5	7	6	5	4	4	6,06	1,95
16	7	8	5	7	10	8	0	1	6	6	4	7	8	6	7	9	6,19	2,58
17	3	8	5	3	4	2	3	0	6	6	5	4	4	2	7	4	4,13	1,96
18	4	2	5	2	3	4	4	5	0	1	5	2	3	5	4	1	3,13	1,58
19	4	3	1	1	1	3	0	0	2	0	0	5	2	3	5	3	2,06	1,68
20	5	0	3	4	2	3	5	5	2	3	5	5	0	3	6	4	3,44	1,73
21	5	5	6	4	5	5	6	4	5	6	3	6	5	6	2	3	4,75	1,20
22	4	5	3	3	2	2	4	3	9	5	5	5	5	3	6	4	4,25	1,68
23	0	1	4	1	2	3	4	3	0	3	5	0	0	0	9	5	2,50	2,45
24	3	2	5	2	4	1	4	3	3	2	7	7	4	5	10	3	4,06	2,25
25	2	4	1	3	1	3	5	2	2	4	2	2	5	2	6	3	2,94	1,43
26	4	4	2	2	3	1	4	3	3	4	1	2	3	5	5	1	2,94	1,30
27	10	6	10	6	8	9	9	7	4	8	7	6	10	6	7	9	7,63	1,73
28	8	5	7	9	8	8	9	6	10	5	3	8	8	6	3	10	7,06	2,14
29	5	6	7	6	9	8	8	8	8	8	8	6	5	8	4	8	7,00	1,41
30	6	7	4	4	4	5	3	5	5	4	1	7	5	1	6	4	4,44	1,69
31	7	7	6	7	7	6	6	6	6	1	4	3	7	7	8	5	5,81	1,74
32	8	5	9	7	8	8	9	7	8	7	7	9	7	5	3	8	7,19	1,59
33	5	4	2	1	3	3	5	7	3	5	5	5	1	3	6	0	3,63	1,90
34	6	5	6	5	5	6	6	1	6	5	6	1	7	7	4	7	5,19	1,78
35	5	5	5	7	4	5	2	6	4	5	6	8	7	7	7	7	5,63	1,49
36	5	5	4	5	6	6	2	4	4	3	4	5	6	7	0	6	4,50	1,70
37	5	6	7	7	7	6	7	5	5	7	9	5	7	6	5	7	6,31	1,10
38	6	3	6	5	5	4	6	6	4	4	6	8	5	6	1	6	5,06	1,56
39	7	7	5	4	6	4	3	4	3	4	6	7	3	4	5	4	4,75	1,39
40	0	3	4	4	5	4	4	3	6	0	4	5	1	5	2	5	3,44	1,77
41	6	7	8	8	7	6	2	7	6	2	0	4	7	4	4	5	5,19	2,27
42	4	2	0	4	0	0	4	3	3	1	6	3	3	3	1	4	2,56	1,69
43	5	4	4	3	3	5	4	5	3	5	5	3	2	0	3	5	3,69	1,36
44	6	6	8	8	6	5	3	6	7	7	8	5	5	4	7	4	5,94	1,48
45	6	4	5	6	6	5	3	4	5	5	3	4	4	4	5	6	4,69	0,98
46	5	5	7	10	5	6	2	5	7	6	2	4	8	7	2	5	5,38	2,15
47	9	9	8	8	9	9	6	10	8	10	10	4	10	9	4	5	8,00	2,03
48	4	4	6	7	7	6	1	5	2	5	5	9	3	8	4	7	5,19	2,10
49	3	4	3	3	4	4	6	7	4	6	3	0	4	4	5	0	3,75	1,82
50	2	3	4	4	5	4	6	1	5	6	3	8	5	1	3	7	4,19	1,94
51	7	3	3	5	5	3	5	2	6	7	6	4	4	2	3	5	4,38	1,58
52	1	6	7	6	7	5	1	4	6	4	4	5	6	7	5	6	5,00	1,80
53	6	5	4	5	5	5	6	5	5	5	2	1	4	6	3	7	4,63	1,49
54	1	2	4	6	6	4	4	6	1	2	1	3	6	3	2	7	3,63	2,00
55	3	9	0	3	4	4	1	4	5	4	4	4	4	7	9	6	4,44	2,34
56	4	3	3	0	5	1	5	3	1	4	6	5	2	3	3	6	3,38	1,73
57	5	5	3	0	6	0	5	2	4	6	6	1	1	5	5	5	3,69	2,11
58	4	4	3	6	0	5	5	5	4	6	3	2	3	5	6	6	4,19	1,63
59	10	9	4	6	6	10	7	8	5	9	10	3	6	9	8	6	7,25	2,14
60	9	7	6	6	6	6	7	5	9	7	7	6	9	10	10	6	7,25	1,56

9.4 Vyhodnocení

Q-typy s nejvyšším a nejnižším průměrným hodnocením popisují následující tabulky, které přesně ukazují deset nejvýznamněji hodnocených tvrzení o partnerském vztahu a manželství u žen a mužů zvlášť, stejně jako deset těch, kterým je z pohledu zkoumaných osob přisuzována nejmenší důležitost. Každá tabulka je pro lepší názornost doplněna také grafem. Zdrojem všech následujících tabulek a grafů je vlastní výzkum.

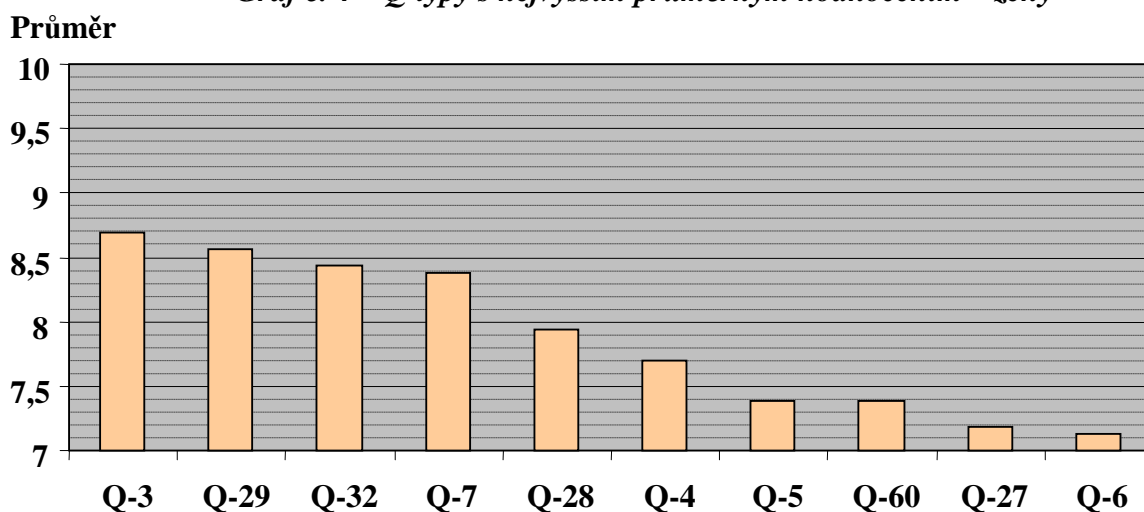
9.4.1 Ženy - výsledky:

9.4.1.1 Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením

Tab. č. 3 – Q-typy s nejvyšším průměrem - ženy

Pořadí	Q-typ	Průměr	Směrodatná odchylka
1.	Q-3	8,69	1,53
2.	Q-29	8,56	1,12
3.	Q-32	8,44	1,46
4.	Q-7	8,38	1,41
5.	Q-28	7,94	0,90
6.	Q-4	7,69	1,57
7. - 8.	Q-5	7,38	1,36
7. - 8.	Q-60	7,38	1,22
9.	Q-27	7,19	1,13
10.	Q-6	7,13	1,83

Graf č. 4 – Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením – ženy

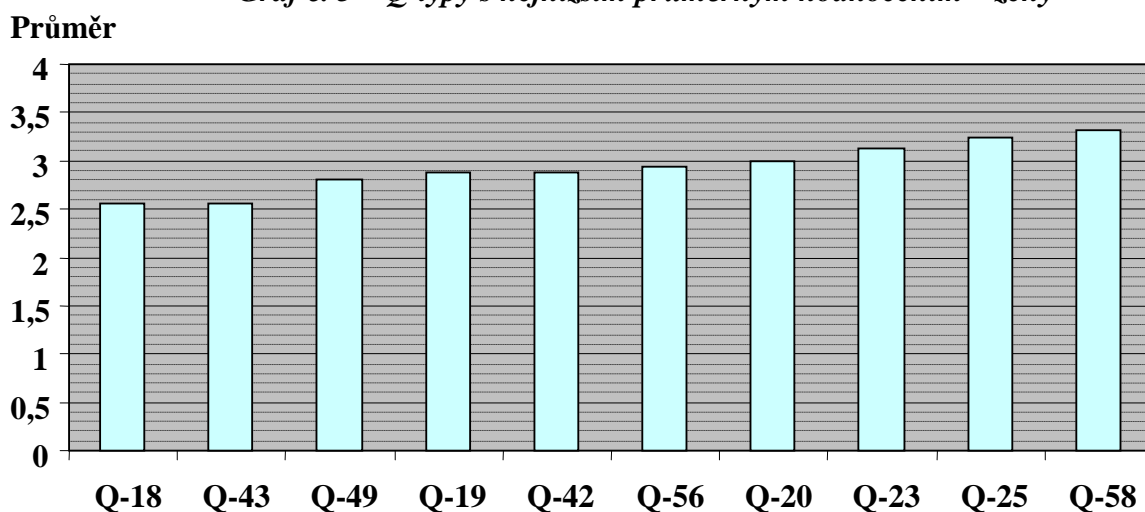
9.4.1.2 Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením

Tab. č. 4 – Q-typy s nejnižším průměrem - ženy

Pořadí	Q-typ	Průměr	Směrodatná odchylka
1. - 2.	Q-18 Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.	2,56	1,58
1. - 2.	Q-43 Partnera (partnerku) je třeba přetvořit k obrazu svému; výtky, kritika, tresty jsou nejúčinnějšími metodami k nápravě.	2,56	1,50
3.	Q-49 Pokud mě můj partner miluje, odpustí mi vše.	2,81	1,51
4. – 5.	Q-19 Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.	2,88	1,49
4. - 5.	Q-42 Udělá-li někdo v manželství něco tak, jak se to správně má dělat, je to samozřejmost; když ne, zaslouží si, aby byl potrestán.	2,88	1,58
6.	Q-56 Příchod dalšího dítěte do rodiny vylepší i špatné manželství.	2,94	1,43
7.	Q-20 Zamilovanost vydrží celé manželství.	3,00	1,50
8.	Q-23 V dobrém manželství si můžeme dovolit téměř vše.	3,13	1,73

9.	Q-25	V dobrém manželství nejsou spory ani neshody, neboť dobří manželé mají na všechno stejné názory.	3,25	1,82
10.	Q-58	Vždy existuje jednoznačný viník.	3,31	1,65

Graf č. 5 – Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením – ženy

9.4.1.3 Rozdíly v hodnocení Q-typů u věkových kategorií žen

Tab. č. 5 – Rozdíly v hodnocení Q-typů u věkových kategorií- ženy

Q-typ	Věk 25-45	Věk 46 a více	Q-typ	Věk 25-45	Věk 46 a více
Q-1	5,75	5,75	Q-31	7,00	6,38
Q-2	3,88	3,13	Q-32	8,25	8,63
Q-3	8,13	9,25	Q-33	4,75	5,13
Q-4	7,88	7,50	Q-34	5,25	4,63
Q-5	7,25	7,50	Q-35	5,38	6,38
Q-6	6,50	7,75	Q-36	4,13	4,75
Q-7	8,75	8,00	Q-37	5,00	4,63
Q-8	6,00	6,38	Q-38	5,13	5,50

Q-9	5,63	5,50	Q-39	4,63	4,00
Q-10	4,88	4,13	Q-40	4,13	3,75
Q-11	5,63	5,50	Q-41	6,25	6,75
Q-12	6,25	6,38	Q-42	3,25	2,50
Q-13	4,88	3,63	Q-43	2,88	2,25
Q-14	3,75	4,38	Q-44	6,00	6,00
Q-15	4,13	5,13	Q-45	4,13	5,25
Q-16	5,63	5,63	Q-46	5,25	4,50
Q-17	2,88	3,75	Q-47	4,13	4,50
Q-18	3,38	1,75	Q-48	3,50	3,38
Q-19	3,88	1,88	Q-49	2,13	3,50
Q-20	3,38	2,63	Q-50	6,25	5,88
Q-21	4,25	2,63	Q-51	4,13	3,88
Q-22	3,13	4,00	Q-52	4,88	3,63
Q-23	2,50	3,75	Q-53	4,13	3,50
Q-24	4,50	5,63	Q-54	4,50	4,13
Q-25	2,88	3,63	Q-55	5,88	6,25
Q-26	3,00	4,50	Q-56	3,38	2,50
Q-27	7,00	7,38	Q-57	3,88	3,50
Q-28	7,88	8,00	Q-58	3,38	3,25
Q-29	8,63	8,50	Q-59	6,00	5,75
Q-30	3,38	4,63	Q-60	6,88	7,88

V hodnocení Q-typů mezi 2 věkovými kategoriemi žen jsou největší rozdíly u Q-typů zvýrazněných červenou barvou, a to:

Q-18 – Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.

Q-19 - Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.

Q-21 - Společný život před svatbou ("manželství na zkoušku") vede k déle trvajícím manželstvím.

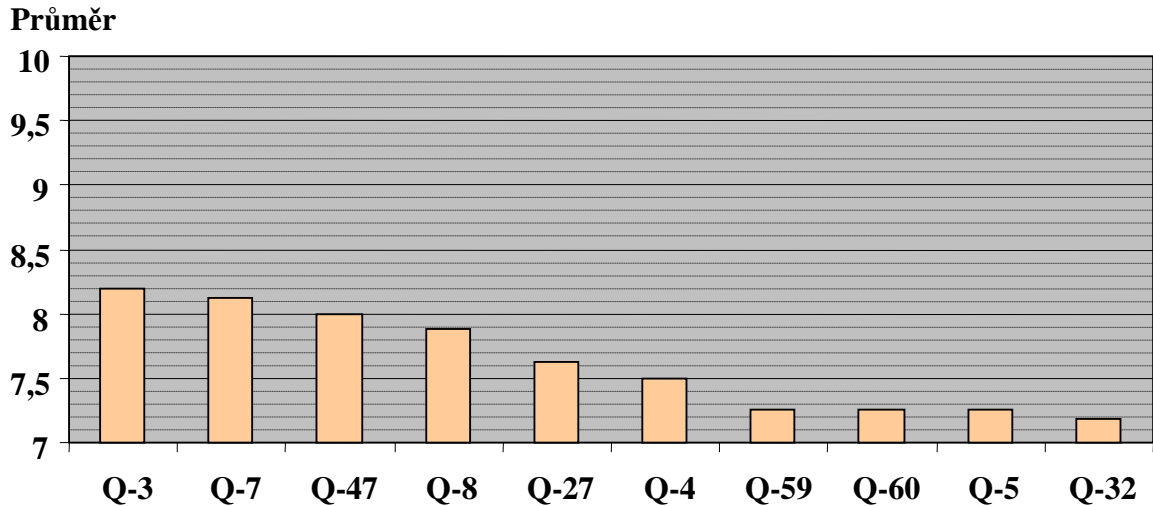
9.4.2 Muži – výsledky:

9.4.2.1 Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením

Tab. č. 6– Q-typy s nejvyšším průměrem- muži

	Q-typ		Průměr	Směrodatná odchylka
1.	Q-3	Ve vztahu by nemělo chybět: projevování zájmu o druhého, projevování citu partnerovi, oceňování druhého, akceptování, pochopení.	8,19	1,13
2.	Q-7	V partnerství je důležitá tolerance a komunikace.	8,13	1,49
3.	Q-47	Nezůstat ve vztahu kde nefunguje intimní život mezi partnery.	8,00	2,03
4.	Q-8	Kvalitní partnerství je smysluplně naplňovat potřeba dětí.	7,88	1,45
5.	Q-27	Na vztahu se musí stále pracovat a je stále co zlepšovat.	7,63	1,73
6.	Q-4	Partnerství je jeden velký kompromis.	7,50	1,41
7. - 9.	Q-59	Nadměrná žárlivost je začátkem konce vztahu.	7,25	2,14
7. - 9.	Q-60	Rozvodem končí manželství, ne však rodičovství.	7,25	1,56
7. - 9.	Q-5	Ve správném vztahu si musíme zachovat určitou míru soukromí.	7,25	1,79
10.	Q-32	Ve vztahu by nemělo být: izolace od okolního světa, soupeření, rezignace, silná podezřavost a žárlivost, závislost, ponižování, podvádění, lhaní, hádavost, znevažování partnera.	7,19	1,59

Graf č. 6 – Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením – muži

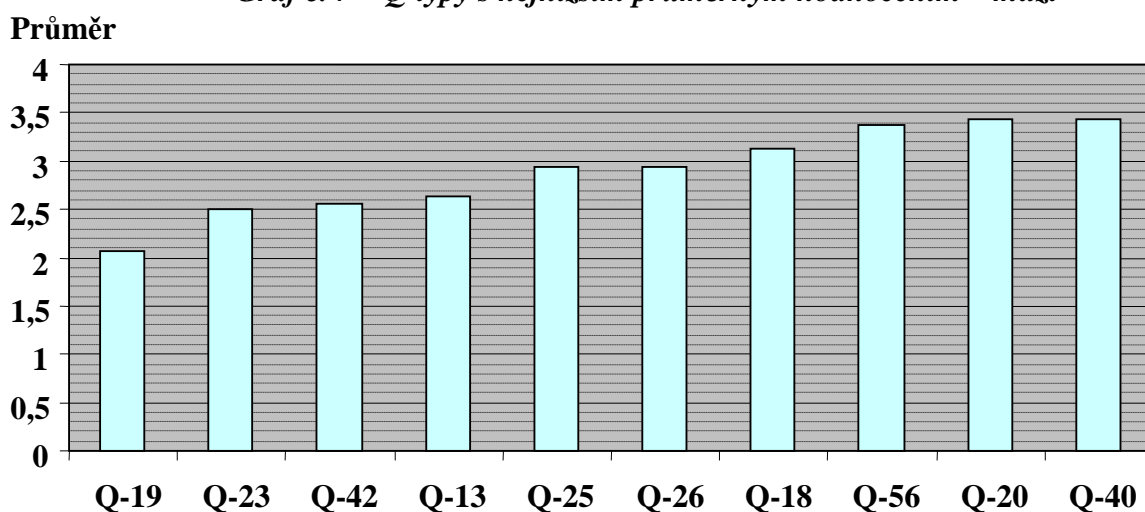
9.4.2.2 Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením

Tab. č. 7 – Q-typy s nejnižším průměrem

Pořadí	Q-typ	Průměr	Směrodatná odchylka
1.	Q-19 Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.	2,06	1,68
2.	Q-23 V dobrém manželství si můžeme dovolit téměř vše.	2,50	2,45
3.	Q-42 Udělá-li někdo v manželství něco tak, jak se to správně má dělat, je to samozřejmost; když ne, zaslouží si, aby byl potrestán.	2,56	1,69
4.	Q-13 Romantická láska vytváří dobré manželství.	2,63	1,36
5. – 6.	Q-25 V dobrém manželství nejsou spory a neshody, neboť dobří manželé mají na všechno stejné názory.	2,94	1,43
5. - 6.	Q-26 Do manželství často vstupujeme z obavy, že se nevdáme/neoženíme.	2,94	1,30
7.	Q-18 Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.	3,13	1,58

8.	Q-56	Příchod dalšího dítěte do rodiny vylepší i špatné manželství.	3,38	1,73
9. - 10.	Q-20	Zamilovanost vydrží celé manželství.	3,44	1,73
9. - 10.	Q-40	Žena /v manželství/ musí něco vydržet a svou „širokou zástěrou“ ledacos přikrýt.	3,44	1,77

Graf č. 7 – Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením – muži

9.4.2.3 Rozdíly v průměrech hodnocení u věkových kategorií mužů

Tab. č. 8 – Rozdíly v průměrech hodnocení u věkových kategorií - muži

Q-typ	Věk 25-45	Věk 46 a více	Q-typ	Věk 25-45	Věk 46 a více
Q-1	5,00	4,88	Q-31	6,50	5,13
Q-2	4,00	4,00	Q-32	7,63	6,75
Q-3	8,13	8,25	Q-33	3,75	3,50
Q-4	7,75	7,25	Q-34	5,00	5,38
Q-5	7,88	6,63	Q-35	4,88	6,38
Q-6	6,88	5,00	Q-36	4,63	4,38

Q-7	8,13	8,13	Q-37	6,25	6,38
Q-8	7,63	8,13	Q-38	5,13	5,00
Q-9	5,25	6,00	Q-39	5,00	4,50
Q-10	3,75	4,13	Q-40	3,38	3,50
Q-11	4,50	3,75	Q-41	6,38	4,00
Q-12	6,13	4,88	Q-42	2,13	3,00
Q-13	2,38	2,88	Q-43	4,13	3,25
Q-14	3,50	4,00	Q-44	6,00	5,88
Q-15	6,38	5,75	Q-45	4,88	4,50
Q-16	5,75	6,63	Q-46	5,63	5,13
Q-17	3,50	4,75	Q-47	8,50	7,50
Q-18	3,63	2,63	Q-48	5,00	5,38
Q-19	1,63	2,50	Q-49	4,25	3,25
Q-20	3,38	3,50	Q-50	3,63	4,75
Q-21	5,00	4,50	Q-51	4,13	4,63
Q-22	3,25	5,25	Q-52	4,63	5,38
Q-23	2,25	2,75	Q-53	5,13	4,13
Q-24	3,00	5,13	Q-54	4,13	3,13
Q-25	2,63	3,25	Q-55	3,50	5,38
Q-26	2,88	3,00	Q-56	3,00	3,75
Q-27	8,13	7,13	Q-57	3,25	4,13
Q-28	7,50	6,63	Q-58	4,00	4,38
Q-29	7,13	6,88	Q-59	7,50	7,00
Q-30	4,75	4,13	Q-60	6,50	8,00

V hodnocení Q-typů mezi 2 věkovými kategoriemi mužů jsou největší rozdíly u Q-typů zvýrazněných červenou barvou, a to:

Q-6 – Ve vztahu dochází k odevzdání se, ale ne za cenu ztráty své identity.

Q-22 – Manželé by měli dělat vše společně a být neustále spolu.

Q-24 – Pro trvalé manželství je důležité brát se z lásky.

Q-41 – Je běžné, že do manželství vstupují partneři společně s mnoha nereálnými očekáváními a neuskutečnitelnými cíli.

Q-55 – Rozvod vždycky znamená, že dva lidé jsou zklamáni jeden druhým.

9.4.3 Podobnosti v Q-třídění u jednotlivých osob

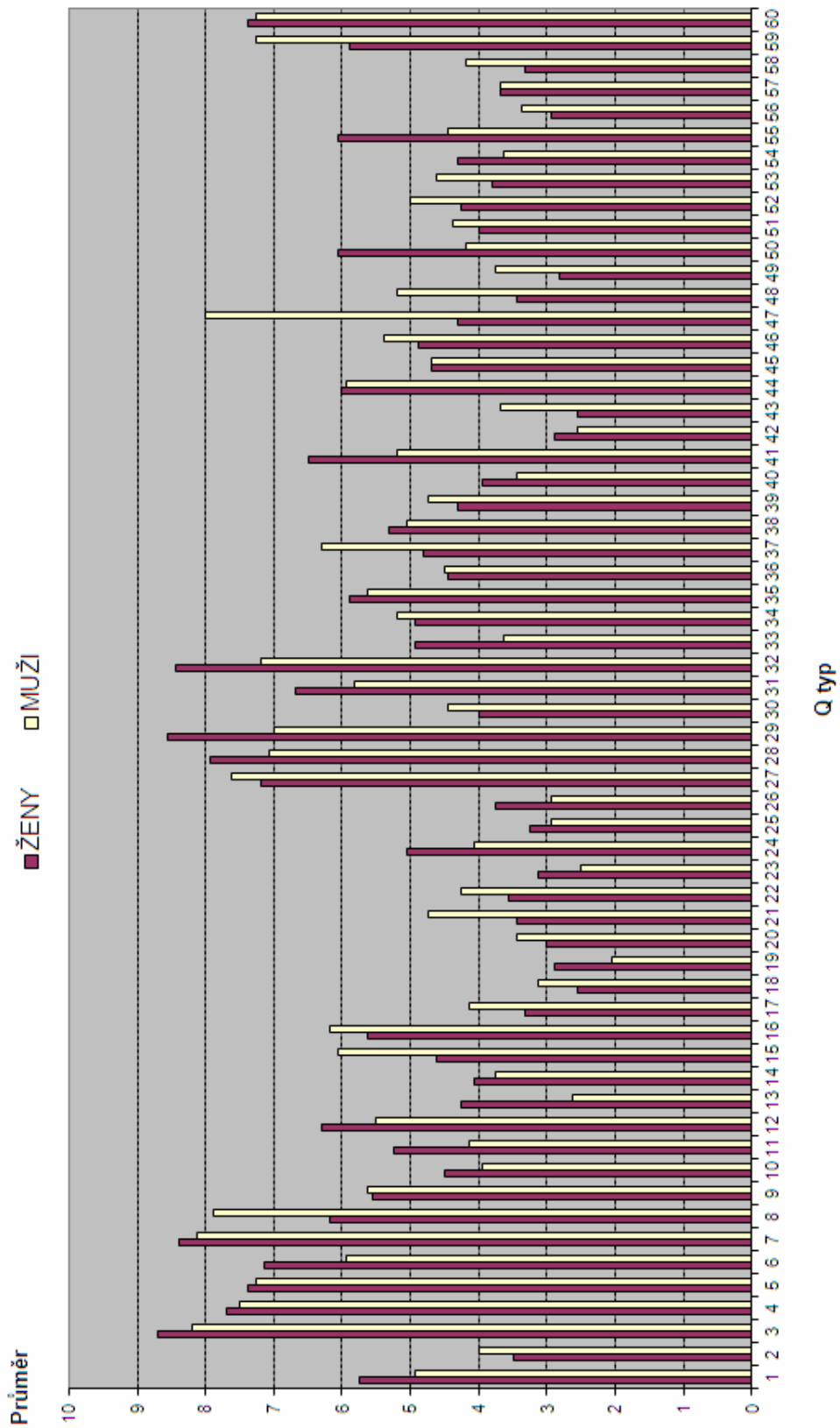
Pomocí Pearsonova korelačního koeficientu jsem vypočítala, mezi kterými respondenty je nejvyšší podobnost v třídění jednotlivých karet. Podobnosti v hodnocení respondentů ukazuje následující tabulka. Vybrala jsem náhodně z celkového souboru 32 respondentů 12 osob, z toho 6 mužů a 6 žen, a porovnávala jsem mezi nimi jejich hodnocení.

Tab. č. 9 - Korelační matice z hodnot Q-třídění

	A1	D1	G1	J1	M1	P1	A2	D2	G2	J2	M2	P2
A1	x	0,52	0,33	0,59	0,58	0,41	0,45	0,44	0,49	0,48	0,11	0,39
D1	0,52	x	0,23	0,50	0,73	0,52	0,51	0,46	0,61	0,38	0,37	0,42
G1	0,33	0,23	x	0,38	0,33	0,19	0,33	0,30	0,28	0,41	0,23	0,39
J1	0,59	0,50	0,38	x	0,50	0,30	0,32	0,35	0,37	0,34	0,16	0,45
M1	0,58	0,73	0,33	0,50	x	0,52	0,56	0,51	0,52	0,52	0,39	0,51
P1	0,41	0,52	0,19	0,30	0,52	x	0,41	0,39	0,45	0,35	0,10	0,41
A2	0,45	0,51	0,33	0,32	0,56	0,41	x	0,47	0,50	0,54	0,31	0,58
D2	0,44	0,46	0,30	0,35	0,51	0,39	0,47	x	0,43	0,65	0,32	0,47
G2	0,49	0,61	0,28	0,37	0,52	0,45	0,50	0,43	x	0,57	0,28	0,43
J2	0,48	0,38	0,41	0,34	0,52	0,35	0,54	0,65	0,57	x	0,34	0,51
M2	0,11	0,37	0,23	0,16	0,39	0,10	0,31	0,32	0,28	0,34	x	0,28
P2	0,39	0,42	0,39	0,45	0,51	0,41	0,58	0,47	0,43	0,51	0,28	x

Mezi náhodně vybranými jedinci je mírná vazba v jejich hodnocení Q-typů, jen těsná vazba je mezi muži D1 a M1 a ženami D2 a J2. Jde v obou případech o vazbu u stejného pohlaví a stejné věkové kategorie.

9.4.4 Graf č. 8 - Porovnání výsledků hodnocení Q-typů mezi muži a ženami

9.5 Dílčí závěr kvantitativní části výzkumu

Na 1. místě v hodnocení se u obou pohlaví objevilo stejné tvrzení. A to tvrzení **Q-3** „*Ve vztahu by nemělo chybět projevování zájmu o druhého, projevování citu partnerovi, oceňování druhého, akceptování, pochopení.*“ U mužů získalo průměr 8,19 a u žen dokonce 8,69. Z toho vyplývá, že obě pohlaví od vztahu očekávají totéž. Chtějí mít cit a respekt od druhého pohlaví, mít možnost správně se na všem domluvit, o problému si promluvit a vzájemně se akceptovat. Na druhém místě u žen se objevilo tvrzení, které se mezi prvními deseti u mužů vůbec neobjevilo, a to **Q-29** „*Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.*“ Ženy jsou ve vztahu zřejmě méně sobecké a berou větší ohledy na své partnery. U mužů na druhém místě se umístilo tvrzení **Q-7** „*V partnerství je důležitá tolerance a komunikace.*“ U žen toto tvrzení skončilo na 4. místě. Je velmi pozitivní, že chtějí obě pohlaví mít snahu mluvit mezi sebou, případné problémy řešit.

U mužů je na 3. místě tvrzení **Q-47** „*Nezůstat ve vztahu, kde nefunguje intimní život mezi partnery.*“ Toto tvrzení se mezi prvními deseti u žen vůbec neobjevilo. Muži přikládají důraz na intimní stránku vztahu. Nemyslím si, že ženy ne, akorát to nepokládají až za takovou prioritu.

Muži dále v první desítce uvádějí tvrzení **Q-8** „*Kvalitní partnerství má smysluplně naplňovat potřeby dětí.*“ A **Q-59** „*Nadměrná žárlivost je začátkem konce vztahu.*“ Tato tvrzení ženy vůbec nemají v první desítce. Místo nich uvádějí **Q-28** „*V manželství žít spolu, ne vedle sebe.*“ A **Q-6** „*Ve vztahu dochází k odevzdání se, ale ne za ztrátu své identity.*“

Co se týče nejméně ohodnocených tvrzení, i tady se muži a ženy celkem shodly a to v 7 tvrzeních, která se objevila mezi posledními deseti, jako ty, se kterými se neztotožňují, nepovažují za důležité a často je pokládají za totální nesmysly. Jde o **Q-18, Q-19, Q-42, Q-56, Q-20, Q-23, Q-25**. Vyplývá nám z toho, že tato tvrzení jsou mezi lidmi rozšířena a přitom ne až tak pravdivá. A také jejich význam nepovažují ve vztahu za důležitý. Často se hovoří v této souvislosti o manželských mýtech, kde se jedná o určitá přesvědčení, která ovlivňují naši interakci v manželství nebo partnerství. Neznalost zákonitostí manželského vztahu a lpění na nerealistických představách, kterými takové mýty jsou, může vést k manželským problémům a konfliktům.

Co se týče porovnání hodnocení Q-typů mezi **ženami 2 věkových kategorií**, největší rozdíly jsou v hodnocení Q-typů – **Q-18** „*Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konflik-*

tů.“, **Q-19** „*Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.*“, **Q-21** „*Společný život před svatbou (manželství na zkoušku) vede k déle trvajícím manželstvím.*“. Rozdíly jsou vyšší než 1,5 v průměrech. U všech těchto Q-typů dala nižší hodnocení a důležitost vyšší věková kategorie žen. V každém partnerském vztahu jsou časy klidu a také časy plné konfliktů. Lidé jsou různí ve svých názorech, očekáváníích na to, aby mezi nimi mohla panovat vždy jen shoda. Má-li partnerství zůstat zachováno a má-li úspěšně fungovat, musí být každý z partnerů ochotný ke kompromisům. Dobré partnerství žije z trvalé výměny vzájemného plnění tužeb. To, že lidé manželstvím stanou šťastnějšími je mýtus. S nadějí, že se ten druhý může změnit k lepšímu, vstupuje do manželství mnoho mužů a žen. Ale jen zřídkakdy se toto tvrzení naplní. Spíše naopak. Ženy mají na partnery často nesplnitelné nároky. Polevují většinou až ve středním věku, kdy si začínají uvědomovat, že jejich nerealistické sny je k trvalému štěstí nikdy nedovedou.

V porovnání, jak hodnotily **2 věkové kategorie mužů** jednotlivá tvrzení – Q-ty, byly největší rozdíly v průměrném hodnocení u Q-typů: **Q-6** „*Ve vztahu dochází k odevzdání se, ale ne za cenu ztráty své identity.*“, **Q-22** „*Manželé by měli dělat vše společně a být neustále spolu.*“, **Q-24** „*Pro trvalé manželství je důležité, brát se z lásky.*“, **Q-41** „*Je běžné, že do manželství vstupují partneři společně s mnoha nereálnými očekáváníími a neuskutečnitelnými cíli.*“, **Q-55** „*Rozvod vždycky znamená, že dva lidé jsou zklamáni jeden druhým.*“. Rozdíly v průměrech byly nad rozdíl 1,5 průměru. U Q-6 daly vyšší hodnocení, důležitost mladší skupina mužů, stejně tak u Q-41. Zatímco u Q-typů 22, 24, 55 dali mladší muži nižší hodnocení než starší.

Nijak překvapujícím je výsledek v porovnání vazby mezi hodnocením jednotlivců v jejich hodnocení Q-typů. Mezi vybranými jednotlivci je mírná vazba, jen těsná vazba je mezi muži D1 a M1 a ženami D2 a J2. Každý odpovídal v nezávislosti na druhou osobu a jen vznikla těsná vazba v odpovědích u stejného pohlaví a stejné věkové kategorie.

10 KVALITATIVNÍ ČÁST VÝZKUMU

10.1 Aplikace metodologie

Cílem je zjistit konkrétní postoje mužů a žen k jejich partnerskému vztahu a manželství. **O zkonkretizování postojů k vybraným tvrzením**, která jsem vybrala z předcházející části výzkumu. Byla vybrána ta tvrzení z kvantitativní části výzkumu - Q-metodologie, mezi kterými byly největší rozdíly u volby Q-typů a ohodnocením mezi muži a ženami. Rozhovory také obsahovaly podotázky, kde jsem chtěla znát **postoje jednotlivců ke konfliktům** v jejich partnerských vztazích a manželství.

10.1.1 Popis

Vedení **kvalitativního rozhovoru** je uměním i vědou zároveň. Vyžaduje dovednost, citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění i disciplínu (Hendl, 2008, s. 166).

Rozhovor jsem zvolila polostrukturovaný (Miovský, 2006, s. 161), protože „*dokáže eliminovat nevýhody obou zbývajících variant metody interview (nestrukturovaného a plně strukturovaného) a vytěžit současně maximum jeho výhod*“ a také poskytuje „*možnost pokládat doplňující otázky i u odpovědí, které účastník dává na pevně strukturované podněty*“. Také je u něj možné „*dosáhnout vyšší přesnosti a výtěžnosti než při klasickém plně strukturovaném interview*“.

U polostrukturovaného interview vytváříme určité schéma, které je pro tazatele závazné. Toto schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se účastníků budeme ptát. Přitom je možné pořadí, v jakém se okruhům věnujeme, dle potřeby a možností upravovat (Miovský, 2006, s. 159).

Rozhovory budou zaznamenávány na zvukový záznam (záznam bude pořízen na základě informovaného souhlasu respondenta a následně anonymizován).

Rozhovory budou následně doslovně přepsány a abstrahovány signifikantním slovním spojením, jde o **analýzu dat** s prvky metody otevřeného kódování (přiřazování klíčových slov k částem textu) a doplněno mým komentářem. Miovský (2006, s. 228-229) charakterizuje otevřené kódování jako proces, při kterém jsou pojmy označující jednotlivé události (jevy, pocity, soudy) skládány ve významové jednotky. Srovnáváním a tříděním významových jednotek vzniká třída pojmů, kterou nazýváme kategorie. Tento proces probíhá tak, že

pojmy obsažené ve významových jednotkách porovnáváme a snažíme se zjistit, zda náleží jinému podobnému jevu, nebo jinému jevu nenáleží a tvoří samostatný odlišný celek. „Významová jednotka je určitý vymežitelný úsek textu, který je nositelem nějaké informace“ (Miovský, 2006, s. 227-228).

10.2 Výzkumný vzorek

Rozhovory jsem vedla s 10 lidmi, z nichž bylo 5 mužů a 5 žen. Záměrně jsem vedla rozhovory s lidmi, kteří žijí, nebo žili v partnerském vztahu/manželství, abych mohla poznat jejich postoje k tématu. Jednalo se o respondenty, kteří se zúčastnili i kvantitativní části výzkumu a rozdělovali mi kartičky s Q-typy dle důležitosti. Protože všem respondentům byla slíbena anonymita, mám je pojmenované iniciálami jejich jmen. Bližší charakteristika respondentů je popsána v záznamovém archu jednotlivých rozhovorů.

Charakteristika respondentů:

1. rozhovor – IP - žena, 52 let, vdaná.
2. rozhovor – DR – žena, 53 let, vdaná.
3. rozhovor – JP – žena, 41 let, vdaná.
4. rozhovor – HD – muž, 64 let, 1krát rozvedený, ženatý.
5. rozhovor – MG – žena, 40 let, rozvedená.
6. rozhovor – JH – muž, 68 let, ženatý.
7. rozhovor – JD – žena, 63 let, vdaná.
8. rozhovor – PP – muž, 41 let, ženatý.
9. rozhovor – VS – muž, 41 let, 2krát rozvedený, ženatý.
10. rozhovor – MH – muž, 36 let, svobodný.

10.3 Výzkumné otázky

Mé otázky do rozhovorů byly sestaveny z jednotlivých tvrzení. Chtěla jsem znát konkrétní názory, vyjádření se k nim. Tvrzení byla vybrána na základě největších rozdílů mezi odpověďmi u mužů a žen. Byla vybrána 2 tvrzení z výroků s nejvyšším průměrem hodnocení, 2 tvrzení s nejnižším průměrem hodnocení a také ta tvrzení, mezi kterými byly největší

rozdíly v odpovědích u mužů a žen. Do rozhovorů jsem zařadila i tvrzení ze všech 60 Q-
typů, mezi kterými byly obecně největší rozdílly v hodnocení důležitosti. Rozhovor obsahoval i několik podotázek, které se týkaly názorů na konflikty v jejich partnerském vztahu, protože mi tyto podotázky korespondovaly s vybranými tvrzeními a získala jsem tak jejich odpověďmi více informací. Abych si ujasnila záměr, jaké jsou nejčastější příčiny konfliktů a jak jim předcházejí či jak je řeší. A také jsem chtěla znát názor, zda-li jsou těmito tvrzeními nějak ovlivněni.

Největší rozdílly byly u výroků:

1. Q-29 - **Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.** /kategorie 2., více volily ženy-
u žen mezi prvními deseti/
2. Q-47 - **Nezůstat ve vztahu kde nefunguje intimní život mezi partnery.** /kategorie 4.,
více volili muži – u mužů mezi prvními deseti/
3. Q-50 - **Zdravý konflikt pročistí manželství.** /kategorie 4., rozdílly – muži 4,19, ženy
6,06/
4. Q-48 - **Je lepší spolu zůstat kvůli dětem.** /kategorie 4., rozdílly – muži 5,19, ženy 3,44/
5. Q-8 - **Kvalitní partnerství má smysluplně naplňovat potřeby dětí.** /kategorie 2., roz-
dílly – muži 7,88, ženy 6,19/
6. Q-13 - **Romantická láska vytváří dobré manželství.** /kategorie 2., rozdílly – muži 2,63,
ženy – 4,25/
7. Q-55 - **Rozvod vždycky znamená, že dva lidé jsou zklamáni jeden druhým.**
/kategorie 4., rozdílly – muži 4,44, ženy 6,06/

Obě pohlaví vybrala jako nejméně, se kterými se neztotožňují:

8. Q-18 - **Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.**
9. Q-19 - **Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.**
10. Q-43 - **Partnera (partnerku) je třeba přetvořit k obrazu svému; výtky, kritika, tresty
jsou neúčinnějšími metodami k nápravě.**

Podotázky: Tyto otázky byly zvoleny tak, aby mi poskytly více informací k tématu a ujasnila si, jaké jsou příčiny vzniku konfliktů mezi nimi (respondenty) a jejich partnery a jak je řeší.

1. Změnila se Vaše očekávání od reality ve Vašem partnerském vztahu/manželství?
2. Shodnete se na pořadí životních hodnot a v otázkách životního stylu?
3. Dokážete být tolerantní a dívat se na problémy i očima partnera?
4. Co jste ochoten obětovat za záchranu vašeho vztahu?
5. Ve kterých oblastech dochází ve vašem vztahu/ manželství nejčastěji ke konfliktům?
6. Když se vám konflikt podaří vyřešit – čím to bývá nejčastěji?
7. Máte nějaké způsoby, jakými konfliktům předcházíte?
8. Myslíte si, že uvedená tvrzení ovlivňují váš partnerský vztah?

10.4 Analýza a vyhodnocení rozhovorů

Tím, že všechny rozhovory byly doslovně přepsány, jsem získala bohatý textový materiál. Tento materiál bylo nutno důkladně pročíst a abstrahovat signifikantní slovní spojení. Tato spojení se vztahují k výzkumným otázkám. Vzniknutým signifikantním spojením byly přiřazeny určité významy, které vystihovaly obsah spojení. Každá odpověď byla okomentována mým názorem k otázce a její odpovědi. Také byla u každého tvrzení uvedena kategorie, kam bylo tvrzení zařazeno v předvýzkumu - kapitola 8 diplomové práce.

4 kategorie Q-typů:

1. kategorie - Očekávání od partnerského vztahu/manželství.
2. kategorie – Kvalitní partnerský vztah/manželství.
3. kategorie – Příčiny konfliktu v partnerském vztahu/manželství.
4. kategorie – Důsledky konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

1. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: „Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.“

Kategorie 2. – Kvalitní partnerský vztah/manželství.

Odpovědi - souhlas – silný (u všech dotazovaných stejný názor).

Na tvrzení „**Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.**“ odpovídali všichni dotazovaní shodně - kladně, bez výjimky. Proto mně překvapilo, že se toto tvrzení neobjevilo u mužů také mezi prvními deseti, jako velmi důležité. Přitom v rozhovorech i muži souhlasili

a brali ho za podstatné ve vztahu. Objevily se takové názory u žen jako IP odpověděla „...je důležité, aby oba **vzájemně uspokojovali své potřeby**.....**ochotně si pomáhali, radili si**....aby oba partneři byli **vyrovnaní a vyvázeni**...“. DR uvedla „...vztah není kvalitní pokud braní nad dáváním převažuje...“. JP mimo jiné uvedla „...vztah je o **kompromisech a někdy člověk musí i ustoupit**.“ Další žena MG uvedla „...když něco přijmu, tak musím i něco dát...“. JD shodně odpověděla s ostatními ženami „...že musí to být **vyvážené, nemůže jeden jenom dávat a druhý brát**...“.

U mužů se objevily takové názory. HD „...mělo by to být v každém manželství a nebyly by potom problémy.“ JH uvedl, že by to mělo platit jak v oblasti materiální, tak v oblasti citové. Další muž PP uvádí „...do vztahu jsem šel, že budeme partneři, kteří se na sebe budeme moct **spolehnout**, vycházet si vstříc.....je to prostě **vzájemná pomoc, důvěra, spolehlivost**. A na to jsme dva.“ Je velmi pěkné, že i mladší muži mají stejný názor. VS uvedl „...do vztahu jsem šel s tím, že se budeme **vzájemně doplňovat, dávat i brát**.“ Nejmladší dotazovaný MH také zmínil vztah, kde on byl ten, co dával. Naopak od partnersky se mu nedostávalo. Nakonec tento vztah nedopadl dobře, rozešli se „...stejně se to proti vám jednou obrátí a jste ještě ten špatný. Mělo by to **být oboustranné**...“.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- vzájemné uspokojování potřeb - pomáhat si, radit si, projevovat vzájemně lásku,
- vyrovnanost a vyváženost vztahu, oboustrannost, vzájemné doplňování, spolupráce,
- důležité ve vztahu: kompromis, spolehlivost, důvěra.

Komentář: Každý z dotazovaných měl stejný názor, že v partnerském vztahu/manželství je to o dvou lidech, není možné ze vztahu jen brát, ale i dávat. Do vztahu všichni šli s tím, že na vše budou dva a také to tak cítí. Je potěšující, že už se tady projevilo v odpovědích mužů, že už neplatí to, co platívalo v minulosti, že žena se vždy ráda starala o druhé a na sebe zapomínala. Brala jako svoji povinnost postarat se o děti a partnera. Ale toto už od vztahu muži neočekávají. Ve vztahu, kde pravidlo brát i dávat neplatí, je to špatné a většinou jsou v něm problémy, které končí rozchodem.

2. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Nezůstat ve vztahu, kde nefunguje intimní život mezi partnery.

Kategorie 4. – Důsledky konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

Odpovědi - souhlas – rozdíl v odpovědi - dle věku dotazovaných, muži silnější souhlas.

Na toto tvrzení se lišily odpovědi, především dle věku dotazovaných. Ženy především staršího věku odpovídaly, že to platí především, když jsou partneři mladí. V mladém věku je intimní stránka ve vztahu důležitá, ale s přibývajícimi roky tato důležitost klesá, jsou důležitější stránky vztahu. Muži i vyšší věkové kategorie i nadále důležitost intimní stránky považují za důležitou. Jak uvedl HD „...*souhlasím odejít, protože je to základ celého života...*“, protože pokud to nefunguje „...*často si to partneři začnou vyčítat*“. Další muž z vyšší věkové kategorie JH naopak uvedl „...*v mladém věku, by intimní život mohl vztah ovlivnit, ale jakmile jsou partneři starší...intimní život má stále menší vliv..*“. Muži mladší uvádí jednoznačně, že intimní stránka je ve vztahu důležitá. Dotazovaný PP uvádí „...*dva partneři si musí sednout, i intimně...ve vztahu kde to nefunguje...který není spokojen se začne ohlížet po někom druhém, často to končí nevěrou*. Dotazovaný také uvádí, že zná mnoho párů, kde intimní stránka nefunguje a přitom spolu partneři žijí, jde o takové období, kdy se narodí dítě „...*třeba po narození dítěte, a zase se to po čase vrátí do starého, fungujícího období. Ale abych to shrnul, ano je to ve vztahu důležité, ale ne prioritní*.“ VS uvádí, že i tady důležitá komunikace mezi partnery „...*pokud jednomu něco nevyhovuje, je potřeba to tomu druhému říct. ....nespokojený hledá uspokojení někde jinde a často vznikají nevěry a ti dva se vzájemně odčízí*.“ I další z dotazovaných mužů MH uvádí „...*souhlasím, sice až člověk stárne, už není v té intimní stránce tak náročný, ale teď na to kladu velký důraz i já*.“

Ženy se shodly, že je to otázka věku, a že intimní stránku upřednostňují především muži. Z vyšší věkové kategorie odpovídají jako třeba IP uvádí „...*toto možná zastávají mladší ročníky,....a hlavně možná muži....v partnerském vztahu jsou důležité řešit i jiné věci...nejdůležitější pro oba dva partnery je, že si vzájemně rozumí, citově se uspokojují, mají ekonomické zázemí...*“ Další dotazovaná DR si také myslí „...*že žena nemá tu sexuální stránku tak vyhraněnou, ale pro muže je to prioritní*.“ Nejstarší z dotazovaných žen JD mimo jiné uvedla, že „...*jak člověk stárne, má na to jiný názor, přijdou nemoci a člověk stárne a už tomu intimnímu životu nedává takový důraz, jak v mládí*.“ Jedna z mladších žen MG s tímto výrokiem souhlasí, uvádí „...*pokud to tam nefunguje, nebude to fungovat ani v životě*.“ Druhá JP s tímto výrokiem až tak nesouhlasí, uvádí „...*muži sice sex dávají jako prioritu vztahu, ale život samotný je úplně o něčem jiném..*“

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- intimní stránka vztahu - základ života – priorita (mladí lidé, muži)
- fungování vede ke spokojenosti, uspokojování potřeb,
- negativní důsledky - nevěra, vzájemné odcizení, výčitky,
- rozdíly – věk partnerů – starší jedinci, nemoci,
- důležitost ve vztahu mimo intimní stránky - komunikace, vzájemné uspokojení, ekonomické zázemí.

Komentář: Tak v tomto výroku byly rozdíly v odpovědích. Otázku intimní stránky ve vztahu upřednostňují mladší ročníky a především muži. Také ženy mladšího věku určitou důležitost sexu ve vztahu připouští, ale také se přiklání k názoru, že je to důležité především pro muže ve vztahu. Ženy uvádí, že jak člověk stárne, tak už to není priorita a že život je o více věcech. Pokud je partner, ale i partnerka po intimní stránce neuspokojeni, často takové vztahy končí nevěrou toho nespokojeného. Dozví-li se jeden o nevěře toho druhého, tak mu přestává důvěřovat. Každý vztah musí stát na důvěře a pokud důvěra ve vztahu není, nemá ani vztah pevné základy.

3. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Zdravý konflikt pročistí manželství.

Kategorie 4. – Důsledky konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

Odpovědi - shoda – není silná, rozdíl podle konfliktnosti povahy.

Tak v tomto výroku se ženy **shodly**, že žádný konflikt není příjemný. Rády se veškerým konfliktů raději vyhýbají. Pokud přece jen k nějakému konfliktu dojde, je dobře ho řešit a pokud možno vyřešit. A v případě, kdy dojde k vyřešení a partneri se na řešení dohodnou, tak to ten vztah pročistí. Není takové to dusno ve vzduchu. Paní IP uvádí „...že žádný konflikt **není příjemný, ale musí se řešit**. Paní DR nemá ráda konflikty „...**takže se vyhýbám konfliktům**.“ Další žena JP s tímto výrokiem souhlasí „...ano, ale **nesmí to být často**.“ MG mimo jiné neví, co takovým zdravým konfliktem chápat „...**každý konflikt ovlivní vztah, když se vyřeší, je to jenom dobře**. Další žena JD také s výrokiem souhlasí a dodává „...**je to o komunikaci mezi těma dvěma**.“

Muži jsou k tomuto výroku trochu skeptičtější. HD uvádí „...**tomuto nevěřím, že by konflikt pročistil manželství, jedině rozvod pročistí manželství**.“ Další muž JH si myslí, že

neexistuje žádný vztah, kde by nebyly konflikty „.....konflikty mezi manžely jsou a budou a ten kdo říká, že tomu tak není, není to pravda.“ PP si není zcela jistý, zda-li je to tak. připouští, že ano, že může pročistit manželství „.....partneři se domluvili na **nějakém kompromisu** a jsou rádi, že to vyřešili, tak to pročistilo i ten vztah.“ V tomto se shoduje i VS, který mimo jiné uvádí „....když se oba na něčem **dohodnou, nebo i jeden ustoupí, udělá kompromis**, tak to tomu vztahu prospěje.“ A také MH s tímto výrokem souhlasí a dodává „...pokud je **snaha** ho vyřešit a je vyřešený, tak je to dobré a vztah pročistí.“

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- konflikt - nepříjemnost, nemají rádi; nevěří, že by konflikt pročistil vztah,
- snaha o řešení, kompromis, ustoupení, dohoda,
- vyhýbání se konfliktům, ústup, mlčení, odchod,
- když už k němu dojde - ne často,
- důležitá komunikace.

Komentář: Říká se, že hádky jsou prvním signálem nefunkčnosti vztahu. Jestliže jsou na denním pořádku, měli bychom se zamyslet, proč k nim dochází, co nám ve vztahu chybí – a vyvodit z toho důsledky. Život ve dvou je dobrodružství a myslet si, že ho lze žít bez hádek, je nejen čirý idealismus, ale přímo pohled mimo realitu. Ona taková správná partnerská hádka je vlastně pro vztah nezbytná. Psychologové uvádějí, že je dokonce ideálním prostředkem, jak zmírnit napětí a jak pomoci vztahu, aby se vyvíjel a dozrával. Říká se, že „pročistí vzduch“. A obvykle pak následuje fáze usmiřování. To je období plné romantiky, citovosti a ohleduplnosti, o které by byla škoda přijít.

Nebojte se pohádat s druhými. Když se naučíte říkat, co cítíte, najednou si uvědomíte, že se lépe cítíte a pak vás netrápí nic na duši a tím budete zdravější.

4. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Je lepší spolu zůstat kvůli dětem.

Kategorie 4. – Důsledky konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

Odpovědi - neshoda – rozdíl mezi respondenty, kteří prošli rozvodem a situaci řešili, rozvedení - nesouhlas, vdaní/ženatí – souhlas. Také je poukázáno na věk dítěte.

Tak v odpovědi na tuto otázku se lišily názory u žen dle věkových kategorií. Starší ženy zastávaly názor, že je to rozhodně lepší, alespoň pokud jsou děti malé. Je potřeba, aby děti

měli oba rodiče. Žena IP mimo jiné uvádí „...*dneska je doba tak uvolněná, každý si jde za svým štěstím a za svým individuálním uspokojování svých potřeb...je pro ně snažší se rozejít. ....je důležité snažit se najít společnou cestu a to hlavně kvůli dětem, aby nestráda-ly...*“ DR tuto situaci nemůže posoudit, protože to ve svém vztahu tuto situaci nezažila. Také JD je rozhodně pro to, aby zůstali partneři spolu kvůli dětem, uvádí „...*tak v každém případě. Snažit se být spolu co nejdéle, kvůli dětem. Aby děti tím netrpěly.*“ Mladší ženy si myslí, že není dobré zůstat ve vztahu, kde to neklape kvůli dětem. Jedna, a to MG má zkušenost s rozvodem a řekla mi, že dcera se s tím sice vyrovnávala, ale nakonec je ráda, že jsou teď rodiče spokojenější, mají každý nové partnery a mezi nimi jsou dobré vztahy. Dodává, že „...*když jsou děti malé, je dobré, aby měly oba rodiče, ale není to dobře. Stejně to dopadne rozvodem.*“ JP si nemyslí, že je to nejlepší řešení. Sice pokud jsou děti malé, tak se na ně člověk ohlíží, ale není to dobré. Uvádí „...*často slyší hádky, konflikty a pro ně to není dobré. Myslím, že jsou i, když se rodiče rozejdou a třeba udržují dobré vztahy, daleko šťastnější.*“

Muži také nejsou jednotní. Někteří, kteří si už prošli rozvodem s tímto výrokem nesouhlasí. Jako HD uvádí „...*protože jak jeden z vás chce a nebo se k sobě nehodí, nejsou si tolerantní jeden druhému, ani kvůli dětem to neudržíte. Dítě tím trpí, vidí, že jeden nepřichází domů, nebo má jiné zájmy, i jinou společnost vyhledává...*“ I VS prošel rozvodem tak s tímto výrokem nesouhlasí, říká „...*když se rodiče dohodnou, udržují relativně dobré vztahy.....dítě nevidí hádky...není mezi nimi takové dusno, tak i ono je šťastnější.*“ JH je opatrnější, neprožil tuto situaci, tak jen konstatuje, že si myslí, že záleží na věku dítěte. Když jsou děti malé, tak rozvod nedoporučuje s tím, že „*by to mohlo mít vliv na výchovu dětí.*“ I PP si myslí, že když jsou děti malé, je dobré manželství zachovat, a dodává „*nejlepší je to vyřešit ku prospěchu všech....aby neublížili dětem, udržovat takové vztahy, aby tím děti netrpěly.*“ Nejmladší muž MH zatím nemá děti, tak to zatím nemůže posoudit. Ale dodává „*...partneři by se měli domluvit a být k sobě slušní....nejsem zastáncem toho, aby děti byli svědci hádek, násilí a konfliktů mezi rodiči, proto to třeba řešit....ale domluvit se.*“

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- snaha o společnou cestu, být spolu, udržovat dobré vztahy i po rozvodu, tolerance, domluvit se, být k sobě slušní,

- snaha, aby děti nestrádaly, netrpěly, neslyšely hádky, konflikty, neviděly násilí, dusno mezi rodiči.

Komentář: Poměrně hodně párů dojde v průběhu života k přesvědčení, že spolu zůstávají jen kvůli dětem a kdyby je neměly, už by spolu nebyly. Je otázka, jestli je to dobře, že spolu zůstávají. Na jednu stranu mnoho lidí později lituje, že se nerozvedli - zvláště poté, co se jich dospívající potomci zeptají, proč se proboha nerozvedli dříve. Na druhou stranu mnoho lidí později rozvodu lituje. Rozvod je po všech stránkách většinou obtížnější, než si lidé dopředu představují, a hledané osobní štěstí většinou nepřijde okamžikem podpisu právních listin. Většinou to končí tak, že šťastný není nikdo - ani vy, ale ani vaše děti. Pokud se vám totiž podaří rozejít se ve vzájemné úctě a respektu, ukážete dětem, jak zvládat konflikty a složité životní situace.

5. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Kvalitní partnerství má smysluplně naplňovat potřeby dětí.

Kategorie 2. – Kvalitní partnerský vztah/manželství.

Odpovědi - souhlas - shoda silná.

S tímto výrokem všichni dotazovaní souhlasili. Všichni odpověděli krátce, ale výstižně, že s výrokiem souhlasí, je pravdivý. IP uvádí „*kvalitní partnerství nevzniká samo od sebe, na tom je potřeba pracovat...*“. DR je odpověděla „*určitě ano.*“ JP dodala „*....určitě a to nejen potřeby dětí, ale všech.*“ MG jenom souhlasila. JD uvedla „*....aby žili harmonicky mezi sebou, aby dávali příklad těm dětem, aby to bylo bez konfliktů. Určitě jo.*“

Muži také všichni souhlasili. HD uvedl „*...tak by to mělo být.*“ Další muž JH s tímto výrokiem také plně souhlasil „*...s manželkou jsem vstupoval do manželství s tím, že chceme vychovat slušné děti, aby se také chovali slušně jak rodičům, tak i k ostatním lidem.*“ PP uvedl, že do manželství vstoupil po osmi letech vztahu, až když jeho partnerka otěhotněla. Dodává „*aby dítě vyrůstalo v manželství a vědělo kam patří. Přišlo nám to takové přirozené vyústění našeho vztahu.*“ VS také souhlasí „*...s manželkou máme dítě, založili jsme rodinu a snažíme se vše dělat pro zájem našeho dítěte.*“ MH i když zatím děti nemá také souhlasí a dodává „*....snažit se co nejlépe vychovat a uspokojovat potřeby dítěte.*“

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- uspokojovat potřeby všech, nejen dětí,

- dávat dětem příklad,
- slušné chování,
- dítě má vědět kam patří,
- vše pro zájem dítěte, vychovat ho, uspokojovat jeho potřeby.

Komentář: Do manželství mnoho lidí vstupuje s tím, že si chce pořídit rodinu, děti. A právě děti a jejich výchova je důležitá, aby byly co nejlépe uspokojovány potřeby každého dítěte. To, co vidí děti, to, jak se k sobě partneři, rodiče chovají, tak se také v dospělosti oni chovají ke svým protějškům. A pokud přece jenom dojde v manželství k problému, krizi, je důležité ohlížet se na potřeby dítěte. Přestože je krize přirozenou součástí lidského života, je potřeba vědět, jak se v ní zachovat, aby se nestala bodem zlomu v negativním slova smyslu zejména pro děti, které se v ní ocitnou a nemají možnost se vůči ní vymezit, bránit se jí, protože jsou dosud dětmi a jedinci závislími na rodičích a jejich péči, chování a emocích.

6. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Romantická láska vytváří dobré manželství.

Kategorie 2. – Kvalitní partnerský vztah/manželství.

Odpovědi - nesouhlas - silná shoda.

V tomto tvrzení se shodli dotazovaní v tom, že na začátku vztahu je romantika důležitá, ale jakmile dva spolu začnou žít, vztah je a život pak úplně o něčem jiném, než o romantice. Rozhodně na romantice není založený kvalitní vztah. Ten je o řešení situací spojených s každodenním životem. Žena IP zmínila, že pro hezký vztah, hlavně na začátku je romantika dobrá, ale jakmile partneři spolu začnou žít, přichází realita, romantika dostává trhlinu. Dodává „...*život je úplně jiný a o něčem jiném, o běžných starostech a péče o děti, o domácnost, nákupy, práce.....ale, že by romantická láska upevňovala ten vztah, ten pozdější to ne. ....no a to záleží na tom, jak je každý z nich, z partnerů vybavený do života.*“ Pouze DR uvedla, že se vdávala z velké, romantické lásky a s manželem mají pořád krásný vztah, tak je toto tvrzení dle jejího názoru správné. Další žena JP s tímto výrokiem nesouhlasí, tvrdí „...*život přináší mnoho starostí a romantika jaksi vyprchá, ale taková tolerance a důvěra a mít toho druhého opravdu rád se všemi jeho chybami je důležitější.*“ MG odpověděla jen krátce, že manželství je založeno úplně na něčem jiném, než na romantice. Poslední žena JD uvádí „...*romantika je taková pomíjivá a možná z kraje manželství,*

když je člověk mladý trochu je ta romantika důležitá, ale s přibývajícím věkem je to o něčem jiném.“

Muži, kromě jednoho, a to VS, se shodly v nesouhlasu s tímto výrokiem. HD razantně uvedl, že nic takového neexistuje „...*jen v první chvíli, když se zamilujete do sebe, ale potom ta láska vyprchá....Když tak se někteří lidé oblbují tímto, že existuje.“* Další muž JH nesouhlasí s tímto výrokiem „...*romantická láska je pouze na začátku vztahu, později když nastává praktický život, romantická láska vymizí a teprve pak se ukáže to, co v obou partnerech je.“* Muž PP spojuje romantickou lásku s obdobím zamilovanosti, ale časem vstupuje do reálného života „...*člověk na to jen vzpomíná a žije současností, realitou. Dobré manželství jen z romantické lásky nevzniká.“* Jak jsem už uvedla, jediný muž VS s tímto výrokiem souhlasil. Dle jeho názoru, pokud je ve vztahu romantika, pak i manželství je lepší „...*jde o děláni takových drobných radostí. To, že si s manželkou večer sedneme, zapálíme svíčku, otevřeme víno a jen tak si vykládáme, nebo se díváme na film....je důležité, aby si na sebe vzájemně ten pár udělal čas jen sami pro sebe.“* V tomto se shoduje i s nejmladším z dotazovaných mužů, že je potřeba dělat si pěkné chvíle, mít na sebe čas, ale jestli romantika dělá lepší manželství tak s tím nesouhlasí.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- život je o něčem jiném, běžné starosti, péče o děti, domácnost, práce,
- důležitost - tolerance , důvěra, mít druhého rád se všemi chybami,
- romantika je pomíjivá, ze začátku vztahu/manželství.
- udělat si čas pro sebe, trávit pěkné chvíle.

Komentář: Že romantická láska stačí ke štěstí? To je velký omyl. Lidé, kteří si to myslí, pak na vztazích dál nepracují a na řešení manželských problémů jsou zcela nepřipravení. Proto je potřeba porozumět povaze manželského svazku a naučit se, že manželství potřebuje vytrvalost a tvrdou práci. Vdát se čistě z lásky rozhodně není dobrý nápad, jakkoli romanticky to může znít. Láska je asi jedním z hlavních důvodů, proč se lidé berou, ovšem nesmí být jediný. Manželství – ta trvalá – bývají vybudována na třech pilířích: na porozumění, důvěře a komunikaci. Dříve se partneři často brali, protože museli, ale dnes tomu tak už není. Vdavky jen z lásky se prakticky nerealizují, neboť zavání romantismem, který se začne otrásat v základech při běžném žití a řešení například ekonomických povinností.

7. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Rozvod vždycky znamená, že dva lidé jsou zklamáni jeden druhým.

Kategorie 4. – Důsledky konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

Odpovědi - nesouhlas – shoda silná.

Názory na toto tvrzení se shodovaly. Téměř všichni uvedli, že pokud dojde k rozvodu, je těch příčin více. Rozchod a rozvod by měl být ale takový, aby i dále vztahy byly alespoň relativně dobré, aby pokud jsou ve vztahu i děti, tím netrpěly. Také se starší dotazovaní shodli na tom, že v současné době mladí lidé nemají snahu konflikty a problémy mezi sebou řešit a hned to řeší rozchodem či rozvodem. IP uvádí, že pokud dojde k rozvodu „...*už je to konečné rozhodnutí obou partnerů.....nemyslím si, že by to mělo další vliv na jejich osobní zklamání, nebo na jejich další cestu, dráhu životem. Že by na sebe neměli zanevřít a na určité úrovni zachovat vztah.*“ DR výrok zhodnotila tak „...*je to případ, který už nemůže dál fungovat, tudíž i to zklamání tam také je.*“ JP tuto situaci nemůže posoudit, není rozvedená, ale myslí si, že příčin k rozvodu je více. „*Oni, když se lidi rozvedou, už asi jiná varianta není a už ten vztah nejde zachránit, tak v tom toho musí být více.*“ MG si prošla rozvodem, tak z vlastní zkušenosti uvedla „...*v tom myslím může být úplně něco jiného....nějaké konflikty, prostě že v tom vztahu jeden selže a ten druhý už to nedokáže vydržet.*“ JD uvádí, že se nedostala s manželem do takové situace a vidí *problém* „...*že mezi sebou málo komunikují a myslím si, že právě těch rozvodů je proto tolik, že nedokážou se domluvit mladí lidé mezi sebou.*“

Muži se také shodli, pouze nejmladší dotazovaný MH, neprošel rozvodem, ale rozchodem po osmi letech vztahu. Příteklyně se s ním rozešla z nejasných důvodů, tak z ní byl v ten okamžik dost zklamáný, ale už udržují dále kontakt, tak si nemyslí, že by to zklamání byl důvod k rozvodu. Dodává „*tak už na to vzpomínám s nadhledem, ale tehdy to zklamání bylo*“. HD zhodnotil výrok „...*protože jeden odchází z důvodu, že mu nevyplnil představy a ten druhý si mezitím najde druhého partnera, jako že by byl nešťastný, to ne.*“ Také JH nesouhlasí s výrokem „...*rozvedou se partneři, kteří po rozvodu udržují stále dobré vztahy a je to hlavně tam, kde vychovávají děti a udržují kamarádství a přátelství jim může vydržet ještě dlouho.*“ PP situaci nemůže posoudit, ale uvádí „...*možná nás ten druhý partner zklamal, ale to asi není hlavní důvod k rozvodu.*“ VS ten prošel již dvěma rozvody, tak má k tomu jasný názor „...*nesouhlasím. s bývalou manželkou máme dobrý vztah, máme spolu*

*dceru a snažíme se na všem domluvit už kvůli ní a myslím, ale zklamáním z toho druhého ten rozvod nebyl. Prostě jsme si **nerozuměli**, byli jsme úplně **jiné povahy**, neklapalo nám to.“*

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- rozvod z jiných příčin – rozdílné povahy, konflikty, nerozumí si, nekomunikace, nesplněné představy, očekávání,
- rozvod - rozhodnutí obou partnerů,
- zachování dalšího kontaktu, přátelství.

Komentář: Většina aktérů rozvodu si samozřejmě slibuje, že na ně čeká cesta za lepší a světlejší budoucností. Vždy si nechte nějaký čas na smíření se s tím zklamáním. Rozvod bezpochyby zklamání je, kdysi dávno jste stáli u oltáře a slibovali si věčnou lásku. Ukázalo se, že tomu tak není. Teprve, když nás partner opustí, jsme schopni vidět chyby, které jsme ve vztahu dělali. Rozvod není jen o zklamání z toho druhého, ale příčin je více. Vždy se jedná o kombinaci více příčin, přičemž ale jedna může být důvodem, kdy byla překročena pomyslná hranice tolerance, za kterou se již nedá jít a kterou také nelze překročit zpět. Stejně jako každý aktér rozvodu je jedinečnou osobností, tak je také každé manželství zcela bezpochyby jedinečné, má své vlastní problémy různé intenzity a také se s nimi různě vyrovnává, přičemž situace pro jedno manželství zcela banální, může jiné manželství zcela rozvrátit. Problémy v manželství chápou jako něco přirozeného stejně tak jako něco, čemu se nelze vyhnout.

8. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.

Kategorie 2. – Kvalitní partnerský vztah/manželství.

Odpovědi - nesouhlas - shoda silná.

Tomuto výroku se vyjádřili všichni dotazovaní s úsměvem na tváři. Ideální partnerství či manželství bez konfliktů prostě není. V každém vztahu dojde k výměně názorů, diskusi a snad k vyřešení konfliktu.

První žena IP konstatovala „...*takové ideální manželství jsem ještě v životě neviděla, no to je snad jen v těch knihách. ....v každém vztahu, manželství existují nějaké spory, rozpory, nebo problémy, které je potřeba řešit a teď záleží na vybavení těch dvou partnerů, jakým*

způsobem to dokáží řešit. Záleží na mnoha věcech, na jejich *inteligenci, na schopnostech, mentalitě*...“ Další žena DR odpověděla jen „*neexistuje*.“ JP mimo jiné, že s tímto výrokem také nesouhlasila a konstatovala, že všude něco je, řekla „...*to by ani nebylo ono, protože po takovém konfliktu je to takové hezké, takové urovnávání, udobřování. Myslím, že i ráda slyším názor partnera a kolikrát s ním nesouhlasím...nakonec nějak vyřešíme.*“ MG také jednoduše a jasně odpověděla, že *neexistuje*. A také JD uvedla, že v každém vztahu dojde k nějakým **neshodám** a tím pádem ke **konfliktům**.

Muži jsou stejného názoru. HD uvedl, že „...*lidé, kteří tyto konflikty nepřiznávají, tak často vyjde najevo, že ty konflikty tam byly a proto musí automaticky dojít k rozvodu málokdy se dá uklidnit toto manželství.*“ JH jen konstatoval, že „*neexistuje*.“ PP také souhlasil, že *neexistuje* „...*každý vztah prožívá hádky, rozpory. To je normální. O tom to je, si říct navzájem svoje názory na něco, probrat to, je důležitá komunikace a také hledat nějaké řešení.*“ VS se vyjádřil, že tento výrok „*není pravdivý*“. A MH také uvedl jen, že „*neexistuje*“, každý má nějaké problémy a všude jsou nějaké konflikty.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- každý partnerský vztah/manželství - existence hádek, sporů, rozpory, problémy, neshody, rozdílnost názorů,
- snaha řešit, urovnávání, udobřování, komunikace.

Komentář: Tak asi jinou odpověď jsem ani nečekala. V každém vztahu/manželství se vždycky najde důvod, pro který dojde k hádce či konfliktu. Je ale důležité, aby oba ve vztahu měli snahu tento problém vyřešit. Je velmi důležitá komunikace a snaha o nápravu. A také si kolikrát přiznat, že jsem tentokrát já neměl až takovou pravdu. A uznat pravdu toho druhého. Vždy mezi dvěma lidmi dojde k různým názorům na danou věc, aby se dva ve všem shodovali není možné. Je zdravé a přirozené, říci protějšku, jak situaci vidím já, co očekávám, co bych ráda a jak na mně jeho chování působí. Je přirozené, že partner má jiné potřeby, cíle, zkušenosti a očekávání. Rozdíly v názorech jsou často podnětné a pomáhají nám zrevidovat, znovu posoudit a zhodnotit náš postoj.

9. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.

Kategorie 1. – Očekávání od partnerského vztahu/manželství.

Odpovědi - nesouhlas - shoda silná.

Toto tvrzení je spojeno s nereálným očekáváním, které mají lidé spojeny se vstupem do manželství. Často si jednotlivci myslí, že jakmile vstoupí s protějškem do manželství, tak se ten druhý změní a to co mu třeba na svém partnerovi vadilo, se ztratí. Nebývá tomu tak. Partneři mohou být šťastni i pokud nejsou sezdáni. Proč se vlastně lidé dnes už nechtějí brát tak jako dřív? Se slovem manželství se nám většinou pojí slova jako závazek, zodpovědnost, být spolu v dobrém i ve zlém, jakási trvalost až „absolutnost“. Řadu z nás k němu napadají i slova jako omezení, ztráta svobody, povinnosti, hádky atd. Většina těchto přívlastků však neplyne primárně z důvodu, že se dva lidé vezmou, ale proto, že v momentě svatby vlastně vstoupí do rolí „manžela“ a „manželky“, které, často aniž si to uvědomují, začnou hrát. Ještě dnes nacházíme ženy, které se doslova ukřižují k plotně, žehlicímu prknu a kbelíku s hadrem, a mají pocit, že to přece „musí dělat“, a muže, kteří se hroučí stresem, aby sami zabezpečili celou rodinu, protože jinak by se necítili být „pořádnými chlapy“. Neděje se to však proto, že je k tomu někdo nutí, ale proto, že to tak znají od svých rodičů, ze svého okolí, „protože to tak přece dělají všichni“.

Dotazovaná žena IP uvedla „...*tak prostě očekává, že když začne žít s partnerem, založí domácnost, rodinu, ať už tedy založí manželství, nebo budou spolu žít jenom tak volně, tak očekává něco a to něco je, že mu nahradí tu bývalou rodinu, že bude mít jistotu, mít kam přijít a bude šťastným.*“ DR s tímto výrokem také nesouhlasí, zná ze svého okolí i páry, které žijí šťastně i v nesezdaném partnerství. JP má stejný názor a dodává „hlavně, že se mají rádi.“ I MG jen krátce odpověděla, že lze být šťastným i mimo svazek manželský. JD uvedla, že „...*manželství není důležité, spíš je důležité, jak ti lidé spolu žijí a je jedno, jestli je to ve svazku manželském, nebo žijí jen tak.*“

HD uvedl, že lidé vstupují do manželství, aby založili rodinu, pořídili děti a pak realita je úplně jiná a dodává „...*neuspokojují ty jejich snahy, které chtěly naplnit, tak nakonec zjistí, že končí tady tento vztah.*“ JH si myslí, že lidé mohou být také šťastní mimo manželství. PP uvedl, že do manželství vstoupil po osmiletém vztahu, a že u něho nedošlo k nějaké změně. Dodal „*jen to máme na papíře. Jsme stejně šťastní.*“ Totéž uvádí VS „...*jsem spokojený a byl jsem šťastný i před svatbou.*“ MH uvedl, že s tímto výrokiem rozhodně nesouhlasí, vždy žil v nesezdaném partnerství. „*Člověk může být šťastný i bez manželství a žít jen tak. Hlavně, aby se partneři měli rádi, vážili se jeden druhého.*“

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- očekávání – založení rodiny, domácnosti, nereálná očekávání, náhrada za původní rodinu,
- šťastný i mimo manželství v nesezdaném partnerství,
- význam způsobu společného života - mít se rád, vážit si jeden druhého.

Komentář: Každý z nás vstupuje do manželství s řadou očekávání, mnohá si přinášíme z původních rodin, další jsou odrazem našich dosavadních životních zkušeností. Některá jsou dokonce vědomá a sdělitelná; je dost dobré pokusit se v nich včas zorientovat. Mohou se týkat rozdělení rolí a povinností, stejně jako preferovaného životního stylu, náplně volného času, počtu dětí a stylu výchovy. Jistě bychom si mohli dosadit ještě řadu dalších. Čím slučitelnější jsou, tím větší je pravděpodobnost, že si dokážeme navzájem porozumět. U těch ostatních bychom pak měli zvážit, zda jsme či nejsme s to naše očekávání přizpůsobit reálným možnostem toho druhého. Myslet si, že právě on se časem změní, navíc ku obrazu našich představ, je přinejmenším hodně naivní.

10. otázka – Jaký je Váš názor na tvrzení: Partnera/partnerku je třeba přetvořit k obrazu svému: výtky, kritika, tresty jsou neúčinnějšími metodami k nápravě.

Kategorie 3. – Příčiny konfliktu v partnerském vztahu/manželství.

Odpovědi - nesouhlas - shoda silná.

Tady se odpovědi všechny shodly, kromě jednoho muže HD, ale i ten uvedl, že to není možné, i když se o to snaží.

Ženy: odpověděly velmi krátce, proto uvádím doslovné znění odpovědi.

IP „*Tak to si nemyslím.*“

DR „*Není to správně.*“

JP „*To se podaří jen velmi těžko, myslím, že nikdy.*“

MG „*Opravdu se nikdy nikdo nepředělá, každý je takový, jaký je a prostě je svým způsobem takový.*“

JD „*Nikdy se nepodařilo partnera k obrazu svému si přetvořit, to ne.*“

Muži:

HD uvedl, že se snaží svoji partnerku trochu předělat, ale konstatuje že to nelze „...protože jak jsme vychováni v rodině, máme už zabudované nějaké ty geny, které jsou v něm, trvá na svém, pak ho k obrazu svému nepředělám.“

JH s tímto výrokiem zásadně nesouhlasí „a nebylo by to k ničemu dobré.“

PP uvedl, že je to hloupost, člověk si k sobě vybírá partnera, který mu bude vyhovovat a to že má chyby je normální. „Bud' s partnerem chci být, nebo ne.“

VS uvedl „...každý by se měl smířit s tím, že každý máme nějakou tu chybu a někoho přetvářet k obrazu svému prostě nejde a určitě ne formou trestu.“

MH také nesouhlasil „...bud' jsem s partnerem, kterého mám rád takového jaký je, nebo ne. A ty metody k nápravě...to už vůbec ne.“

Významy přiřazené uvedeným signifikantním slovním spojením:

- smířit s realitou, nikoho nepředěláte, formy nápravy – nejsou pravdivé.
- není pravda, není správné, nejde to, nikdo se nepředělá.

Komentář: Jestli se partner dá změnit? Pravděpodobně ano, ale vy tu změnu určitě neovlivníte. Jediná osoba, kterou totiž můžete změnit, jste vy sama. Lidé, kteří očekávají, že se jejich partneři změní k jejich obrazu, budou velmi, velmi zklamaní. Právě podobné mýty totiž spolehlivě usmrtí téměř jakýkoli vztah. Pamatujte, že ani vaše láska velmi pravděpodobně nezbaví partnera například závislosti na alkoholu nebo hracích automatech. Takové problémy patří do rukou odborníka. Vy mu můžete maximálně pomoci při hledání vhodné léčby a nabídnout podporu. Lidé se mění, protože se měnit chtějí, ne proto, že si to přejete vy. Je normální s věkem přehodnocovat své návyky, názory a vlastnosti. Je to přirozený proces vývoje. Ovšem málokdy k té změně dojde proto, že někdo – i když z lásky – na toho druhého tlačí. Pokud se někdo rozhodne být s někým, kdo mu nějakým zásadním způsobem nevyhovuje, si musí uvědomit, že ho nezmění.

Podotázky:

1. Změnily se Vaše očekávání od reality ve Vašem partnerském vztahu/manželství?

Všem z dotazovaných žen i mužů se očekávání od reality změnila. Sice ženy odpovídaly většinou shodně, že do manželství vstupovaly s vidinou založení rodiny, chtěly děti. To se všem z dotazovaných splnilo. Jen jak člověk stárne, tak většina uvedla, že i slevuje ze

svých požadavků. Sice jsou náročnější v tom že se chtějí mít lépe a lépe, ale jinak co se týče vztahu s partnerem tak tady už nemají takové často nesplnitelné požadavky. Muži také souhlasí, že se jim očekávání změnila. Nejsou, ale asi tak nároční jak ženy. Od žen především požadují, aby byla **schopná se postarat o domácnost, děti, diskrétnost, věrnost, pochopení**. Ženy uvádějí, že na partnerovi oceňují, nebo se jim právě nedostává, a tím se jim očekávání nesplnila: **finanční zajištění, společné zájmy, důvěra, společný názor – kompromis**. Dotazovaní, kteří prošli rozvodem uvedli jako příčinu jejich rozvodu – rozdílnost povah, rozdílnost v pohledu na život, věk (mladí při vstupu do manželství).

2. Shodnete se na pořadí životních hodnot a v otázkách životního stylu?

Z deseti dotazovaných odpovědělo 6 ano. Další 2 uvedli, že v mnohém mají jiný pohled na život se svým partnerem, ale snaží se tolerovat a přizpůsobovat. Jen jeden muž a jedna žena uvedli, že se neshodnou se svým protějškem vůbec. V čem vidí to, v čem se shodnou? Tak výchova dětí, společné zájmy, vedení domácnosti, finance.

3. Dokážete být tolerantní a dívat se na problémy i očima partnera?

Tady se všichni dotazovaní shodli, všichni se snaží být tolerantní, ale to samé očekávají i od svých partnerů. Při řešení problémů se snaží s partnerem domluvit, situaci probrat a také vyslechnout názor partnera. Otázka by byla, jak by to viděly ty jejich protějšky.....

4. Co jste ochoten obětovat za záchranu vašeho vztahu? Jaké by byly nejzávažnější důvody k případnému rozvodu?

Když se dva rozhodnou spolu žít, založí domácnost, pořídí si děti, tak jsou ochotni více obětovat, aby jim vztah vydržel. Pokud partneři spolu mají vztah, tak odejít z takového vztahu není tak složité a ani ochota vztah zachránit není tak velká. Snaží se být tolerantní, jak odpovídali v předchozí otázce, snaží se pochopit partnera, nehrotit situaci a nevyvolávat zbytečné konflikty. A také jak dodává DR „...*mít nadhled nad situací*.“ MG je rozvedená, tak uvedla, že důvodem jejího rozvodu bylo **rozdílnost povah** s jejím bývalým manželem. Nejstarší žena JD uvedla, že všechno se dá vyřešit, důležitá je **komunikace**. Také respondenti uvedli, že by museli vědět o jaký problém ve vztahu by se jednalo, že jen tak říci, co by byli ochotni obětovat nelze říci, protože není specifikován problém.

Důvody případného rozvodu uvedli: nevěra, nedůvěra, násilí, rozdílné povahy, nepořádek, špatné rodinné vazby, alkoholismus partnera, muži – neschopnost partnerky ve starání se o domácnost, přetvářka, intimní nesoulad.

5. Ve kterých oblastech dochází ve vašem vztahu/ manželství nejčastěji ke konfliktům?

Výchova dětí, ekonomická otázka – finance, hospodaření v domácnosti, trávení volného času, politické názory, výměna názorů, neshody, malichernosti týkající se chodu domácnosti – nakupování, nepořádek, péče o dítě a zvířata, sex.

6. Když se vám konflikt podaří vyřešit – čím to bývá nejčastěji?

Příjemná atmosféra, komunikace – promluvit si, jeden druhému ustoupí – kompromis, uznání svého omylu, omluva, tolerance.

7. Máte nějaké způsoby, jakými konfliktům předcházíte?

Raději si problémy vyřeším sám, komunikace/přestat komunikovat, nehrotit situaci, zachovat klid, konfliktům se vyhýbat, nechat rozhodnout partnera/partnerku, odejít ven se psem, tolerance.

8. Myslíte si, že uvedená tvrzení ovlivňují váš partnerský vztah?

V této otázce se odpovědi lišily. Žena IP řekla, že docela ano „...občas na některé z nich vzpomenu při řešení svých problémů.“ Další žena DR uvedla „...není to pravidlem, myslím si, že to v každém partnerském vztahu funguje jinak, protože každý upřednostňuje něco jiného, důležité je, aby vztah byl kvalitní.“ JP také připouští určitý vliv těchto výroků „...člověk je často slýchá a myslí si, že jsou všechna správná, ale není to tak.“ MG uvedla „...v něčem pravda je, s něčím souhlasím, něco se do života nehodí.“ JD si myslí, že těmito tvrzeními není ovlivněna. „Ne, myslím si, že nejsem ovlivněna tímto. Slýchávám je, ale dělám si na všechno svůj názor.“

Muž HD rázně odpověděl „...ne, těmito výroky se neřídím, já se řídím hlavně svojí hlavou, svým názorem a mně nikdo nebude vštěpovat nějaké výroky toho či onoho, jak to má být.“

JH také nepřipouští, že by ho tvrzení nějak ovlivňovala, dodává „...poněvadž jsem se vždy řídil svým zdravým selským rozumem....jsou to spíše mýty, které se mohou z části zakládat na pravdě, zčásti ne.“ PP také odpověděl, že jimi neřídí a dodal „...ale jsou to takové zažité mýty, člověk si je často vybaví, ale kolikrát nejsou pravdivé.“ Zatímco další muž VS

připouští určité ovlivnění „...ono co se říká...někdy je i pravdivé...a asi si na to vzpomenou. Jsou to mýty, které máme zažitě.“ Nejmladší muž z dotazovaných MH uvedl „jsou to mýty, které jsem slyšel. Člověk by se jimi neměl řídit. Často jsou to kecy, které od pravdy mají daleko.“

10.5 Dílčí závěr kvalitativní části výzkumu

Co se týče kvalitativní části výzkumu, dotazovala jsem se v deseti rozhovorech na konkrétní postoje mužů a žen k tvrzením, které jsem vyhodnotila z kvantitativní části jako nejvíce rozdílné. Překvapující je, že v odpovědích v rozhovorech se až tak odpovědi nelišily mezi muži a ženami. Jen v tvrzení „Nezůstat ve vztahu, kde nefunguje intimní život mezi partnery“ byly rozdíly. Muži a mladší věková kategorie žen s tímto výrokem souhlasila a intimnímu životu mezi partnery dávají velkou důležitost, starší věková kategorie mu nepřikládá důležitost.

I přes narůstající počet rozvodů je pro mnoho lidí instituce manželství **důležitým životním krokem**. Dříve či později se však začnou objevovat problémy, které mohou pevnost tohoto svazku velmi narušit. Záleží jen na tom, jak se s nimi vyrovnáte. Pokud se nejedná o sňatek z rozumu, vstupuje do manželství řada lidí s "růžovými brýlemi". I když se už před svatbou mohou objevovat menší náznaky možných konfliktů v budoucnu, mnozí je prostě ignorují. Jak ale růžový opar opadne, začnou partneři stále častěji řešit "**běžné partnerské problémy**", které se prostě postupem času v každém vztahu objeví. Pak už je jen na nich, jak se k dané situaci postaví. I když to může někdy vypadat na neřešitelnou situaci, mnoho z běžných manželských problémů má při troše snahy až překvapivě "snadné" rozuzlení. Dále uvádím **oblasti nejčastějších příčin konfliktů**, které uvedli dotazovaní.

Oblast **životního stylu** - zádrhel v manželství je v tom, že muž kopíruje pouze takový styl, ke kterému byl vychován. Pokud vyrůstal v rodině, kde se otec nepodílel žádnou měrou na chodu běžné domácnosti a považoval za svou jedinou povinnost přinášet do rodiny finance, pak bude i on pravděpodobně stejného ražení a nebude se podílet na domácích pracích. Dále oblast **financí** - při vstupu do manželství si mnozí novomanželé neuvědomují možná rizika, která na ně při neopatrném zacházení s finančními prostředky číhají, a také do čeho by chtěli v budoucnu případně investovat (školné pro děti, dovolená, chalupa, spoření na důchod apod.). Co se týče společných účtů, záleží samozřejmě na nich, finanční odborníci ale doporučují založit jeden společný účet, kam budou oba převádět převážnou část svého

výdělku, která půjde právě na plnění dlouhodobějších požadavků i běžného chodu rodiny. Zbytek prostředků může každý uložit na svůj vlastní účet, odkud bude moci čerpat v případě vlastní osobní potřeby, bez ohledu na partnera.

Oblast **intimní stránky vztahu – sex**. Co se týče sexu, máme každý menší či větší touhy a požadavky. Tajně tedy i v manželství doufáme, že náš sexuální život bude přinejmenším tak uspokojivý, jako před svatbou. Bohužel sex je téma, o kterém se všeobecně nerado diskutuje, proto i v manželství mohou místo uspokojivých sexuálních hrátek vznikat nepříjemné či trapné situace. Nejlepším východiskem je z hlediska uspokojení v sexu naprostá důvěra a otevřenost. Nemít strach říci partnerovi, že se vám něco nelíbí, nebo něco naopak upřednostňujete.

Velmi často zmiňovanou příčinou konfliktů mezi partnery jsou **děti** a jejich výchova. Ať už si to muži přiznají nebo ne, převážný podíl na výchově a péči o děti nesou jejich ženy či partnerky. Často vznikají konflikty v názorech na jejich výchovu. Co se týká rozchodů a rozvodů párů, kde jsou děti, je velmi diskutabilní, zdali ve vztahu, kde to mezi partnery nefunguje, je lepší zůstat kvůli dětem. Mnoho lidí sice spolu zůstává v manželství a nerozvede se. Přesto to pro dítě nemusí být zdroj, ze kterého by mohl čerpat při zvládání vlastních problémů a hledání toho správného životního směru. Partneři tak spíše než vzájemnou úctu, lásku, hrdost jeden na druhého, starost jeden o druhého či soucit a stesk, projevují spíše pohrdání, vzájemně se zesměšňují či si jeden na druhého stěžují. Zůstávají sice spolu v manželství - „hlavně kvůli dětem“- ale jejich děti dobře vnímají, že se rodiče nemilují a že toto partnerství trvá pouze ze zvyku či z plynoucích ekonomických či materiálních výhod.

Ve vztahu je důležitá – láska, úcta, tolerance, podobný životní styl a hodnoty, přátelství, sexuální přitažlivost, společné plány, emocionální otevřenost, komunikace a kompromis. Všichni dotazovaní chtějí, nebo již vstoupili do svazku manželského za účelem založení rodiny, chtěli děti, které společně s partnerem vychovávají či již vychovali. Také je velmi důležité, že i když některým z dotazovaných skončilo manželství, se dovedli s bývalým partnerem rozejít v dobrém a v zájmu dítěte udržují relativně dobré vztahy.

Důvody případného rozchodu/rozvodu uvedli: nevěra, nedůvěra, násilí, rozdílné povahy, nepořádek, špatné rodinné vazby, alkoholismus partnera, muži – neschopnost partnerky ve starání o domácnost, přetvářka, intimní nesoulad.

Vliv tvrzení na naše chování při řešení nějaké životní situace v partnerském vztahu nepřipustili dotazování, jen si na ně vzpomenou. Slýchávají je, ale neřídí se jimi, považují je za zažité mýty, které ne vždy jsou pravdivé.

ZÁVĚR

Tak, jak jsem se snažila naznačit v mém výzkumu, často se během svého života setkáváme s výroky, tvrzeními, mýty, které přijímáme z různých zdrojů, a které mohou mít významný vliv na naše vztahy. Můžeme konstatovat, že nepochopení skutečnosti, také nereálná očekávání mohou ovlivnit naše chování a mohou mít neblahé důsledky v podobě rozvodů a rozchodů. Na druhu stranu je zajímavé, zda je možné problémům, které mýty a nereálná očekávání obecně přináší, alespoň do určité míry předejít.

Cíle diplomové práce, které jsem si určila, byly splněny. Dvěmi metodami, Q-metodologií a rozhovory, se mi podařilo získat velké množství informací o dnešních partnerských vztazích. Výsledky, které v této práci prezentuji, otevírají prostor pro další výzkumy a diskuzi k tématu současných vztahů mezi partnery.

Splnění cílů výzkumu:

1. Zjistit tvrzení týkající se partnerského vztahu a manželství, která jsou rozšířena mezi lidmi.

Zjistila jsem celkem 60 Q-typů – tvrzení, která jsou nejvíce rozšířena mezi lidmi. Vše je uvedeno v 8. kapitole mé diplomové práce. Nebylo snadné určit celkem takové množství tvrzení, mnohokrát se opakovala v podobném znění. Ale společně se studiem odborné literatury a po jejich zkompletování, bylo vybráno 60 tvrzení, ke kterým jsem zjišťovala postoje u mužů a žen.

2. Zjistit jaké mají postoje k těmto tvrzením muži a ženy a zda-li jsou jimi ovlivněni, či do jaké míry je považují za důležitá a pravdivá?

Podcíle – Zjistit rozdíly v hodnocení Q-typů mezi muži a ženami.

Zjistit rozdíly v hodnocení Q-typů u 2 věkových kategorií mužů a žen.

Celkem u 32 respondentů jsem zjišťovala jejich postoje ke zjištěným tvrzením v podobě Q-metodologie. Měli mi rozdělit předložené kartičky s Q-tytpe tak, jak je považují za důležité a pravdivé. Nebyly zjištěny zásadní rozdíly, ani vazby mezi hodnocením Q-typů u mužů a žen. Je velmi potěšující, že jak muži, tak i ženy mají podobný postoj k tzv. manželským mýtům. Těsnější vazba byla jen v odpovědích u jednotlivců stejného pohlaví a věku. Ovlivnění těmito tvrzeními nepřipustili, jen uvedli, že je slýchávají, ale neřídí se jimi.

3. Zkonkretizování postojů k vybraným tvrzením.

Podcíl – Názory (zkonkretizování postojů) k tématu – konflikty v partnerském soužití.

Neexistuje partnerský vztah, kde by nebyly nějaké konflikty. **Musíme si uvědomit, že rovnocenný partnerský vztah znamená dialog a schopnost přistupovat ke kompromisům, které nemají poraženého.** Kdo chce se svým partnerem žít ve společném štěstí, potřebuje pravidla, která oba dodržují. Aby to bylo možné, je třeba, aby každý z partnerů vyjádřil svá vlastní přání, očekávání a své potřeby. Partneři by si měli na sebe udělat čas a řešit i malé problémy. Protože stará moudrost říká: „*Naučte se řešit malé problémy, pak se ty velké vyřeší samy*“ (Kirschner, 2002, s. 111).

Za nejzajímavější výsledky považují následující:

1. V průběhu života se naše představy o partnerských vztazích samozřejmě mění. Takže ačkoliv mladý člověk vstupuje do vztahů s určitými očekáváními, postupně se přizpůsobuje realitě. Je však lépe, jsou-li na počátku vztahů tyto představy poněkud abstraktnější, aby byla možnost je konkretizovat a spoluutvářet v interakci s novým partnerem.
2. **Téměř všichni respondenti připustili, že se s uvedenými tvrzeními v životě setkávají, ale téměř nikdo nepřipustil, že by se jimi řídil a že by ovlivňovala jeho partnerský život.**
3. Podle důležitosti z předložených tvrzení u obou pohlaví na plné čáře vyhrálo tvrzení Q-3 – **Ve vztahu by nemělo chybět: projevování zájmu o druhého, projevování citu partnerovi, oceňování druhého, akceptování, pochopení.**
4. Muži mezi prvních 10 tvrzení, která považují za důležitá, označili Q-47 – Nezůstat ve vztahu, kde nefunguje intimní život mezi partnery. U žen se toto tvrzení mezi prvními nevyškýtovalo.
5. Ženy mezi prvních 10 tvrzení, která ony považují za důležitá uvedly Q-29 – Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.
6. Nejsou výrazné rozdíly, ani vazba v hodnocení Q-typů mezi muži a ženami, ani mezi věkovými kategoriemi.
7. Konflikty jsou nedílnou součástí našich vztahů, ale je důležité, že všichni z dotazovaných jsou ochotni tyto rozpory řešit. A také obě pohlaví jako 6.

nejdůležitější označili tvrzení Q-4 – **Partnerství je jeden velký kompromis**. A také uvedli, že na vztahu je třeba stále pracovat a stále je co zlepšovat.

8. Nejdůležitějším ve vztahu dvou lidí je úcta, důvěra, tolerance a komunikace.
9. K nejdůležitějším příčinám k rozchodu a rozvodu dotazovaní uvedli nevěru, rozdílnost povah, násilí, závislost partnera, intimní nesoulad a ztrátu zájmu o domácnost.

V dnešním světě, kde se snad každé druhé manželství rozvádí, partneři se rozcházejí a hledají si nové protějšky, kde zkrátka není ničím neobvyklým, že během života vystřídáte větší množství partnerů, vypadá celoživotní vztah dvou lidí jako příběh z pohádky. Nebo z nějakého románu, kdy si dvě spřízněné duše dokázaly být věrné až za hrob. Najít si jednoho partnera a s tím jedním žít opravdu po celý život – to už se dnes málo vidí. Mladý člověk zkrátka hledá, zkouší, mění své priority a hodnoty a s nimi i požadavky na svého budoucího partnera. Při takovém hledání tedy většinou několik známostí vystřídá. Přesto však většina z nás jde do každého nového vztahu s tím, že chce s milovanou osobou být. Určitě si nikdo z nás neplánuje, že se třeba za rok, za dva rozejdeme. Přesto však málokterá dvojice spolu vydrží třicet, čtyřicet, padesát let či ještě déle. Opustí-li nás partner, nebráníme se dalším vztahům. Ve vztahu dvou lidí se bohužel často zapomíná, že v něm žijí dva svébytní jedinci, z nichž každý má vlastní rytmus, potřeby i očekávání. V průběhu života se naše představy o partnerských vztazích samozřejmě mění. Takže ačkoliv mladý člověk vstupuje do vztahů s určitými očekáváními, postupně se přizpůsobuje realitě. Některá očekávání si však ponecháváme po celý život, nebo s nimi vstupujeme opět do nových vztahů. Určité vstupní představy jistě nejsou na škodu. Právě naopak, každý by měl mít v některých základních věcech týkající se partnerských vztahů jasno. Realita totiž vždy bývá odlišná od toho, co bychom si představovali, proto je samozřejmě přirozenější, pokud se naše ideály naplňují v průběhu soužití a konkretizují ve spolupráci s partnerem. Existují ale takové ideály, které našim vztahům jen škodí. Vedle toho ale existují i očekávání, která mohou našemu vztahu uškodit. Jedná se především o **představy**, které jsou **nereálné**, nebo je nereálně jejich naplnění právě ve vztahu k partnerovi, se kterým jsme se rozhodli žít. Pokud pak jsou takové představy bez ohledu na konkrétní situaci, konkrétního partnera a konkrétní vztah tvrdě a důsledně prosazovány, mohou vést nejen ke zklamání, konfliktům, ale i k rozpadu vztahu. **Rozlišovat je třeba mezi představami, postoji a názory, které vedou**

ke stmelení a zkvalitnění soužití a představami, které se spíše blíží určitým mýtům. Jsme obklopeni **předsudky a mýty** na každém kroku, stačí se jen rozhlédnout. Každý někdy podlehl těmto zaručeným pravdám, které máme uložené někde v mysli. A že jich není málo! Možná v nich najdete cosi dobrého, ale musíte se na ně podívat jinýma očima, **přetvořit si je do podoby vlastního já a zdravým rozumem posoudit**, zda v nich je, či není něco moudrého.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

- [1] BLECHOVÁ, Z. *Partnerské vztahy*. 1.vyd., Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-064-0.
- [2] BROWN, S.; BOOTH, A. *Cohabitation versus marriage: A comparison of relationship Quality*. Journal of Marriage and Family [online]. 1996, vol. 58, is. 3 [cit. 2011-03-21], s. 668-678. Dostupný z WWW:
<<http://proquest.umi.com/pqdlink?did=10244583&sid=2&Fmt=4&clientId=85603&RQT=309&VName=PQD>>.
- [3] BUDIL, I. T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. 1. vyd., Praha: TRITON, 1992. ISBN 80-900904-5-1.
- [4] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD *Demografická příručka 2009*. [online] 2010. [cit. 2011-01-24]. Dostupné z WWW:<<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4032-10>>.
- [5] DE ANGELIS, B. *Jak najít toho pravého. Životní pravidla*. Praha: TOK, 1998. ISBN 80-86177-01-7.
- [6] FIALOVÁ, L.; HAMPLOVÁ, D.; KUČERA, M. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd., Praha: SLON, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- [7] FRANCOVÁ, M.; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-350-8.
- [8] GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. 2. vyd., Praha: SLON, 2003. ISBN 80-86429-15-6.
- [9] HAMPLOVÁ, D.; RYCHTAŘÍKOVÁ, J.; PIKÁLKOVÁ, S. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. ISBN 80-7330-040-0.
- [10] HAMPLOVÁ, D.; ŠALAMOUNOVÁ, P.; ŠAMANOVÁ, G. *Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-7330-082-6.
- [11] HAUCK, P. *Manželské mýty*. 1.vyd., Bratislava: Slovart, 1998. ISBN 80-7209-063-1.
- [12] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. 2. vyd., Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

- [13] HOLOUBKOVÁ, M. *Kvalitní partnerské vztahy*. 1. vyd., Praha: Vyd. a nakl. M. Holoubkové, 2010. ISBN 978-80-904026-1-4.
- [14] CHAPMAN, G., D. *Čtyři období manželství*. 1.vyd., Praha : Návrat domů, 2007. ISBN 978-80-7255-161-3.
- [15] CHMELAŘOVÁ, H. *Proměny současného manželství*. Rigorózní práce. Brno: Fakulta sociální studií Masarykovy univerzity, katedra psychologie, 2010.
- [16] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [17] INGWERSEN, F. *99 možností jak (ne)uchránit manželství před krachem*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1912-2.
- [18] JANÁČKOVÁ, L. *Nevěra a její zvládání*. 1. vyd., Praha: Maxdorf, 2008. ISBN 978-80-7345-155-4.
- [19] JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- [20] JANIŠ, K. *Partnerství jako atribut středoškolského života*. [online] 2008. [cit. 2011-03-16]. Dostupné z WWW:
<<http://planovanirodiny.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2008102601>>.
- [21] JELLOUSCHEK, H. *Desatero trvalé lásky*. 1. vyd., Praha : Portál, 2008. ISBN 978 80-7367-361-1.
- [22] JELLOUSCHEK, H. *Pravidla lásky*. 1. vyd., Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-706-X.
- [23] KANE, R. *Společenský přínos manželství – nejen „výběrový efekt“, fakta o manželství, kohabitaci a rozvodu*. [online] 2001. [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW:
<<http://www.ea.cz/file.php?id=189>>.
- [24] KIRSCHNER, J. *Trénink pro partnerský život*. 1. vyd., Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-665-9.
- [25] KLABOUCH, J. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd., Praha : Orbis, 1962.
- [26] KLIMEŠ, J. *Partneři a rozchody*. 1. vyd., Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-045-3.
- [27] KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7367-048-8.

- [28] KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-646-9.
- [29] KŘIVOHLAVÝ, J. *Konflikty mezi lidmi*. 2. vyd., Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-642-X.
- [30] KUBELKOVÁ-VOLEMANOVÁ, Š.; VEBROVÁ, A.; DERZSIOVÁ, A. *Partnerské vztahy aneb návod na přežití*. 1. vyd. Praha: Albatros Media, 2010. ISBN 978-80-7448-001-0.
- [31] LEUNINGER, E. *Bricht die Familie auseinander?* [online]. 1. 8. 1999 [cit. 2011-03-02]. Dostupné z WWW: [http: < www.leuninger.de/sozial/familie.htm#Wandel. >](http://www.leuninger.de/sozial/familie.htm#Wandel).
- [32] MACH, J.; ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. 1. vyd., Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-337-4.
- [33] MAŇÁK, J.; ŠVEC, Š.; ŠVEC, V. (ed.) *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-102-2.
- [34] MATĚJKOVÁ, E. *Řešíme partnerské problémy*. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2338-9.
- [35] MATĚJKOVÁ, E. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1832-3.
- [36] MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. vyd. Praha : SLON, 1997. ISBN 80-85850-24-9.
- [37] MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha : Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- [38] MOŽNÝ, I. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)*. 1. vyd., Brno : Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.
- [39] MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha : SLON, 2006. ISBN 80-86429-58-X.
- [40] NIVEN, D. *100 tajemství uspokojivých vztahů*. 1. vyd., Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-823-6.
- [41] NOVÁK, T.; ŠAMÁNKOVÁ, D. *Pravda a lež v partnerství*. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1846-0.

- [42] NOVÁK, T. *Jak předejít krizi v manželství*. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0935-X.
- [43] NOVÁK, T. *Pomož si sám v manželské krizi*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1845-3.
- [44] NOVÁK, T. *Manželské serpentiny*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0054-9.
- [45] PARROTOVI, L. A L. *Zachraňte své manželství*. 1. vyd., Praha: Návrat domů, 2004. ISBN 80-7255-105-1.
- [46] PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny*. 1. vyd., Brno: DOPLNĚK, 2000. ISBN 80-7239-039-2.
- [47] PLZÁK, M. *Manželská tonutí*. 2. vyd., Praha : MOTTO, 2003. ISBN 80-7246-183-4.
- [48] PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství*. 2. vyd., Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-374-1.
- [49] RIEMANN, F. *Schopnost milovat*. 1. vyd., Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-555-4.
- [50] SIMOTA, D. *Rodina, manželství a kohabitace*. [online]. [cit. 2011-03-07]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/sociologie/106-rodina-manzelstvi-a-kohabitace.html>. > ISSN: 1801-1438.
- [51] SINGEROVÁ, E. *Co se o ženách říká a jaká je pravda*. 1. vyd., Praha : MOTTO, 2000. ISBN 80-7246-045-5.
- [52] SKARUPSKÁ, H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 1. vyd., Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2006. ISBN 80-244-1509-7.
- [53] SULLEROTOVÁ, E. *Krize rodiny*. 1. vyd., Praha: Karolinum. 1998. 61 s. ISBN 80-7184-647-3.
- [54] ŠMOLKA, P. *Muž a žena – návod k použití*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-911-9.
- [55] ŠMOLKA, P. *Jak zachránit manželství*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2609-0.

- [56] ŠMOLKA, P.; MACH, J. *Manželská a rodinná trápení*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-448-9.
- [57] ŠMOLKA, P. *Instituce manželství má budoucnost*. MPSV, 2007. [online]. [cit. 2011-02-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/4849>>.
- [58] ŠPATENKOVÁ, N. *Jak řeší rodinné krize moderní žena*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1567-8.
- [59] ÚPLNÉ ZNĚNÍ ZÁKONA Č. 94/1963, *ZÁKON O RODINĚ*. [online] 2008. [cit. 2011-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>.
- [60] VENGLÁŘOVÁ, M. *Průvodce partnerským vztahem*. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2054-8.
- [61] WILLI, J. *Psychologie lásky*. 1. vyd., Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7178-982-8.

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obr. 1 – Schéma třídění karet v Q-metodologii.....	80
Obr. 2 – Formulář třídění Q-typů v Q-metodologii.....	80
Obr. 3 – Vzorec pro výpočet koeficientu korelace.....	81
Graf 1 – Sňatky a rozvody v letech 1950-2009	42
Graf 2 – Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2009.....	42
Graf 3 - Sňatečnost svobodných žen v letech 1961-2009.....	43
Graf 4 – Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením – ženy.....	88
Graf 5 – Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením – ženy.....	89
Graf 6 – Q-typy s nejvyšším průměrným hodnocením – muži.....	92
Graf 7 – Q-typy s nejnižším průměrným hodnocením – muži.....	93
Graf 8 - Porovnání výsledků hodnocení Q-typů mezi muži a ženami.....	96

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Statistika rozvodovosti v ČR.....	41
Tab. 2 – Design výzkumu.....	74
Tab. 3 – Q-typy s nejvyšším průměrem – ženy.....	87
Tab. 4 – Q-typy s nejnižším průměrem – ženy.....	88 - 89
Tab. 5 – Rozdíly v hodnocení Q-typů u věkových kategorií žen.....	89 - 90
Tab. 6 – Q-typy s nejvyšším průměrem – muži.....	91
Tab. 7 – Q-typy s nejnižším průměrem – muži.....	92 - 93
Tab. 8 – Rozdíly v hodnocení Q-typů u věkových kategorií mužů.....	93 - 94
Tab. 9 – Korelační matice z hodnot Q-třídění.....	95

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Vyhodnocovací pyramida Q-typů - ukázka

Příloha II: Rozhovor č. 1 – záznamový arch - ukázka

PŘÍLOHA P I: VYHODNOCOVACÍ PYRAMIDA Q-TYPŮ

Ukázka umístění Q-typů u muže a ženy

Muž A1

					43								
					48	33	41						
					42	20	34						
					49	26	46	9	51				
					17	22	35	44	39				
					2	18	36	12	5				
					15	14	58	29	38	6	32		
					52	25	24	56	21	30	31	28	60
40	54	50	55	19	57	53	16	8	7	59			
23	11	1	10	13	37	45	4	3	47	27			

Žena A2

					59								
					26	57	46						
					21	55	44						
					56	19	54	41	38				
					53	18	48	39	37				
					52	14	47	34	35				
					42	51	15	40	31	27	50		
					25	36	49	11	13	12	8	32	5
20	23	33	45	1	10	9	3	28	6	7			
17	22	30	43	58	2	4	60	29	16	24			

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR Č. 1 – ZÁZNAMOVÝ ARCH

Charakteristika respondenta: IP

Žena, 52 let, 26 let v manželství, 2 děti, vysokoškolské vzdělání, žijící ve městě s cca 20 tisíci obyvateli.

Rozhovor proběhl 8. března 2011 v odpoledních hodinách v prostorách UTB – U13, trval cca půl hodiny. Byl zaznamenán na zvukový záznam.

Prosím krátké vyjádření co si myslíte o následujících výrociích.

Jaký je Váš názor na výrok (výroky se týkají partnerských vztahů/manželství):

1. Platí pravidlo – nesmíš jen brát, ale i dávat.

No tady tento výrok si myslím docela platí, protože v partnerském vztahu je důležité, aby oba dva vzájemně uspokojovali své potřeby a to nejenom ty sexuální, ale i veškeré ostatní, ochotně si pomáhat, radit si, a je důležité aby ty potřeby byly vzájemně uspokojované, aby ten vztah byl celkově spokojený. **A co když jeden se dostává do situace, že jenom dává a mu se nedostává?** No, takový pocit může mít, jeden nebo druhý, ale tomuto pocitu, pokud jsou oba dva partneři vyrovnaní a vyvážení, by k tomu nemělo dojít. No měli by mít takový pocit, že se sebe vydávají vše ze sebe a co potřebují berou.

2. Nezůstat ve vztahu kde nefunguje intimní život mezi partnery.

Tak tady toto možná zastávají mladší ročníky, protože....a hlavně možná i muži, ale otázka sexuality je dnes ve vztahu důležitá, klade se na to velká důležitost a důraz, ale není to všechno. V partnerském vztahu jsou důležité řešit i jiné věci, co se týká dětí, domácnosti, co se týká hospodaření, ekonomiky apod. o tom je život a potom ve starším věku přijdou různé nemoci a ten sexuální život vyprchá a tam ta důležitost je na dalším a dalším místě. Nejdůležitější pro oba dva partnery je si vzájemně rozumět, citově se uspokojují, jo, mají asi jakési určité ekonomické zázemí, to je prostě nejdůležitější.

3. Zdravý konflikt pročistí manželství.

Otázkou je jaký ten konflikt je, myslím, že žádný konflikt není příjemný, ale musí se řešit. A pokud se vyřeší, svým způsobem může pročistit vztah.

4. Je lepší spolu zůstat kvůli dětem.

Pokud jsou děti malé, potřebují oba dva rodiče. A je strašné, když si rodiče nerozumí a teď o dítě putuje od jednoho rodiče k druhému a oni neví ke komu patří, tak to je mně hrozně líto. Ale pokud není zbylí, dneska je doma už tak uvolněná, že každý si jde za svým štěstím a za svým individuálním uspokojením svým potřeb, je strašně jednoduché, že se partneři rozcházejí a i když jsou tam ty děti, tak to prostě udělají. Dneska je taková doba. Dneska se ani neberou, nevstupují do manželství a asi díky tomu že je pro ně snažší se rozejít. Dneska je prostě už ta doba, že ti partneři to prostě udělají, starší partneři, před deseti, patnácti, dvaceti lety tomu tak nebylo, se snažili vydržet spolu, vyřešit ty problémy, už kvůli dětem. Tak by to mělo být i dál. Snažit se najít společnou cestu a to hlavně kvůli dětem ,aby ne-strádaly, protože potřebují oba dva rodiče.

5. Kvalitní partnerství má smysluplně naplňovat potřeby dětí.

No to určitě. To kvalitní partnerství nevzniká samo od sebe, na tom je potřeba pracovat a budovat tady to kvalitní partnerství od samotného počátku, od té romantické lásky.

6. Romantická láska vytváří dobré manželství.

Tak na začátku když dva lidé poznají a jsou zamilovaní, tak je to strašně pěkné a je to i důležité pro ten vztah, a ta zamilovanost patří k tomu, to je ta romantika, a na tom potom se staví ten další vztah, kdy spolu se začínají poznávat, kdy spolu začínají žít, třeba i na zkoušku spolu žít. A ta zamilovanost a ta láska romantická tam prostě být pořád musí. Samozřejmě časem přijde ta realita životní a život je úplně jiný a o něčem jiném, o běžných starostech a péče o děti, péče o domácnost, nákupy, práce a tady ta romantika už dostává trhlinu a to už neřeší, že máme spolu romantický vztah, prostě máme vztah, žijeme spolu jsme partneři a to co jsme spolu kdysi prožili je strašně pěkné, na to se často vzpomíná je strašně důležité, ale že by romantická láska pak upevňovala ten vztah, ten pozdější vztah to ne. To upevňování je postupné, jak ti dva spolu žijí, jak se přizpůsobují, jak řeší svoje problémy, problémy rodiny, mají děti, na tom se upevňuje jejich vztah. No a to záleží na tom, jak je každý z nich, z partnerů vybavený do života.

7. Rozvod vždycky znamená, že dva lidé jsou zklamáni jeden druhým.

Když už k tomu rozvodu dojde, už je to konečné rozhodnutí obou partnerů, rozejdou se, ale nemyslím si, že by to mělo další vliv na jejich osobní zklamání, nebo na jejich další cestu, dráhu životem. Že by na sebe neměli zanevřít a na určité úrovni zachovat vztah.

8. Existuje ideální manželství bez jakýchkoliv konfliktů.

No ideální manželství...takové manželství ideální jsem ještě v životě neviděla, no to je snad jen v těch knihách. Ideální manželství asi neexistuje, v každém vztahu, manželství existují nějaké spory, rozpory, nebo problémy, které je potřeba řešit a teď záleží opravdu na vybavení těch dvou partnerů, jakým způsobem to dokáží vyřešit. Záleží na mnoha věcech, na jejich inteligenci, na schopnostech, mentalitě, prostě strašně moc hraje roli, aby člověk dokázal vyřešit nějaký problém.

9. Manželstvím se automaticky dva lidé stanou šťastnějšími, než byli dosud.

Jako jestli je manželství učiní šťastnými na celý život? No nemyslím si, že manželství zrovna, ale partnerský vztah jo. Člověk je uzpůsobený k tomu aby žil v partnerství, nebo aby žil ve společnosti, ne sám, jo. Takže pak ten člověk, když má k sobě někoho s kým je mu dobře a s kým může řešit různé problémy a ví že na to není sám, tak je spojenější, šťastnější a jistější tom životě a necítí se takový osamocený a nepropadá depresím, protože ví, že se to vyřeší, že mu pomůže někdo blízký a to je hrozně důležité, protože když ten člověk dospěje a začne se poohlížet po nějakém partnerovi, chce žít v partnerském vztahu, tak je to i tak že ten vztah mu nahradí i tu bývalou rodinu. Ty rodiče, kteří se o něj starali, vždycky tam byli, měl zázemí, když přišel domů, tak prostě očekává, že když začne žít s partnerem, založí domácnost, rodinu, ať už tedy založí manželství, nebo budou spolu žít jenom tak volně, tak očekává něco a to něco je, že mu nahradí tu bývalou rodinu, že bude mít jistotu, mít kam přijít a bude šťastným.

10. Partnera (partnerku) je třeba přetvořit k obrazu svému; výtky, kritika, tresty jsou nejúčinnějšími metodami k nápravě.

Tak to si nemyslím.

Podotázky:

Změnily se Vaše očekávání od reality ve Vašem partnerském vztahu/manželství?

Tak reality....reality jo, člověk, žena, třeba jako já, když jsem vstupovala do manželství jsem očekávala od toho prostě, že budu manželka, budu matka, budu mít nějakou domácnost, popřípadě i práci a to se mi splnilo, toho všeho jsem dosáhla, takže bych víceméně řekla, že se mi očekávání splnila docela. No otázka je když člověk dospívá a je starší...**Myslíte, že slevuje ze svého očekávání?** To ne, spíše naopak, že je náročnější na to, aby byl spokojenější a chce víc být spokojenější. A partner mi nerozumí a společné zájmy jsou již nejsou už takové jako dřív a člověk se ohlíží se dozadu a hodnotí to.

Shodnete se na pořadí životních hodnot a v otázkách životního stylu?

Dokážete být tolerantní a dívat se na problémy i očima partnera?

Já jo. Aspoň si to o sobě myslím, že dokážu se dostat i do problému svého partnera, akorát si myslím, že on to nějak tak nepocituje, nebo nechce vědět, nebo nějak tak. Aspoň já to tak cítím. Je to velmi důležité a vcit'ovali se do toho druhého a všímali si i těch pocitů a potřeb druhého.

Co jste ochoten obětovat za záchranu vašeho vztahu? Jaké by byly nejzávažnější důvody k případnému rozvodu?

Když už se dva rozhodnou, že spolu budou žít v partnerském vztahu a žijí v něm už nějakou dobu a vychovali děti založili domácnost, založili rodinu, tak si myslím, že by v tomto vztahu už měli setrvat, jo. Pokud je to na začátku a nejsou děti, tam si myslím že roli hrají děti.

Ve kterých oblastech dochází ve vašem vztahu/ manželství nejčastěji ke konfliktům?

Tak to nejvíce ve výchově dětí, ale na první místo bych dala otázku ekonomiky, financí, hospodaření domácnosti, tak spíše. No a pak názory na výchovu dětí. Názory na volný čas a trávení volného času taky, ty ostatní záležitosti jsou podružnější. Názor na politiku, názor na jiné věci.

Když se vám konflikt podaří vyřešit – čím to bývá nejčastěji?

Buď ustoupí jeden nebo druhý. Ideální by bylo kdyby ty problémy vůbec nevznikly, ale takové situace asi nejsou. Je třeba to řešit v kruhu rodinném, v kruhu partnerském to probrat, rozdiskutovat, promyslet a prostě postupně ho vyřešit. Záleží jak je ten konflikt závažný, a zásadní, to je také hrozně důležité, protože některé problémy se vyřeší samy od sebe.

Máte nějaké způsoby, jakými konfliktům předcházíte?

No já mám způsob ten, že ten konflikt a problémy řeším sama, rozhodnu se sama bez ohledu na to, abych se poradila s partnerem, ale když teda není zbytlí, je potřeba to nelámat přes koleno. Promyslet to, jakými způsoby to vyřešit a zvolit ten nejdůležitější a nejlepší. Anebo se poradit i se širším okolím. Ale pokud se to netýká intimních záležitostí.

Myslíte si, že uvedená tvrzení (výše uvedená) ovlivňují váš partnerský vztah?

Myslím, že ano docela, ne že bych se jimi řídila, ale ovlivňují, občas si na některé z nich vzpomenu při řešení svých problémů.

Děkuji Vám za rozhovor!